

LUKAS

Lukas nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna

Lukas nu Zu tanngo kuga. Nu Grik tanngo minmba dokta piroka minna ta nu nuŋe ammbi Yesus kannger ndana. Nu nane afunŋe Yesus tuku kubeu tunaig le nu nane tuku pasa ismba son ŋga Yesus tuku sanŋri tomba tinŋina.

Lukas nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna ta tugunu teŋenmba. Nu nuŋe mbal Yesus tuku son ŋguwaig ŋga nu waŋe te kuyarna. Nane Grik mbal nane maŋau tinreknu ŋak minam tuku sunŋomba idusnaig tukunu nu Yesus tuku maŋau tinreknu ta tuku sunŋomba te-mayokmba kuyarmba tumningina.

Lukas nu waŋe te Teofilus tuku kuyarmba pilna sulumba ngumneŋga nu maŋ lato waŋe ande turmba nu tuku kuyarna ta Aposel kame tuku piro ŋgeg.

¹ Yiŋe gabat Teofilus kaiye.

Wam afu buk sine ngamukŋge mayok ke likinaig ta tanngo gudommba wam ta ulendimba kuyarningam tuku tagonaig. ² Afu nane nanŋine ammbi abo abo wam kanngerkinaig sulumba pasa mayenu kuklimba sasiŋmba minnaig ta nane pasa ta dubimba kuyarnaig. ³ Ye ait kuennu nane tuku kuyar pasa ta tugusemba burka ise timba minet ta ye mata ne tuku kuyaram ŋga tugu mbolŋge kubemba ka ka bitekŋgamŋgit. ⁴ Ne burkumba ne

buk wam kubeu tinnaiḡ ta ḡgamuḡgal son ḡgam tuku ye ne tuku waḡe te kuyaret.

Yohanus prowam tuku pasa mayok kina

⁵ Herodus nu Yudea ma tuku gabat suḡgo minna le pris ande nyunu Sakaria minna. Sakaria nu Abia tuku kuasmbi ande. Piyo nuḡe nu pris Aron tuku tugu. Pino ta nyunu Elisabet. ⁶ Sakaria nale Suḡgo Kuate tuku wam pagu pasa nu tuku nzali ḡakmba dubi magekinaik sulumba nale nu am mbolḡge tiḡreknu minnaik. ⁷ Elisabet nu pino mbanzonu niḡkina tukunu nale kiḡo kugatok minnaik ma ma buk saibo patikinaik.

⁸ Kile Sakaria tuku kuasmbi tuku ait pronale nane Kuate tumailamḡge pris piroka minnaig. ⁹ Taḡamba minnaig sulumba pris mbal nane naḡgine maḡaumbi kinaig le Sakaria tuku nyu mayok kina le nu Suḡgo tuku wande sinam kumba pa mundur mayenu piyna. ¹⁰ Piymba minna le taḡgo pino gudommba kilimḡge Kuate yabaḡmba minnaig.

¹¹ Sakaria nu piroka minmba mambilna kande Suḡgo tuku eḡel ande mundur mayewam tuku atrau mbain ndinamḡge tiḡ minna le kaḡgerna. ¹² Nu eḡel ta kaḡgermba piririmba wam pile paskina le ¹³ eḡel nu sana: Sakaria ne kuru kuru ndaka. Kuate nu ne tuku yabaḡ pasa isat. Piyo naḡe Elisabet nu ne tuku kiḡo te-palmbimḡgat. Te-pilwale ne nyunu Yohanus ḡga ḡgina. ¹⁴ Nu mbolḡge ne ḡgamuḡgal gare tumba wamdus bulok minamḡgat. Nane gudommba gare suḡgo tamḡgaig ḡgina.

¹⁵ Taḡakina sulumba eḡel nu maḡ sana: Kuate am mbolḡge nu taḡgo suḡgo minamḡgat. Nu grep

kule le kule kamenu nye nda. Nu ina sinamnge Tukul Guwa ñak te-pilwa le nu tuku ñgamunjal kumunjamngat. ¹⁶ Nu pasa kukliwa le Israel mbal gummba ñgamunjal biye mbilmba nangine Sunjo Kuate tugum kanngaig. ¹⁷ Nu Elia tanañ mayok ka Tukul Guwa tuku sangrimbi piroka nu Sunjo tuku ambonjamngat. Mam kame kiño kame tetkanu minig ta nunge ñgamunjal ulendiwe ningamngat. Nu mbolnge Kuate tuku pasa ñgummede mbal nane mbilka mbal tinreknu ndon ulendikamngaig. Nu tango tuku ñgamunjal wamdus kile-tidinguwa le Sunjo prowamngat nga Sakaria sana.

¹⁸ Tanañkina le nu ndek lafumba sana: Ye buk saibo pilen. Ye tuku pino mata tanañ. Ye ndanmba ne tuku pasa ta son ñgi ñgina le ¹⁹ nu lafumba sana: Ye Gabriel. Ye Kuate tumailamnge tin minet tuku tango. Nunge ye kukulyat le pasa mayenu te sanet. ²⁰ Ait kumunguwa le pasa te alonu mayok kanngat. Ne ye tuku pasa te son nda ñgate tukunu ne minge tukulkuwa le pasate ndaka mina ma ma Kuate tuku pasa kumunguwa le ne man pasatamngat nga sana.

²¹ Tango pino nane kilimnge Sakaria tair minmba ndanmba nu kusem wande sinamnge dalka minit o nga idusmba minnaig le ²² kile nu mayok ka waimbi ndo pasa saninmba pasatam kumun kuga le nane nu kangermba nu wandek sinamnge kinatanu suk agañ kangerat nga katesenaig.

²³ Sakaria tuku piro ait kugana le nu luka nunge tumbran kina ka ²⁴⁻²⁵ tanje minnaik sulumba piyo nunge kiño konna le nu ndek sakina: Ye kiño kugatok nane ñakmba am mbolnge kiko ñak minen ta Kuatenge ye rangun mayenu sumba ye tuku kiko

pitaina ṅgina. Tanjamba nu tanḡo am mbol li ndaka minna le tambun wai inum sulumba kina.

Yesus prowam tuku pasa mayok kina

²⁶ Tambun 6 Elisabet nu funḡulok minna le Ku-ate nu eṅel Gabriel maṅ kukulna le Galilea ma tugu Nasaret tumbranḡ kina sulumba ²⁷ nu pino mbanzo ande tugum prona. Pino ta nyunu Maria. Nu tanḡo ande ndoṅ mine ndakina tuku. Nane tanḡo ande nu tuwa ṅga buk madinaig. Tanḡo ta nyunu Yosef. Nu David tuku ndare.

²⁸ Kile Gabriel nu pro Maria sana: Kaiye. Sunḡo nu ne nyaro tinmba nu ne ndoṅ minit ṅgina. ²⁹ Tanjamba sana le Maria nu pasa ta ismba wamduḡ pilemba nu ṅgamunḡal pitimba ame pasa tanjamba sayate o ṅga idusmba minna le ³⁰ eṅel ndek nu sana: Maria, ne kuru kuru ndaka. Kuate nu ne make pilit. ³¹ Ne funḡul ṅak mina sulumba kiṅo ande te-palmbimḡgat. Kiṅo ta nyunu Yesus ṅga. ³² Nu nyu sunḡo ṅak minwa le nane nu tuku nyu Kuate o mbolḡge minit nu tuku Kiṅo ṅgamḡgaig. Sunḡo Kuatenḡe nu tuku mbunḡ David o buk nyu sunḡo ṅak minna tajaṅ nyu sunḡo tuwa le ³³ nu Yakob tuku ndare kulatka minmba minamḡgat. Nu tuku nyu sunḡo ta ṅgisike nda. Minmba minamḡgat ṅga Maria sana.

³⁴ Tanjakina le nu ndek eṅel kusnana: Ye tanḡo kugatok minet. Ndanmba wam ta mayok kanḡgat ṅga kusnana le ³⁵ nu sana: Tukul Guwa nu ne mbol kumunḡguwa le Kuate tuku sanḡri ne kainamḡgat. Tanjawa le ne Kuate tuku Kiṅo te-palmbimḡgat. Kiṅo ta nu purfeṅnu ndo. ³⁶ Ne isa. Nane tugu Elisabet nu niṅkina sulumba o buk saibo pilna

ta kile nu ngaro piti njak minit le tambun 6 kinit.
³⁷ Ata. Kuate nu wam njakmba kam kumuŋ ngina.

³⁸ Tanjakina le Maria nu lafumba sana: Ye Sungo tuku miŋge kumnemŋge minet. Ye pasa kuga. Ne wam sakat ta ye mbolŋge tanjamba mayok kuwa ngina le enjel nu kusremba kina.

Maria nu Elisabet tugum kina

³⁹ Ait ta mbolŋge Maria nu tiŋga pitik ndo Yudea ma tabe njak ta tumbran ande kina ka
⁴⁰ Sakaria tuku wande ponŋa Elisabet kanjermba kaiyena. ⁴¹ Elisabet nu kaiye pasa isna le kiŋo fungul sinamŋge patenŋina le Tukul Guwa nu Elisabet wamdus tuna le ⁴² nu pasa kuenjka sakina: Kuate nu pino njakmba ngamukŋge ne make pilit. Kiŋo ne tuku fungul sinamŋge minit ta Kuatenŋe nu mata make pilit. ⁴³ Ye pino mayenu kuga. Ndanjam yiŋe Sungo tuku ina nuŋe ne ye tugum te prowat. ⁴⁴ Ne kaiyeyat ta ye isit le kiŋo ye tuku fungul sinamŋge nu gare sungo tumba patenŋat. ⁴⁵ Ne Sungo tuku pasa ismba son ngina tukunu ne gare sungo njak mina le pasa ta ne mbolŋge kumukumba mayok kanŋat nga Maria sana.

Maria tuku mune

⁴⁶ Kile Maria nu sakina:
 Ye Sungo tuku nyu te-duŋget.

⁴⁷ Ye Kuate tuku gare sunŋoyate.
 Nuŋge ye muskil te-tiwe sate.

⁴⁸ Ye nu tuku miŋge kumnemŋge kuirkuirka minet le nu ye idusyumba te-mayokyate.

Kile Kuate nu ye make pilit ta saka ismba tutur-tuturmba minmba minamŋgaig.

49 Sunḡo Saḡri Nayo nu ye mbolḡe wam magete.

Nu tuku nyu purfeḡnu ndo.

50 Taḡo ḡgamukḡe afu nu tuku nyu kurauka dubide mbal nu nane ḡakmba mapekate.

51 Kuate nu nuḡe saḡri sunḡo te-mayokmba wam kumumbi teḡenmba ke likate.

Nu naḡine nyu kile-duḡgade mbal wam kam idusde ta kugerKate le kua ka sili-silide.

52 Nu kilke tuku gabat sugo kile-ibenḡkate sulumba kuirkuirka minig mbal kile-mayokkate.

53 Nu gubak minig mbal aḡaḡ ndende magenu niḡgit le nane maroniḡgit.

Nu aḡaḡ ndende ḡak mbal maḡau inum nda niḡgit le ake minig.

54-55 Nu siḡine mbuḡ pasa saḡgrinu saniḡgina ta kumumba nu nuḡe piro mbal Israel sine tur-siḡgit.

Nu Abraham nuḡe ndare ḡakmba mapeka minmba minamḡgat ḡgina ta nu nuḡe pasa ta ḡilai ndaḡgate.

Maria nu taḡamba mune ulna.

56 Nu Elisabet ndoḡ tambun keḡmba minnaik sulumba nu tiḡa luka nuḡe tumbraḡ kina.

Yohanus kule pisne taḡo prona

57 Ait kumuḡgina le Elisabet nu kiḡo te-pilna.

58 Te-pilna le nu tugumuḡe minnaig mbal nuḡe ndare tuma ndoḡ wam ta ismba Kuate nu Elisabet raḡun mayenu tuna ḡga nu ndoḡ gare-garekinaig.

59 Mara 8 mbolḡe nane naḡine tukul dubimba kiḡo ḡgaro pikam tuku maḡgurkinaig. Nane mam

nuŋe Sakaria waukam tuku saka minnaig kande
⁶⁰ Elisabet ndek saniŋgina: Kuga. Nu Yohanus ŋgap
 ŋgina le ⁶¹ nane ndek nu sanaig: i ... Tanjamba kuga.
 Ne tuku ndare ande nyunu tanjamba mine ndakate
 ŋginaig.

⁶² Tanjamba nane nuŋe mam nuŋe kiŋo ta nyu
 ima waukuwa ŋga waimbi kusnanaig le ⁶³ nu
 kuyaram tuku waŋe ande tuwaig ŋga waimbi
 saniŋgina le tunaig le nu tenenmba kuyarna. Nu
 tuku nyu Yohanus ŋgina le nane ŋakmba ndek pir-
 erek purkinaig.

⁶⁴ Kile ndo Sakaria tuku mane bulkina le nu
 pasatumba Kuate tuku nyu te-duŋgina. ⁶⁵ Tanjana
 le nane nu tugumŋge minnaig mbal ŋakmba kuru-
 kurukinaig le wam ta Yudea ma tabe ŋakmba mbol
 kumuŋgina.

⁶⁶ Tango pino pasa ta ismba wamdus te-sulumba
 Sungo tuku sanŋri kiŋo ta mbolŋge minna ta
 kila pilmba nu sunŋoka ndaŋndaŋamŋgat o ŋga
 idusmba minnaig.

Sakaria tuku dir pasa

⁶⁷ Sakaria nu Kuate tuku nyu te-duŋgina le Tukul
 Guwa nu mbol kumuŋgina le nu dir pasa tenenmba
 sakina:

⁶⁸ Sine Israel mbal siŋgine Sungo Kuate tuku
 nyu te-duŋgube.

Nu sine nuŋe mbal tugum te promba muskil
 kile-tidiŋge siŋgit.

⁶⁹ Nu ande sanŋri ŋayo siŋgine muskil kile-
 tidiŋge siŋgam tuku nuŋe piro tango David tuku
 ndare mbolŋge te-mayokte.

⁷⁰ Kuate nu o buk tanjamba nuñe tuan tanjo kame tuku miñge mbolñge sakina.

⁷¹ Nu sine tuku ñgueu mbal sine kasursiñgig mbal ta ñakmba kile-ibenka muskil kile-tidiñge siñgamñgat.

⁷² Nu siñgine mbuñ kame mapekamñgit ñga saniñgina ta kile kumute.

Nu nane ndoñ wamodus ulendika pasa sangrinu saniñgina ta gilai ndañgina.

⁷³⁻⁷⁵ Nu sine Israel tuku ñgueu mbal wai mbolñge kile-luka kilamñgat. Tanawa le sine kuru kuru kugatok nu tuku piro biymba nu am mbolñge tiñreknu minmba ma ma kumamñgig.

Nu tanjamba siñgine mbuñ Abraham pasa sangrinu sana.

⁷⁶ O kiño, ne Kuate Sunjo tuku tuan tanjo.

Ne ambonja kumba Sunjo tuku ndin wake-imba kuanekamñgat.

⁷⁷ Ne sine tumsiñga le Kuate nu nuñe mbal tuku une sauka gilañga muskil kile-tidiñge siñgam tuku ndin kañgeramñgig.

⁷⁸ Kuate nu siñka sine mapekam tuku iduste.

Nu samba tumbrañ tuku mafewam tuku bulu kukulwa le sine tugum prowamñgat.

⁷⁹ Promba sine kilñasiñguwa le sine ma make sinamñge kume tuku sanjri kumnemñge mineg mbal ndin kañgermba ñgamuñgal gare tumba wamodus bulok minamñgig.

Sakaria nu tanjamba dir pasa sakina.

⁸⁰ Kiño dabro ta minna ma ma sunjoka wamodus sangrinu ñak tiñgina. Nu sunjoka kumba ma baknu

mbolŋge minna le ma ma ait kumuŋgina le Israel
ŋgamukŋge mayok kina.

2

Maria nu Yesus te-pilna (Mateus 1.18-25)

¹⁻³ Ait ta mbolŋge Sesar Augustus nu ma tugu
ŋakmba mbolŋge taŋgo pino tuku nyu kuyarke
likam tuku sakina le nane ŋakmba ndek nyu ku-
yarkam tuku naŋgine tumbranŋ tuguk kine liki-
naig. (O buk mandor Kuirinius nu Siria ma tugu
kulatkam tuku gabat minna le nane maŋau ta tugu
pilnaig).

⁴ Yosef nu David tuku ndare tukunu nu tiŋga
Galilea ma Nasaret tumbranŋ kusremba David
tuku tumbranŋ tuguk Betlehem Yudea ma tugu
mbol kina. ⁵ Nuŋe pino madiwe tunaig ta nu
tumba nakile nyu kuyarkam tuku kinaik. Maria
nu buk fungulok.

⁶ Nale kumba ka Betlehemŋge promba taŋge
minmba Maria nu kiŋo te-palmbim bafuna ta
⁷ taŋgo kinyam tuku wande kumuŋgina le nu
agaŋmor tuku wandek sinam taŋge kiŋo mulum te-
pilna. Te-pilna sulumba kumiŋmbi sonŋa agaŋmor
isukusanu nza mbol taŋge pilna le minna.

Enjel kame sipsip kulatkanu mbal tugum mayok kinaig

⁸ Tumbranŋ ta kasomŋge sipsip kulat mbal afu fu-
rir naŋgine sipsip kulatka minnaig. ⁹ Kulatka min-
naig le Sunŋo tuku enjel ande nane tugum taŋge
mayok kina le Sunŋo tuku bulu saŋgrinu nane
kilŋaniŋgina le murkuka kuru kuru sunŋo tinaig.

¹⁰ Tanjanaig le eñel nu ndek saningina: Tane kuru kuru ndakap. Ye pasa mayenu satinjam prowet. Tango pino ñakmba mbolñge gare sunjo mayok kanjat. ¹¹ Furir te mbolñge David tuku tumbran tugukñge pino ande kiño te-palet. Nu Sunjo nu Kuatenge madina tango Kristus. Nunge tane muskil kile-tidinge tinjamngat. ¹² Tane nu kila palmbim tuku tenemba. Kiño ande kuminmbi songanu ñak agañmor isukusanu nza mbolñge kinye ñak minit ta not ñgina.

¹³ Tanamba saka minna le pitik ndo samba mbolok eñel kuasmbi sunjo pro nu ndon ulendika Kuate tuku nyu te-dunja tenemba sakinaig:

¹⁴ Samba mbolñge Kuate tuku nyu sunjo mayok kuwa.

Kilke mbolñge Kuatenge make patikate mbal ñgamunjal wamdus bulok minwaig ñginaig.

¹⁵ Kile eñel kame tange nane kusreka luka samba mbol kinaig le sipsip kulatkanu mbal nanjine nanjine sakinaig: Sine wam mayok ket le Sunjonje sasingat ta ka Betlehemñge kanjerbe ñginaig.

¹⁶ Tanaka nane pastinga pinder-pindermba ka Maria le Yosef kile-siglika kiño agañmor isukusanu nza mbolñge kinye ñak minna le kanjernaig.

¹⁷ Kanjernaig sulumba wande kusremba kilim kumba eñel nu kiño tuku saningina ta ñakmba kubeu ninginaig le ¹⁸ nane sipsip kulatkanu mbal tuku pasa ismba pirerek purkinaig le ¹⁹ Maria nu pasa ñakmba wamdus sinamñge idus tidinga minna.

²⁰ Sipsip kulatkanu mbal nane luka ndek kumba eñel pasa saningina tanamba kanjerkinaig tukunu

nane Kuate tuku nyu te-dunġa kinaig.

Yesus nyu pilnaig

²¹ Kusem ndindo kugana le nane kiġo tumba ngaro pikmba nyunu Yesus nginaig. Maria nu kiġo kon ndana le eġel nu taġamba kiġo nyun tuwa nġa wam paguna.

Yesus tumba kusem wande sunġo sinam kinaig

²² Moses tuku tukul dubimba ina nuġe nġarosu purfeġnu mayok kuwa nġa Kuate atraukam tuku ait kumunġuwa le nale kiġo tumba Kuate tuku madimba nu tambim nġa mbumba Yerusalem kinaik. ²³ Sunġo tuku kuyar mbolnġe tukul ta teġenmba minit: Kiġo mulum prowa ta Sunġo tuku madimba nu tambim tuku nġate. ²⁴ Kuyar pasa ande ta gami armba ko kurinum fat armba kilmba Kuate atraukam tuku sakate. Nale tukul ta kumuwam tuku kinaik.

²⁵ Yerusalemnġe taġo tiġreknu ande Kuate dubina tuku nyunu Simeon minna. Nu Israel mbal tuku muskil kile-tidiġe niġgam tuku taġo tairnġa minna. Tukul Guwa nu nġak minna. ²⁶ Nu Tukul Guwanġe buk sana: Ne kume ndaka mina le Sunġonġe madina taġo Kristus prowa le kaġeramnġat nġina.

²⁷ Ait ta mbolnġe Tukul Guwanġe Simeon wamdus tuna le nu tiġa kusem wande sinam kina. Nu ka taġe minna le Maria le Yosef Yesus tumba tukul dubimba maġau ta kam saka pronaiġ le ²⁸ Simeon nu ndek kiġo yaimba bagailmba Kuate tuku nyu te-dunġa teġenmba sakina:

²⁹ O Sunḡo, ne ye pasa sayina ta kumuḡgat tukunu kile ye ne tuku piro taḡo ḡgamuḡgal wamdus bulok kumamuḡgit.

³⁰ Yiḡe ammbi sine muskil kile-tidiḡam tuku taḡo kaḡgeret.

³¹ Ne kilke mbol mbal ḡakmba am mboluḡe nu te-mayokna.

³² Nu kasomok mbal kilḡaniḡuwa le nane ne kila palmbimuḡgaig.

Nu mboluḡe sine Israel nyu mayok kaḡgat ḡgina.

³³ Simeon nu taḡamba sakina le ina mam nuḡe wamdus pirerek purkinaik.

³⁴⁻³⁵ Kile nu nale nyaro nikmba maḡ ina nuḡe Maria sana: Kiḡo te Kuateḡe pilna le nu mboluḡe Israel afu bariḡa ndekamuḡgaig. Afu tiḡgamuḡgaig. Nu Kuate tuku nzali te-mayokuwa le nane gu-dommba nu kasurwaig le nane tuku wamdus kilimok mayok kaḡgat. Ne nu tuku ḡgamuḡgal rar sunḡo tamuḡgat ḡga Maria sana.

³⁶ Tuan pino ande nyunu Ana nu mata taḡe minna. Nu Fanuel kulim nuḡe Aser tuku ndare ande. Nu saibo pile mayena. Nu yar 7 taḡo ḡak minna sulumba ³⁷ taḡo nuḡe kumna le nu kuembol minmba ma ma yar 84 kusrena. Nu furir ki kidemmba kusem wande sunḡo ta sinamuḡge minmba nu Kuate mbariḡmba mara afu nyamagaḡ pinka Kuate yabaḡmba minna. ³⁸ Ait ta mboluḡe ndo nu mata kusem wande mbol promba kiḡo kaḡgermba Kuate tuku nyu te-duḡgina. Nane afu Yerusalem muskil te-tiwam tuku tairḡga minnaig mbal nu kiḡo ta tuku nane saniḡmba minna.

Nale luka Nasaret kinaik

³⁹ Yosef le Maria nale Sunḡo tuku tukul ḡakmba ke sulumba nale luka Galilea kumba nakile tumbranḡ Nasaret kinaik ka ⁴⁰ tanḡe kiḡo nu sunḡokina le Kuate nu make pilna le nu sanḡri pilmba wamdus kuyar mayenu ḡak tinḡina.

Yesus nu kiḡo mo kusem wande sinam kina

⁴¹ Pagumba nye sunḡo Pasowa tuku kusem ait mbolḡe yar kidemba Maria le Yosef mbumba Yerusalem kumba minanu. ⁴² Yesus nu yar 12 ḡak minna le ait ta kumuḡgina le nale nakile ait ta dubimba maḡ mbumba Yerusalem kinaik ka ⁴³ tanḡe Pasowa ait kugana le nale luka ndek kinaik le Yesus nu Yerusalemḡe minna ta nale wam ta katese ndanaik. ⁴⁴ Nu afu ndoḡ kinit ḡga idusmba kumba ka ndinḡe ait ndindo kugana le furirna le nale nakile ndare tuma gulab kame ḡgamukḡe kusnaḡa nu sota kinaik ka ⁴⁵ tanḡe kaḡer ndamba luka maḡ nu sota mbumba Yerusalem kinaik.

⁴⁶ Pro Yerusalemḡe nu sota ka mara keḡnu mbolḡe kusem wande sunḡo sinamḡe tum tanḡo ḡgamukḡe nu minyoka pasa ismba nane kusnakusnaniḡmba minna le kaḡernaik. ⁴⁷ Nu kila sunḡo ḡak minmba kumumbi lafuna le ḡakmba pirerek purkinaig.

⁴⁸ Kile nale nu kaḡermba piriri ḡayonaik sulumba ina nuḡe sakina: Kiḡo, ndaḡam ne sile piro kareḡ sikit le sile mam naḡe ndoḡ ḡgamuḡgal fulilka ne sota minek ḡgina le ⁴⁹ nu ndek nale sanikina: Tale ndaḡam ye sota piro kareḡkik. Tale amboḡa yiḡe Mam tuku wande te mbolḡe

ndaŋam nda mambilaik ŋgina le ⁵⁰ nale nu tuku pasa ismba tugunu katese ndanaik.

⁵¹ Kile Yesus nu tinga nale ndoŋ luka ndek Nasaret kumba ka taŋge nale tuku miŋge kum-nemŋge minna. Ina nuŋe nu wam ŋakmba mayok kinaig ta wamdus sinamŋge idus tidiŋga minna.

⁵² Yesus nu sunŋokina le Kuatenŋge nu make pilna. Nu ŋgamuŋgal kuyar mayenu ŋak tingina le taŋgo pino ŋakmba nu make pilnaig.

3

Yohanus kule pisne taŋgo pasa kuklina

(Mateus 3.1-12; Markus 1.2-8; Yohanus 1.19-28)

¹ Sesar Tiberius nu Rom mbal kulatka yar 15 ŋak minna le Pontius Pilatus nu Yudea ma tugu kulatka minna. Herodus nu Galilea ma tugu kulatka minna le maib nuŋe Filipus nu Iturea le Trakonitis ma tugu kulatka minna. Lisantias nu Abilene ma tugu kulatka minna.

² Anas nale Kaiafas ndoŋ pris gabat sugo minnaik. Ait ta mbolŋge Sakaria tuku kiŋo nuŋe Yohanus nu ma baknu mbolŋge minna le Kuate nu tugum promba wam paguna le ³ nu tinga tum-bran afu Yordan kule patukŋge mine likinaig ta ŋakmba mbol kumba pasa kuklimba taŋgo nane ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusreka kule pisne tuwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilaingamŋgat ŋga saka minna. ⁴ Tuan taŋgo Aisaia nu pasa ande kuyarna le Yohanus mbolŋge kumuŋgina ta teŋenmba.

Ma baknu mbolŋge wi ande kuenŋka teŋenmba sakate.

Sunŋo tuku ndin wakeimba kuanekap.

Nu likam tuku ndin te-tiwap.

⁵ Nguruj ṅakmba kilke diṅningam tuku.

Taba ṅakmba saika kile-ibenkam tuku.

Baṅajok ta kile-tidinge likam tuku.

Ndin mbuter ṅakmba sai basleningam tuku.

⁶ Taṅamba kile-tidingap le Kuate nu tango muskil kile-tidinge ningam tuku ndin kilke mbol mbal ṅakmba kaṅgeramṅaig. *Aisaia 40.3-5*

Aisaia nu taṅamba kuyarna.

⁷ Mbal gudommaba kule pisneningawa ṅga Yohanus tugum prove likinaig le nu nane saningina: Tane mben tuku fat Kuate tuku pa tam tuku minig. Tane imange riron pasa satingat le pa ta laiptingawa ṅga kule pisne tam prode. ⁸ Tane sinja ṅgamunggal biye mbilmba tangine maṅau ṅaigonu kusrekenaig kande alonu kumumbi kile-mayokkap le kaṅgerkube. Abraham nu sine tuku mbuṅ ṅga payam ndakap. Ye tane kilimok satinget. Kuate nu tane pitaika ndame kame tembi Abraham tuku ndare kitek kile-mayokkam kumuṅ. ⁹ Kuate nu sapor ail tugunu tugumṅge pilna le minit. Ail afu alo mage ndade ta ṅakmba pike lika pankate le pa mbol kinig ṅga saningina.

¹⁰ Taṅakina le maṅgur sunḡo ta ndek Yohanus kusnanaig: i ... Sine ndaṅamṅgig ṅginaig le ¹¹ nu lafumba saningina: Ande nu tawi armba ṅak kande inum tumba tawi kugatok si tuwa. Nyamagan mata taṅawap ṅgina.

¹² Takis kilanu mbal afu kule pisneningawa ṅga nu tugum promba nu kusnanaig: Tum tango, sine ndaṅamṅgig ṅginaig le ¹³ nu ndek nane saningina: Tane takis kilmba kumumbi ndo kilap ṅgina.

¹⁴ Kame tango afu mata nu kusnanaig: Sine mata ndanangig nginaig le nu sakina: Tane tango afu tuku ndametinj didikam tuku pani farmba ko pasa mbolnge yabri pasa sa ndakap. Tangine mundu tuku piya biymba tala ndakap ngina.

¹⁵ Tango pino nane Kristus prowam tuku minde minnaig sulumba Yohanus tuku wamodus teroka Kuatenge madina tango ta noten e ko noten kuga nga saka minnaig le ¹⁶ nu katesemba ndek nane njakmba saningina: Ye kulembi tane kule pisne tinget. Ande ye ngumnemnge prowamngat ta nu ye tuku sangri liwamngat. Ye tango mayenu kuga. Ye nu tugumnge nu tuku kupe ngaro tuku muli kukliwam tuku wam najai ta mata nu mbolnge kam kumunj kuga. Nu pro Tukul Guwambi pambi tane tuku ngamungal kule pisne tanaing tingamngat. ¹⁷ Nu wit pilengam bafute. Nu pro wit mbain mbolnge minig ta silimba baremba alonu kilmba nuje nyamagan tuku wande mbolnge patikamngat. Nu tiglu ta kilmba pa mbolnge kutuwa le ugmba minmba minamngat. Pa ta kupe nda ngina. ¹⁸ Tanamba Yohanus nu nane wam paguka pasa mayenu kuklimba minna.

¹⁹ Mara ande mandor Herodus nu maib nuje tuku pino Herodias yaimba wam najgonu afu turmba ke likina le Yohanusnge nu tumba sawe likina le ²⁰ nu ndek Yohanus tumba mulintumba wandeknge pilna. Wam ta mbolnge nu nuje mbar njakmba linimbamba mbar sungona.

*Yohanusnge Yesus kule pisnena
(Mateus 3.13-17; Markus 1.9-11)*

²¹ Yohanus nu muli wandek sinamnge mine ndaka nu tanjo kuasmbi sunjomba kule piseneningina sulumba Yesus turmba kule pisnena. Yesus nu kule pisne tumba Kuate ndon pasata minna le samba talkina le ²² Tukul Guwa ngarosu te-mayokmba gami tanjaj ndeka nu mbolnge minna. Kile samba mbolnge pasa ande promba tenjenmba sakina: Ne yije Kiño. Ye ne tuku kume purmba ne tuku gare sunjo tet ngina.

*Yesus tuku mbun kat nunje
(Mateus 1.1-17)*

²³ Yesus nu yar 30 njak minmba nu piro tugu pilna. Nane njakmba nu Yosef tuku kiño ndo nga idusnaig. Yosef tuku ndare tuturmba tenjenmba lukina.

Yosef nu Hilai tuku kiño. ²⁴ Hilai nu Matat tuku kiño. Matat nu Levi tuku kiño. Levi nu Melki tuku kiño. Melki nu Yanai tuku kiño. Yanai nu Yosef tuku kiño. ²⁵ Yosef nu Matatias tuku kiño. Matatias nu Amos tuku kiño. Amos nu Neam tuku kiño. Neam nu Esli tuku kiño. Esli nu Nagai tuku kiño. ²⁶ Nagai nu Meat tuku kiño. Meat nu Matatias tuku kiño. Matatias nu Semen tuku kiño. Semen nu Yosek tuku kiño. Yosek nu Yoda tuku kiño. ²⁷ Yoda nu Yoanan tuku kiño. Yoanan nu Resa tuku kiño. Resa nu Serubabel tuku kiño. Serubabel nu Sealtiel tuku kiño. Sealtiel nu Neri tuku kiño. ²⁸ Neri nu Melki tuku kiño. Melki nu Adi tuku kiño. Adi nu Kosam tuku kiño. Kosam nu Elmadam tuku kiño. Elmadam nu Er tuku kiño. ²⁹ Er nu Yosua tuku kiño. Yosua nu Elieser tuku kiño. Elieser nu Yorim tuku kiño. Yorim nu Matat tuku kiño.

Matat nu Levi tuku kiŋo. ³⁰ Levi nu Simeon tuku kiŋo. Simeon nu Yuda tuku kiŋo. Yuda nu Yosef tuku kiŋo. Yosef nu Yonam tuku kiŋo. Yonam nu Eliakim tuku kiŋo. ³¹ Eliakim nu Melea tuku kiŋo. Melea nu Mena tuku kiŋo. Mena nu Matata tuku kiŋo. Matata nu Natan tuku kiŋo. Natan nu David tuku kiŋo. ³² David nu Yesi tuku kiŋo. Yesi nu Obed tuku kiŋo. Obed nu Boas tuku kiŋo. Boas nu Salmon tuku kiŋo. Salmon nu Nason tuku kiŋo. ³³ Nason nu Aminadab tuku kiŋo. Aminadab nu Admin tuku kiŋo. Admin nu Arni tuku kiŋo. Arni nu Hesron tuku kiŋo. Hesron nu Peres tuku kiŋo. Peres nu Yuda tuku kiŋo. ³⁴ Yuda nu Yakob tuku kiŋo. Yakob nu Isak tuku kiŋo. Isak nu Abraham tuku kiŋo. Abraham nu Tera tuku kiŋo. Tera nu Nahor tuku kiŋo. ³⁵ Nahor nu Serak tuku kiŋo. Serak nu Riyu tuku kiŋo. Riyu nu Pelek tuku kiŋo. Pelek nu Eber tuku kiŋo. Eber nu Sela tuku kiŋo. ³⁶ Sela nu Kanan tuku kiŋo. Kanan nu Arfaksat tuku kiŋo. Arfaksat nu Sem tuku kiŋo. Sem nu Noa tuku kiŋo. Noa nu Lamek tuku kiŋo. ³⁷ Lamek nu Metusala tuku kiŋo. Metusala nu Enok tuku kiŋo. Enok nu Yaret tuku kiŋo. Yaret nu Mahalalel tuku kiŋo. Mahalalel nu Kenan tuku kiŋo. ³⁸ Kenan nu Enos tuku kiŋo. Enos nu Set tuku kiŋo. Set nu Adam tuku kiŋo. Adam nu Kuate tuku kiŋo.

4

Satan nu Yesus tagona (Mateus 4.1-11)

¹ Yohanus nu Yesus kule pisnena le Tukul Guwa nu mboŋge kumuŋgina. Kile Tukul Guwa nu

wamdus tuna le nu tinja Yordan kule kusremba ka ma baknu mbolŋge minna le ² Satan pro mara 40 tanaŋ nu tago-tagomba minna. Yesus nu agana inum nye ndaka minna le ait ta kugana le nu guba mayena.

³ Kile Satan nu Yesus sana: Ne Kuate tuku Kiŋo ŋga sakate ta kile ndame te sawa le bret kuilkuwa le ne tumba nya ŋga sana. ⁴ Tanakina le nu lafumba sana: Kuate tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Tango nane bret nyade ta mbolŋge ndo abo minam kumuŋ kuga ŋga sakate ŋgina. *Lo 8.3*

⁵ Kile Satan nu Yesus tumba ka biŋ sungo ande mbol kumba ka pitik ndo kilke te tuku sugo ŋakmba tummba sana: ⁶ Nyu sugo sanŋri ŋakmba mine likade te ŋakmba ye tuku wai mbolŋge minig. Ye ande tambim idusmba ta tambimŋgit. ⁷ Ne ye tuku nyu te-dunŋa mbariŋya ta sanŋri ŋakmba te ne tanbimŋgit ŋgina le ⁸ nu lafumba sana: Kuyar ande teŋenmba minit.

Tangine Sunŋo Kuate nu tuku nyu te-dunŋa nu mbariŋap. Nu tuku miŋge ndo kumnemŋge minap ŋga sakate ŋgina. *Lo 6.13-14*

⁹ Kile Satan nu Yesus tumba ka Yerusalem kusem wande sunŋo funu kuennu ta mbolŋge pilna sulumba sana: Ne Kuate tuku Kiŋo ŋga sakate ta patenŋa o ibeŋ nzi kaye. ¹⁰ Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Kuate nu nuŋe eŋel kame kukulninguwa le pro ne kulatkamŋgaig ŋgate tukunu ne maye minamŋgat.

11 Ne ndame mbolŋge naje kupe danŋga fetkikat
 ŋga nane pro waimbi ne biye-biyenamŋgaig
 ŋgate. *Mune 91.11-12*

12 Tanakina le nu ndek Satan sana: Kuyar pasa
 ande tenenmba sakate.

Tanŋine Sunŋo Kuate tago ndawap ŋga sakate
 ŋgina. *Lo 6.16*

13 Satan nu tanamba Yesus mbolŋge tago ŋakmba ke
 sulumba nu kusremba nu maŋ tagowam tuku ait
 mayenu ande tairŋga minna.

*Yesus nu Galileanŋge piro tugu pilna
 (Mateus 4.12-17; Markus 1.14-15)*

14-15 Yesus nu Tukul Guwa tuku sanŋri ŋak tiŋga
 luka Galilea ma mbol kumba tanŋe minna. Nu
 nane tuku kusem wande sinam kine lika pasa
 kuklina le ŋakmba nu tuku nyu te-duŋginaig. Ma
 patuk patuk ŋakmba nu tuku nyu ise likinaig.

*Nasaret mbal Yesus talanaig
 (Mateus 13.53-58; Markus 6.1-6)*

16 Yesus nu kumba nuŋe sunŋokina tuku tum-
 braŋ Nasaret prona. Pro tanŋe nuŋe maŋau du-
 bimba kusem ait mbolŋge kusem kanŋeram kina
 ka tanŋe Kuate tuku pasa burkam tuku tiŋgina.

17 Andenŋe tuan tanŋo Aisaia tuku kuyar ta tuna
 le nu ndek waŋe kuklimba pasa sota ka ande
 kanŋermba tenenmba burkina.

18 Sunŋo tuku Guwa nu ye mbolŋge minit.

Nunŋe ye madiyina le ye piro tenenmba kam tuku
 minet.

Ye sanzal mbal tugumŋge pasa mayenu kukli-
 wamŋgit.

Ye saniᅅgi le muliᅅ kilanu taᅅgo minig ta nane mayok kaᅅgaig. Am tukulok mbal am maraᅅgaᅅgaig.

Ye sinamanzerka minig mbal muskil kile-tidiᅅge niᅅgaᅅgit.

¹⁹ Kuate nu kilke mbol mbal turkam tuku ait prote ᅅga saniᅅgaᅅgit. *Aisaia 61.1-2*

²⁰ Yesus nu kuyar ta burka waᅅe maᅅ filfilmba luka piro taᅅgo tumba minyokina. Minyokina le kusem wandekᅅge minyok minnaig mbal nane ᅅakmba nu kaᅅger timba minnaig le ²¹ nu pasa tugu pilmba saniᅅgina: Kuyar pasa burkit le isaig ta ki ait te mbolᅅge alonu mayok kinit ᅅgina.

²² Nu miᅅge bulokmbi pasa purfeᅅnu kuklina le nane ᅅakmba nu tuku saka minmba pirerek purka sakinaig: i ... Taᅅgo te Yosef tuku kiᅅo. Ndaᅅmba nu pasa teᅅen kuklite ᅅga saka minnaig le ²³ nu ndek nane saniᅅgina: Ye kila. Tane yaba pasa ande teᅅenmba sayam idusde. Dokta, naᅅe miroᅅ ᅅgarosu wakeiya ᅅga idusde. Kaperneum tumbranᅅge maᅅau saᅅgrinu ke likina le isgeᅅ ta kile naᅅe tumbranᅅ tuguk teᅅge ka le sine kaᅅgerbe ᅅga sayam idusde ᅅgina.

²⁴ Yesus nu maᅅ lato saniᅅgina: Ye siᅅka sateᅅgaᅅgit. Tuan taᅅgo ande nuᅅe tumbranᅅ tugukᅅge pasa kukliwa ta nane nu talawamaᅅgaig.

²⁵ Tuan taᅅgo Elia nu minna le yar keᅅmba tambun 6 sawe piye ndakina le ma tugu ᅅakmba mbol guba sunᅅgo prona. Ait ta mbolᅅge Israel pino kuembol gudommba minnaig ta Kuate nu Elia kukulna le nane tuku inum tugum kine ndakina. ²⁶ Kasomok pino kuembol ande Sarefat tumbranᅅ Sidon ma mbolok ta tugum kina. ²⁷ Tuan taᅅgo ande Elisa

minna le Israel tanɔo gudommɔba ŋgirɔnger ŋak minnaig ta Elisa nu nane tuku inum wakei ndana. Sirianu kasomok tanɔo Neaman ndo wakeina ŋga saniŋgina.

²⁸ Yesus nu tanɔamba saniŋgina le kusem wandeŋge minnaig mbal ndek gubra sunɔo tinaig sulumba ²⁹ nane pastinɔga Yesus biye timba didika kumba ka tumbranɔ kusremba nanɔine tumbranɔ tabe ndumor mbolɔge bukɔgam kinaig kande ³⁰ nu nane kusreka ŋgamuk ŋgamuk kina.

*Yesus nu tanɔo ande bukla ŋak wakeina
(Markus 1.21-28)*

³¹ Kile Yesus nu Galilea ma mbol kumba ka Kaperneum tumbranɔ prona. Pro kusem ait mbolɔge nu nane pasa tumniɔmɔba minna le ³² nane ismɔba nu pasa miro tanɔo tanɔanɔ tumniŋgina tukunu nane pirerek purkinaig.

³³ Kusem wandek sinam tanɔge bukla ŋak tanɔo ande minna. Nu wi kuenka sakina: ³⁴ Yesus Nasaretnu, ne sine ndonɔ wamɔus tuma kuga. Ne sine bale faram prote e? Ye kila. Ne Kuate tuku Kiɔo ŋgina le ³⁵ nu ndek bukla ta sawe lika sana: Ne maninka. Tanɔo ta kusremba mayok ka kaye ŋgina le bukla ta nane ŋgamukɔge tanɔo ta tumba te-bukɔga nu ŋayo sili ndamba mayok ka nu kusremba kina. ³⁶ Tanɔana le nane ŋakmɔba ndek pirerek purka munɔu kusnanɔginaig: Pasa ta ame pasa tanɔanɔ. Nu sanɔri ŋak gabat sunɔo tanɔanɔ bukla saniŋgit le kua ka tanɔo kusreka kinig ŋginaig.

³⁷ Kile Yesus tuku nyu ma ta tuku tumbranɔ ŋakmɔba kumunɔge likina.

*Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina
(Mateus 8.14-17; Markus 1.29-34)*

³⁸ Yesus nu kusem wande kusremba ka Simon tuku wande mbol kina. Simon tuku magma nuŋe ngaro sunḡomba pa tingina le nane Yesusŋe nu turwa nga nu sanaig le ³⁹ nu ka ngaro pa tingina ta sawe likina le ngaro mukumba nu mayekina. Tanḡamba nu pitik ndo tinga nane tuku paguna.

⁴⁰ Ait ta mbolŋge ki butunḡam bafuna le afunḡe nanḡine mbal guaze tugu yimyam ta ḡakmba kilmba mindeka Yesus tugum prove likinaig le nu ḡakmba waimbi kigrekinale mageke likinaig.

⁴¹ Nu bukla ḡak mbal mata wakeikina le bukla nane kusreka wikaraumba sakinaig: Ne Kuate tuku Kiŋo nginaig. Bukla nane Yesus nu Kuatenḡe madina tanḡo ta kila tukunu nu nane miŋge pip-ningina le nu tuku sa ndakinaig.

⁴² Mafemba minna le Yesus nu tinga ma yamok kina le nane afu nu sota ka te-silika nu nane ndoŋ minam tuku ngailkinaig le ⁴³ nu ndek nane saniŋgina: Kuga. Ye tumbran afu mbolŋge Ku-ate nuŋe gageu kulatkate pasa mayenu ta kukli-wamḡgit. Kuate nu ta tuku ye kukulyina ngina.

⁴⁴ Tanḡakina sulumba tinga kumba ka Yudea mbal tuku kusem wande ḡakmba mbolŋge pasa kuklimba saniḡmba minna.

5

*Yesus nu nane afu nu dubiwam tuku madiniŋgina
(Mateus 4.18-22; Markus 1.16-20)*

¹ Yesus nu Genesaret kule kualinḡ tuku piyalŋge minna le nane gudommba Kuate tuku pasa isam tuku munḡu signa-signanḡa nu pipka minnaig.

² Tanjamba minnaig le nu waŋ armba tabekŋge minnaik ta kaŋgerkina. Kualegan kilanu mbal nane waŋ ta kusreka nane kumaŋ minyanŋa minnaig.

³ Kile Yesus nu Simon tuku waŋ poŋgina sulumba waŋ mbitiwa le piyal kusremba dir si kuwa ŋga sana ta nu kumuna. Tanjana le nu waŋ mbol tanŋe minyok minmba tanŋo pino pasa tumniŋmba minna.

⁴ Nu pasa saninŋe denŋpurmba kile nu ndek Simon sana: Waŋ mbitimba ka fando sinŋe kualegan kilam tuku kumaŋ panke likap ŋgina le ⁵ nu lafumba sakina: Sunŋo, sine furir te mbolŋge kualegan sotigig ta afu nda kilig ta neŋge sakate tukunu ye kumba maŋ kumaŋ bukŋgamŋgit ŋgina.

⁶ Tanjaka sana le nane kumba ka kumaŋ bukŋginaig ta kualegan gudommba sinam kinaig le kualegan pitinunŋe kumaŋ sambriwam bafunaig le ⁷ nane ndek nanŋine piro tuma waŋ ande mbolŋge minnaig ta waimbi aukniŋginaig le nane pro kualegan kilmba waŋ arŋeŋ lignenikinaig le waŋ buto kambim bafunaik.

⁸⁻¹⁰ Petrus nane nu ndoŋ minnaig mbal turmba kualegan gudommba kilnaig ta kaŋgerka piriri ŋayomba minnaig. Yakobus le Yohanus, Simon ndoŋ piro tuma nale mata tanjanaik.

Kile Simon Petrus nu ndek Yesus tugum tanŋe dagol tidronŋa nu sana: Sunŋo ne ye kusreyumba kaye. Ye mayenu kuga. Ye une ŋak ŋgina le nu ndek Simon sana: Ne kuru kuru ndaka. Ngumnenŋa ne tanŋo pino tanjamba kilamŋgat ŋgina. ¹¹ Tanjakina le nane waŋ koika tabek kinaig sulumba agan ndende ŋakmba kusreka Yesus dubimba kinaig.

*Yesus nu tanjo ngirnger jak wakeina
(Mateus 8.1-4; Markus 1.40-45)*

¹² Yesus nu tumbran sunjo ande mbojnge minna le tanjo ande ngarosu jakmba ngirnger jak Yesus kanjermba pro nu tugum tanje truk ka nu sarsarmba sana: O Sunjo, ne kumun. Ne nzalinuwa ndeta ye tuku ngarosu wakeiwa ngina le ¹³ nu ndek wai kuitka nu kirembe sana: Au. Ye ne wakeinet ngina. Tanjakina le ngirnger gagulka ngarosu mayekina le ¹⁴ Yesus nu minge pipmba nu sana: Ye ne mbojnge manau kit te afu sa ndaninga. Ne kumba ka nanje ngarosu pris tuma. Ne mayekat ta Moses tuku tukul dubimba atrau aganj pris tawe le atraukuwa le jakmba ne mayekat ta kila pilwaig ngina.

¹⁵ Minge pipna ta Yesus tuku nyu saka kubeumba kinaig le tanjo kuasmbi gudommba mara mara nu tuku pasa isam tuku guaze wakeikuwa nga nu tugumnje mangurke likinaig. ¹⁶ Tanjanaig le Yesus nu yamok kumba Kuate ndon pasatina.

*Yesus nu tanjo ngarosu milmailkanu wakeina
(Mateus 9.1-8; Markus 2.1-12)*

¹⁷ Mara ande Yesus nu nane pasa tumningmba minna le Farisi tanjo kusem pasa biteknjanu tanjo afu nane tanje minnaig. Nane Yerusalem tumbran sunjo Galilea ma tugu Yudea ma tugu ta tuku tumbran fonfon jakmba mbojnge prowe likinaig. Guaze wakeikam tuku Yesus nu Sunjo tuku sanjri jak minna.

¹⁸ Kile tanjo afunje tanjo ande ngarosu milmailkanu sukunja Yesus tugum palmbim saka

tumba pronaig. ¹⁹ Pronaig le tanjo gudommbange ma tukulnaig le nane wandek sinam kambim kumunj kuga le nane ndek wande ponja funu tetka guaze tanjo nzaɲzaɲ ɲak ta muli panmba tanjo ɲgamukɲge Yesus tumailam tanje pilnaig. ²⁰ Tanjanaig le Yesus nu nane nu tuku sanjri tomba tinjinaig ta katesemba nu ndek tanjo ta sana: Mata, ye ne tuku mbar ɲakmba sauka gilainget ɲgina.

²¹ Tanjakina le kusem pasa bitekɲganu mbal Farisi ndoɲ nu talamba idusnaig: Nu Kuate le tanjakate e? Kuatenje ndo mbar saukam kumunj ɲga idusmba minnaig le ²² nu nane tuku wamdus kamusmba ndek sanjgina: Ndanam saka tane wamdus tepilemba minig. Ye tane kusnatingamɲgit. ²³ Ame pasa ye tanjo te sawam tuku wam bada? Ye ne tuku mbar sauka gilainget ko tinja lika kaye ɲget. ²⁴ Ye Ndindo Katesek Tango kilke te mbolɲge mbar saukam tuku ye sanjri ɲak. Tane wam ta kila palpe ɲga ye kile pasa wam bada te sawamɲgit ɲgina. Tanjaka nu tanjo ɲgarosu milmailkanu ta sana: Ye ne sanet. Ne tinja nzaɲzaɲ kuramba nanje tumbran kaye ɲgina.

²⁵ Tanjakina le nu nane ɲakmba am mbolɲge pitikndo tinja nzaɲzaɲ kuramba lika kumba Kuate tuku nyu te-dunga nuɲe tumbran kina le ²⁶ nane wandek tanje minnaig mbal pirerek purka wai makemba Kuate tuku nyu te-dunga nu tuku kuru-kuruka sakinaig: i ... Sine ki ait te mbolɲge wam kitek sanjri ɲayo kanjergig ɲginaig.

*Yesus nu Levi wikina
(Mateus 9.9-13; Markus 2.13-17)*

²⁷ Kile Yesus nu mayok ka kumba takis kilanu wande mbolŋge takis kilanu tanjo ande Levi piroka minna le kanjermba sana: Ilmba ye dubiya ŋgina le ²⁸ nu tinja agan ŋakmba kusreka nu dubimba kina.

²⁹ Levi nu nuŋe wande mbolŋge Yesus tuku pagumba nye sunjo ande kina le nane gudommba afu takis kilanu afu mbal kise tanje isukusnaig. ³⁰ Isukusmba minnaig le Farisi nane kusem pasa bitekŋganu mbal afu ndoŋ gubra tumba Yesus dubinaig mbal saninmba sakinaig: Ndanam saka tane takis kilanu mbal wam ŋaigonu kade mbal ndoŋ isukusig ŋginaig le ³¹ Yesus nu ndek lafumba saninŋina: Guaze kugatok mbal nane dokta tugum kine ndakade. Guaze ŋak mbal ndo nu tugum kinig. ³² Afu sine magenu ŋgade ta nane ŋgamunjal mbilwaig ŋga ye pro ndawen. Ye une ŋak mbal ŋgamunjal mbilwaig ŋga prowen ŋgina.

*Nyamagan pinkam tuku pasa
(Mateus 9.14-17; Markus 2.18-22)*

³³ Nane afu pro Yesus sanaig: Yohanus dubide mbal nane ait gudommba nyamagan pinka Kuate yabanmba minig. Farisi mbal dubikade mbal nane mata tanjade. Ndanam ne dubinade mbal mara mindek isukusmba ndo minig ŋginaig le ³⁴ nu ndek lafumba saninŋina: Tanjo ande nu pino tam tuku pagumba nye mbolŋge nu nuŋe mbal ndoŋ minit tukunu nane nyamagan pin ndakade. ³⁵ Ngumnenga nane afunje pro tanjo ta nane ŋgamukŋge tuwaig le nane wamdus pitinŋuwa le nyamagan pinkamŋgaig ŋgina.

³⁶ Tanjamba nu yaba pasambi nane saningina: Ande nu tawi urfunu burokuwa le tawi abonu tumba fudinmba kuerka burok ta tukulmba zail ndangate. Nu tanjawa ta tawi kitek ta njayo siliwamngat. Kuminj abonu kuminj urfunu mata katlisam kumuņ kuga.

³⁷ Ande nu grep kule kitek tumba aganjmor ngaro urfunu sinamnge tol ndate. Nu tanjawa ta grep kule fulilka aganjmor ngaro urfunu fetka grep kule kutuka ndeke suluwamngat. Aganjmor ngaro mata njayongamngat. ³⁸ Nane grep kule kitek tumba aganjmor ngaro kitek sinamnge tolde. ³⁹ Tango nu grep kule ambokok nyate ta nu grep kule kitek nyam idus ndate. Grep kule ambokok ta kikonnu ngate ngina.

6

Kusem ait mbolnge manau kam tuku pasa (Mateus 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Kusem ande mbolnge Yesus nane wit piro ande sinam sinam lika nuņe dubinaig mbal nane wit alonu supika waimbi ngisneka nyam nyam kinaig le ² Farisi tango afu nane kanjerka saninginaig: Ndanam saka tane sine tuku tukul lukamba kusem ait mbolnge nyamagan kilig nginaig le ³ Yesus nu pasa ta lafumba saningina: David nuņe mbal ndonj nane guba njagoningina le nu wam ande kina ta tane kuyar ta burkade tae. ⁴ Nu Kuate tuku wandek sinam kina sulumba tukul bret Kuate am mbolnge patikinaig ta afu kilmba nyumba nuņe mbal mata ningina le nyinaig. Bret ta tango nane nye ndakade tuku. Pris mbalnge ndo nyade tuku

nga saniŋgina sulumba ⁵ sakina: Ye Ndindo Kate-sek Tanjo ye kusem ait tuku gabat minet ŋgina.

*Yesus nu tanjo wai pagriŋganu ta wakeina
(Mateus 12.9-14; Markus 3.1-6)*

⁶ Kusem ait ande mbolŋge Yesus nu kusem wande-k sinam kina sulumba nu nane pasa tumniŋmba minna. Sinam tanje tanjo ande wai ndinam kummba pagriŋganu ŋak minna.

⁷ Kusem pasa bitekŋganu mbal Farisi ndon Yesus nu kusem ait mbolŋge tanjo wakeiwa le pasa mbolŋge palmbim tuku nu kulatka minnaig le ⁸ nu nane tuku wamdus katesemba wai kummba pagriŋganu ŋak tanjo ta sana: Ilmba tenje tiŋga ŋgina le nu ka nane ŋgamukŋge tiŋgina.

⁹ Kile Yesus nu nane saniŋgina: Ye tane kusnatiŋgamŋgit. Sine siŋgine tukul dubika kusem ait mbolŋge nane afu mbolŋge wam mayebe ko ŋayobe? Ande wakeibe ko kusrebe le kumwa nga kusnaniŋgina. ¹⁰ Tanjaka nu mbilka nane ŋakmba kaŋgerkina sulumba nu tanjo ta sana: Ne wai kuitka ŋgina le nu wai kuitka wai mayekina. ¹¹ Tanjana le nane ndek Yesus tuku gubra suk suk nda tinaig sulumba naŋgine naŋgine sakinaig: Sine nu mbolŋge ndanbe ŋginaig.

*Yesus nu aposel 12 madiniŋgina
(Mateus 10.1-4; Markus 3.13-19)*

¹² Ait ta mbolŋge Yesus nu Kuate yabanam saka tabe ande mbol kumba ka tanje Kuate ndon pasata minna le ka mafena. ¹³ Mafena le nu dubinaig mbal ŋakmba kile-manjurka nane ŋgamukŋge tanjo 12 madiniŋmba nane aposel nyu niŋgina.

¹⁴ Nane tuku nyu kat nanġine ta tenjenmba. Ande Simon Yesusnġe nyu kitek Petrus nġina. Ande maib nuġe Andreus. Nane afu Yakobus, Yohanus, Filipus, Bartolomeus, ¹⁵ Mateus, Tomas. Ande Yakobus nu Alfeus kiġo nuġe. Ande Simon mape nyu ande Selot. ¹⁶ Ande Yakobus tuku kiġo nuġe Yudas. Ande Iskariotnu tanġo Yudas. Nu nġumnenġa Yesus tuku kupet mayok kina.

*Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina
(Mateus 4.23-25)*

¹⁷⁻¹⁸ Yesus nu nane 12 ndoġ tabe mbol ndekinaig sulumba ma gutoġ ande mbol pronaig le Yesus dubinaig mbal gudommba pasa isam tuku guaze wakeikuwa nġa Yesus tugum prowe likinaig. Nane afu Yerusalemnu afu Yudea ma tugu mbolok. Afu Tirus le Sidon piyal tuku tumbraġ armba takok. Nane afu piti sugo bukla nġak ta nu nane mata turka bukla pitaikina. ¹⁹ Nu nuġe saġgrimbi guaze mbal wakeikina le nġakmba nu kirewam bafumba minnaig.

*Gare tugusek tuku pasa
(Mateus 5.3-12)*

²⁰ Kile Yesus nu mambilmba nu dubinaig mbal kanġerka saniġgina:

Tane sanzal minig mbal tane gare maġau mbolnġe minap. Tane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig.

²¹ Tane kile gubak minig mbal tane gare maġau mbolnġe minap. Kuate nu kumumbi tinġamnġat.

Tane kile malmbika minig mbal tane gare maġau mbolnġe minap. Tane nzumilnunġaig.

22 Tane ye Katesek Tanjo tuku mbal minig tukunu afunje tane kasurtinmba pitaika tumail pantinmba nyu kile-ibenkade ta tane gare manjau mbolnje minap. 23 Nane tanjawaig le tane gare-gareka pate-patengap. Samba mbolnje tane tuku lafu mayenu minit. Ata. Nanjine mbun kat nanjine tanjamba Kuate tuku tuan tanjo kame kilmba piti ndui ta ninjinaig.

24 Tane aganj ndende den ndaka minig mbal ose. Tanjine mine mayewam tuku buk te-sulunaig.

25 Tane kile maro njak minig mbal ose. Tane guba sunjo tamnjaig.

Tane kile nzumil njak minig mbal ose. Tane wamdus piti tumba malmbinunjaig.

26 Nane njakmba tanjine nyu kile-dunjuwaig ta tane ta tuku rironkap. Ata. Nanjine mbun kat nanjine tanjamba yabri tuan tanjo tuku nyu kile-dunjinaig.

*Ngueu mbal ngamungal ninjam tuku pasa
(Mateus 5.38-48)*

27 Tane ye tuku pasa isig mbal ye pasa afu tane satinjamngit. Tanjine ngueu mbal tuku kume purap. Tane tuku gubra kagli firkade mbal manjau mayenumbi lafuwap. 28 Nane kasur pasa tinjig mbal pasa bafuknu ninjap. Nane tane tumail pantinjig mbal tane nane sinanu Kuate yabanjap.

29 Ande nu ne dabil pannate ta dabil inum tuma le pannuwa. Ande nu ne tuku tawi tate ta ne nanje tawi inum njagail ndaka ta mata turmba tawe.

30 Ande ne aganj inum yabanjate ta nu tawe. Ande nu ne tuku aganj afu kilit ta ne aganj ta kile-luka kilam tuku sa ndawa. 31 Nane afu ne mbolnje

manjau magenu kuwaig nga nzalinate tanjamba ne afu mbolnge ka.

³² Nane afu tane tuku kume purwaig kande tane ndek nane tuku kume purmba sine tanjo magenu nda ngap. Mbal ngaionu nane mata tanjade. Afu nane tuku kume purde le nane ndek nane tuku kume purde.

³³ Nane afu tane mbolnge wam magewaig le tane ndek nane mbolnge wam magemba sine tanjo magenu nda ngap. Mbal ngaionu nane mata tanjade.

³⁴ Tane lafunu kilam idusmba aganj inum tape sulumba sine tanjo magenu nda ngap. Mbal ngaionu nane mata nanjine nanjine lafunu kilam tuku tanjade.

³⁵ Tane tanjine ngueu mbal tuku kume purka nane mbolnge wam magenu kap. Lafunu kilam idus ndamba aganj ake ningap. Tanjawap le tane lafunu sunjo tamngaig. Tane tanjine Sunjo Kuate tuku manjau te-purmba nu tuku kinjo kame minamngaig. Ta ndanam? Nu wam ngaionu kade mbal Kuate gare pasa nda tuwig mbal nu nane mbolnge wam magete. ³⁶ Tanjine Mam nu tanjo njakmba mapeningit tanjamba tane mata tanjawap.

*Tanjo pileningam tuku pasa
(Mateus 7.1-5)*

³⁷ Tane tanjo afu tuku manjau pile ndaningap. Tanjawap le Kuate nu tane tuku manjau mata pilenge nda. Ande nu mbarwa ndeta pitai ndawap. Tanjawap le tane mbarap le Kuatenge tane pitaike nda. Afu tane mbolnge mbarwaig kande nane tuku mbar gilaingap. Tanjawap le Kuate nu tane

tuku mbar mata sauka gilaingamngat. ³⁸ Tane waknyap le Kuate nu tane mbolnge sungomba lato lato waknyamngat. Tane nane afu mbolnge manau kade ta manau ndui ta Kuate nu tane mbolnge kamngat ngina.

³⁹ Kile Yesus nu yaba pasa ande saningina: Tango ande am tukulok inum am tukulok ta tumba ndin tumam kumuṅ kuga. Nale arneṅ baringa burok sinamnge ndenuṅgaik. ⁴⁰ Skul kiṅo nu nuṅe tisa li ndate. Nu tisa tugumnge kila ṅakmba tate sulumba nuṅe tisa taṅaṅ mayok kinit. ⁴¹ Ndanam naṅe am mbolnge ail baṅ minit le ne kaṅger ndamba naṅe tira tuku am mbolnge am sumbi kaṅgermba sakate? ⁴² Ndanam tuku ne tira ta sate. Ye ne tuku am mbolnge am sumbi ta saukamngit ṅgate. Ne yabri tango ndo. Ne ambonga naṅe am mbolnge ail baṅ ta paska. Ne am purfewa le tira naṅe tuku am mbolnge am sumbi saukam kumuṅ ngina.

*Sine ail alonu mbolnge ail pileṅgeg
(Mateus 7.15-20; 12.33-35)*

⁴³ Kile Yesus ndek sakina: Ail mayenu nu alo ṅaigonu kile-mayok ndakate. Ko ail ṅayonu nu alo magenu kile-mayok ndakate. ⁴⁴ Sine ail alonu kaṅgerka ail ta tuku tugu kateseweg. Tane suwar ail mbolnge apasin alonu kilig e? Ko ulem mbolnge mar alonu kilig e? ⁴⁵ Taṅamba ndo tango mayenu nu wamdus mayenu ṅak minit sulumba nu wam magenu ndo ke likate. Tango ṅayonu nu wamdus ṅayonu ṅak minit sulumba nu wam ṅaigonu ndo ke likate. Ngamungal sinamnge wamdus minig ta miṅge mbolnge alonu kilimok te-mayokte ngina.

*Wande patinu tuku yaba pasa
(Mateus 7.24-27)*

⁴⁶ Kile Yesus nu man nane saningina: Ndanam tane ye nyun ta Sungo ngade sulumba ye tuku minje kumnemnge mine ndakade. ⁴⁷ Ima nu ye tugum promba ye tuku pasa ismba ka kumukumute ta nu tango tenen. ⁴⁸ Tango ande nu wande palmbim nga burok sarka sinam nzi kina le makek tugu ndame patika danngina tana. Ngumnennga kule sungo ndeka wande tumba kulisokngam kumu kuga. Wande ta makek ndamembi danngina tukunu sangri jak minna.

⁴⁹ Tango ande nu ye tuku pasa ismba dubi ndate ta nu tango tenen. Tango ande wande palmbim nga nu burok sarka makek tugu ndame pati ndaka ake kilkembi ndo dina tana. Kule sungo ndeka wande kaduna le surka ndeka fudu nayona nga saningina.

7

*Yesus nu kame gabat tuku piro tango wakeina
(Mateus 8.5-13)*

¹ Yesus nu pasa ninje denpumba nu tinga Kaperneum tumbra kina. ² Tumbra tange Rom mbal tuku kame gabat ande minna. Tango ta tuku piro tango ande guazenga buk kumam bafuna. Nu tango ta tuku nzali sungo jak minna.

³ Tanamba nu Yesus tuku nyu ismba nu Zu mage mage wika nane Yesus kusnawaig le nu pro piro tango wakeiwa nga kukulningina le kinaig. ⁴ Nane kinaig ka Yesus tugum promba nu sarsamba sanaig: Sine tuku kame gabat ta nu mayenu. Ne

nu turam kumuŋ e? ⁵ Nu sine Israel mbal tuku wamduŋ sunŋo ŋak minit. Sine tuku kuŋem wande nuŋe ndametiŋmbi pilna ŋga sanaig.

⁶ Tanakinaig le Yesus nu ndek nane dubika kame gabat tuku wande patuna le nu nuŋe gulab afu kukulningina le ka nu sanaig: Nu teŋenmba sakat. Sunŋo nu piro kareŋka ye tugum te pro ndawa. Ye tanŋo mayenu kuga. Ye tuku wande mbol te nu nda prowa. ⁷ Ye mata nu tugum prowe nda. Nu sando kuwa le ye tuku piro tanŋo mayekuwa. ⁸ Ye sugo afu kumnemŋge minet. Ye mata kame mbal afu tuku gabat minet. Ye ande kukulmba ne kaye ŋget ta nu kinit. Ande wika yale ŋget ta nu ilit. Ye yiŋe piro tanŋo ande ka piro si ka ŋget ta nu kate. Nu sanŋri sunŋo ŋak ta ye kila. Sando kuwa ta kumuŋ. Nu tanamba pasa palet ŋga Yesus sanaig.

⁹ Yesus nu pasa ta ismba nu pirerek purka mbilka maŋgur sunŋo nu dubimba kinaig ta saningina: i ... Ye tane satinŋamŋgit. Kasomok tanŋo te nu ye tuku sanŋri tomba tinŋate. Sine Israel ŋgamukŋge son maŋau sanŋrinu tanŋan kanŋer ndawet ŋgina.

¹⁰ Kame gabat kukulningina ta nane luka nuŋe wande tugum pronaig ta piro tanŋo nu buk mayekina le pro kanŋernaig.

Yesus nu Nain tanŋo ande kumna le te-tina

¹¹ Mafena le Yesus nu maŋ tinŋa Nain tumbran kina le nu dubinaig mbal tanŋo kuasmbi gudommba nu ndoŋ kinaig. ¹² Kinaig ka tumbran fonde malanŋa patunaig le kile nane tanŋo min-desin ande ŋgunu saka sukuŋga pronaig. Tanŋo kumna ta pino kuembol ande tuku kiŋo nuŋe

ndindo. Nain mbal gudommba pino ta dubimba pronaig. ¹³ Pronaig le Sunjo nu pino ta kanjermba sinanu nu sana: Ne malmibi ndaka ngina.

¹⁴ Kile nu ka ter kirena le tango mindesin sukunjingaig ta nane tinginaig le nu ndek sakina: Tango mo, ye ne sanet ne abonga tinga ngina.

¹⁵ Tanjamba sana le tango kumna tuku ta abonga tinga minyoka pasatina le Yesus ndek nu tumba ina nuje ndon minwa nga sana.

¹⁶ Kile nane ndek kuru kuru sunjo tumba Kuate tuku nyu te-dunga sakinaig: Tuan tango sunjo ande sine ngamuknge mayok ket. Kuate nu nuje mbal sine tursingam tuku te prowat nginaig.

¹⁷ Tanjamba pasa ta Yudea ma njakmba kumunga ma patuk patuk njakmba ise likinaig.

Yohanus nu tango armba kukulnikina le Yesus tugum kinaik

(Mateus 11.1-19)

¹⁸ Yohanus kule pisne tango dubinaig mbal pro Yesus nu wam njakmba ke likina ta nu ndon kube-naig le nu ndek nuje dubinaig tuku tango armba sanikina: ¹⁹ Tale kumba ka Sunjo kusnawap. Ande prowam tuku kuyar pasa sakate ta ne e ko sine ande tairngube nga kusnawap ngina.

²⁰ Tango ar ta kinaik ka Yesus tugum promba nale ndek nu kusnanaik: Ande nu prowam tuku ta ne e ko sine ande tairngube? Yohanus kule pisne tango tanjaka sasikmba kukulsikat nginaig.

²¹ Nale tanje minnaik le Yesus nu gudommba afu guaze njak afu bukla ngaigonu njak wakeike lika afu am tukulok am marange ningina. ²² Tanjamba nu nale sanikina: Tale luka ka wam ke liket te

takile ammbi kanġerka kilbambi isik ta ħakmba Yohanus kubeu tape. Kile am tukulok mbal mam-bilde. Kupe ħaigongade mbal likade. Ngirnger ħak mageke likade. Kilba tukulok pasa isig. Afu kume likade ta abonġa tinġade. Sanzal mbal Kuate tuku pasa mayenu isig. ²³ Ande nu ye tuku ħga wamdus tero ndakate ta nu gare-gareka minit. Tale taħamba ka Yohanus sawap ħgina.

²⁴ Yohanus tuku taġo ar ta luka kinaik le Yesus nu ndek maħġur suġo ta Yohanus tuku saninġina: Tane ame aġaħ kanġeram ma baknu mbol kinaig? Bubrenġe ulem waħe ande mbilmbilwa le tane kanġeram kinaig e? ²⁵ Ko tane taġo ande tawi mayenu tinġanu kanġeram kinaig e? Nane tawi magenu tinġamba aġaħ magenu ħak mbal wande sugo sinamġe nyu ħak minig tuku. ²⁶ Tane ame aġaħ kanġeram ma baknu mbol kinaig? Tane tuan taġo ande kanġeram kinaig e? Yohanus nu tuan taġo ta tane kila satinġamġit. Nu tuan taġo ndo kuga nu tuan taġo ħakmba lininġit. ²⁷ Kuyar pasa ande nu tuku teħenmba sakate.

Ne isa. Ye taġo ande kukuli le nu ambonġa prowa sulumba ne tuku ndin wakeiwamġat ħgate.

Malakai 3.1

Taġo ta Yohanus. ²⁸ Ye satinġi le isap. Taġo ħakmba Yohanusħe lininġamba mbolħe minit ta nane Kuate tuku gageu mayok kinig mbal ħakmba nane Yohanus lide. Afu nyu kugatok mata ħga saninġina.

²⁹ Taħakina le taġo pino takis kilanu mbal nane Yohanusħe o buk kule pisneninġina tukunu nane Yesus tuku pasa ta ismba Kuate nu kumumbi

sine tuku mbar te-mayokmba tumsingit nginaig.
³⁰ Nane Farisi mbal kusem pasa biteknjanu mbal Yohanusnge buk kule pisne ndaningina tukunu nane Kuatenge turningam tuku ndin ta mbulmba pitainaig.

³¹ Yesus nu maŋ sakina: Ait te mboŋge minig mbal ye tane tuku maŋau ame wam taŋaŋ nga saki. ³² Tane kiŋo kame maket mboŋge minyoka muŋgu wiwikade taŋaŋ. Nane teŋenmba muŋgu wiwikade: Sine tabu tabu fitka mune uleg ta tane ndek kupes kupes ndade. Sine malmbikeg ta tane ndek malmbiketket nga lok mine ndakade ngade.

³³ Ata. Yohanus kule pisne nu prona sulumba nyamagaŋ le grep kule nye ndaka minna le nu bukla ŋak nga saka nu mbulnaig. ³⁴ Ye Katesek Tango ye pro nyamagaŋ le grep kule nyet le tane sakade: Ai si. Nu nyamagaŋ grep kule nyam tuku piririte taŋo. Nu takis kilanu mbal une ŋak mbal ndoŋ gulab mayete nga tane ye mata mbulig.

³⁵ Ata. Wamdus kuyar mayete taŋgo wam kilemayokkate ta mboŋge nu tiŋreknu kilimok mayok kinit nga saningina.

Yesus nu Farisi taŋgo ndoŋ isukusna

³⁶ Mara ande Farisi taŋgo ande nyunu Simon nu Yesus ndoŋ isukusam sana le nu kumba wande poŋga nu ndoŋ isukusmba minnaik. ³⁷ Tumbraŋ ta tuku une pino ande minna. Yesus nu Farisi ndoŋ isukusmba minnaik le nu ismba ndame botol gureŋ mayenu ŋak tumba wande ta poŋgina. ³⁸ Poŋga Yesus ngumnemŋge nu tuku kupe tugum taŋge malmbikina le am kule guroromba Yesus tuku kupe mbain mboŋge ndekinaig le nu ndek

nunje gabat wanjemi kupe saukina sulumba Yesus tuku kupe bigmba gurenj tumba nu tuku kupe mbolnje kutu-kutuna.

³⁹ Tanjana le Farisi tanjo nu wam ta kanjermba idusna: Tanjo te nu tuan tanjo kande une pino nu kirete te nu kila pilit kande nga idusna.

⁴⁰ Yesus nu ndek katesemba nu tanjo ta sana: Simon, ye ne ndonj pasa njak ngina le nu lafumba sana: Tum Tanjo, maye. Ye saya le isi ngina le ⁴¹ Yesus nu sana: Tanjo armba tanjo inum tuku ndametinj lafuwam tuku minnaik. Ande nu sonj 50 lafuwam tuku ande nu sonj 5 lafuwam tuku njak minnaik. ⁴² Nale ndametinj kiringinaik le nu nale arnej tuku wam ta gilainjina. Tanjo ar ta ima nu tanjo sunjo tuku wamdus sunjo njak minamngat ngina le ⁴³ nu ndek sakina: Ye iduset nu ndametinj sunjo njak nu lafuwam tuku gilainjina nunje ngina le Yesus nu sana: Ne son sakate ngina. ⁴⁴ Tanjaka nu mbilka pino ta kanjermba Simon sana: Ne pino te kanjera. Ye ne tuku wande pongit le ne ye kupe minyangam tuku kule nda sat. Pino te pro nunje am kulembi ye tuku kupe minyanga nunje gabat wanjemi ye kupe sauke sat. ⁴⁵ Ne ye kanjeryumba gare njak mumu ndayat. Pino te ye prowit le ye tuku kupe mumumba minit. ⁴⁶ Ne ye tuku gabat gurenj pisne ndawat. Nu ye tuku kupe mbolnje gurenj mayenu kutuwat. ⁴⁷ Ye ne sanamngit. Pino te ye nu tuku une sunjomba sauka gilaingit le nu ye tuku kume purmba ye mbolnje wam mayekat. Ande nu une fudinndo kate le sauket ta nu ye tuku sunjomba kume pur ndate ngina.

⁴⁸ Kile Yesus nu pino ta sana: Ye ne tuku une

ɲakmba sauka gilainget ɲgina. ⁴⁹ Tanakina le nane nu ndoŋ tuma isukusmba minnaig mbal nane ndek nanɲine nanɲine muŋgu kusnanɲinaig: Tango te ima le nu une sauka gilainganu ɲga sakate ɲginaig. ⁵⁰ Yesus nu pino ta maŋ sana: Ne ye tuku sanɲri tomba tinɲate tukunu ye ne tuku muskil te-tiwe tinit. Ne ɲgamuŋgal mukuk ɲak kaye ɲgina.

8

Pino gudommba Yesus dubimba nu sinzanɲaig

¹ Mara afu kuganaig le Yesus nu tinɲa tumbran fonfon tumbran sugo sugo afu mbol kine lika Kuate nu nuɲe gageu kulatkate pasa mayenu ta sanɲmba kine promba lika minna. Yesus ma-dinɲgina kuasmbi 12 nane nu ndoŋ kinaig. ² Pino afu buk guaze ɲak afu bukla ɲak nu wakeike likina ta nane mata nu dubimba kinaig. Ande Maria nu Maria Magdalanu ɲginaig. Yesus nu mbolɲge bukla 7 pitaikina. ³ Pino ande Yohana nu Herodus tuku piro kulatkanu tanɲo Susa nu tuku piyo nuɲe. Ande Susana. Pino gudommba afu turmba nane nanɲine agaŋ ndendembi Yesus nane sinzanɲinɲmba nane dubika kinaig.

Agan tumu tuku yaba pasa

(Mateus 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Mara ande tanɲo pino gudommba tumbran kise kise mbolɲge prowe lika Yesus tugumuɲge manɲurkinaig le nu ndek yaba pasa ande sanɲgina: ⁵ Tango ande nu nuɲe agaŋ tumunu bareɲniɲgam piro mbol kina. Kina ka bareɲniɲgina le tinɲu afu ndinɲge ndeke likinaig le tidonɲa likinaig ta sar umaɲɲge pro nye sulunaig. ⁶ Tinɲu afu

kilke ndame ñak ma mbolñge ndekinaig sulumba manje promba tinjinaig ta kilke ñairnu kugatok tukunu karenja kume sulunaig. ⁷ Tinñu afu ma anja ñaigonu sinamñge ndeke likinaig ta anjanje tinja songinaig le rure-rureka pro mage ndanaig. ⁸ Tinñu afu kilke mayenu mbolñge ndeka pro magemba tugunu ñakmba mbolñge alonu sunjomba mayok kinaig nga saninjina sulumba nu wi kuenja sakina: Tane kilba ñak ndeta pasa te isap ñgina.

*Yesus nu yaba pasambi ndo saninjina
(Mateus 13.10-17; Markus 4.10-12)*

⁹ Kile nu dubinaig mbal nane yaba pasa ta tugunu isam tuku kusnanaig le ¹⁰ nu ndek saninjina: Kuate nu nuñe gageu kulatkate wam afu kuirok minig ta tane kila palmbim tuku ye tane madingen. Afu nane yaba pasa ndo isig. Nane wam kanjerka alonu kanjer tiwe nda. Nane pasa isмба tugunu katesewe nda nga saninjina.

*Agan tumu tuku yaba pasa tugunu
(Mateus 13.18-23; Markus 4.13-20)*

¹¹ Kile Yesus ndek nane saninjina: Yaba pasa satinjit ta tugunu tenenmba. Agan tumunu sakit ta Kuate tuku pasa tajan. ¹² Tinñu ndinñge ndekinaig nga sakit ta mbal afu nane Kuate tuku pasa isig tajan. Satanñge nane son ñguwaig le Kuateñge muskil kile-tidinge ningikat nga nu pro nane tuku ñgamunjal sinamñge pasa ta yaika tumba balete. ¹³ Tinñu afu kilke ndame ñak mbolñge ndekinaig ñgit ta mbal afu tajan. Nane Kuate tuku pasa

isig sulumba nzali sunjo nak tade ta nane sum-bailnu kugatok tana ait fagnu ndo son nga du-bide. Tagoningam tuku ait prote le nane pasa ta kusrede. ¹⁴ Tinu afu ma nga naigonu sinamnge ndekinaig ngit ta nane mbal afu tana. Nane Kuate tuku pasa ismba kilke te tuku piti gare manau agana ndende ta nakmba sunjomba idusde le pasa isig ta balete le alo mage ndade. ¹⁵ Tinu afu kilke mayenu mbolnge ndekinaig ngit ta mbal afu tana. Nane Kuate tuku pasa ismba nane wamdus mayenu sanjri nak tukunu pasa biyig sulumba nane dirnanga alonu kile-mayokka minig ngina.

*Tango nu lam bulumba mayoknge pilit
(Markus 4.21-25)*

¹⁶ Yesus nu man lato sakina: Tango lam bulute ta nu tumba nza kaimba ko mbain kumnemnge pile ndakate. Kuga. Nu lam bulunge tango afu prowaig le kiljaninguwa nga te-mayokmba mbolnge taikate. ¹⁷ Wam afu kile tango am mbolnge kuirok minig ta nakmba kilimok mayok kangaig.

¹⁸ Tane ye tuku pasa ismba kuraukap. Tane ise maye ndabekaig. Ande nu wam afu nak minit ta Kuatenge nu man lato tambimngat. Ande nu wam denkanu minmba ye wam nak nga iduste ta wam fudinndo ta Kuatenge yaiwamngat ngina.

*Yesus ina mambo kat nune pronaij
(Mateus 12.46-50)*

¹⁹ Yesus nu tanje minna le nune ina mambo kat nune nane pro nu tugum kambim tuku ta nane gudommaba ma tukulnaig. ²⁰ Tananaig le nane afunge Yesus sanaig: Ina nane mambo kat nane pro kilimnge minmba ne kusnangade nginaig le

²¹ nu ndek nane tenjemba saningina: Nane Kuate tuku pasa ismba dubide mbal nane yiŋe ina yiŋe mambo kame taŋaŋ minig ŋgina.

*Yesus nu kule le bubre peunikina
(Mateus 8.23-27; Markus 4.35-41)*

²² Mara ande Yesus nu sine kule kualin sim kab ŋga nuŋe dubinaig mbal ndoŋ waŋ ande poŋginaig. ²³ Nane waŋ poŋga kinaig ka Yesus nu am kaikaina le kinye gilaingina. Kinymba minna le bubre sungo tingina le kule tongel tinga waŋ sinam kumba minna le nane ŋgisikam bafunaig sulumba ²⁴ nane ka Yesus kuanemba sanaig: Sungo, sine ŋgisikam bafuweg ŋginaig. Taŋakinaig le nu aboŋga tinga bubre kule mbalo sanikina le nale ndek mukumba ma betkirembe kule basle mayena.

²⁵ Taŋana le nu nane saningina: Tane Kuate tuku sangri tomba tingade ta aningge palgig ŋgina le nu dubinaig mbal nane kuru-kuruka pirerek purka naŋgine naŋgine muŋgu kusnainginaig: i ... Taŋgo te nu ima suk a. Bubre kule sanikat ta nale mata nu tuku pasa isaik ŋginaig.

*Yesus nu taŋgo bukla ŋak wakeina
(Mateus 8.28-34; Markus 5.1-20)*

²⁶⁻²⁹ Gerasa mbal tuku ma mbolŋge taŋgo ande bukla ŋaigonuŋge wanena. Ait kuennu nu wagek minmba wande ande mbolŋge mine ndaka nu mindesiŋ patikinaig tuku ma ndame burok sinamŋge minanu. Nu ait kuennu ait mindek bukla taŋge tanu le nane afuŋge muli kareŋnu kilmba nu tuku wai kupe kusanu ta nu

purpurmba bukla tanje nu wamdus tambinu le nu kua ka duje kumba minna.

Yesus nane kumba ka Gerasa mbal tuku kilke Galilea ma tumail tumba minit tanje iben kinaig. Iben ka Yesus nu kina le tumbran sungo ta tuku tanjo guwa najgonu naj tanje nu kanjermba witimba pro nu tugumnje dagol tidronjina. Tanjana le nu ndek bukla ta sana: Tanjo ta kusremba mayok kaye njina le nu kuenka sarsamba sana: Yesus, Sunjo Kuate tuku Kinjo, ne ye ndonj wamdus tuma kuga. Ye piti ser ndaya njina.

³⁰ Tanjaka sana le Yesus nu kusnana: Nanje nyu ima njina. Bukla gudommba nu mboenje minnaig tukunu nu lafumba sana: Ye tuku nyu Kame Kuasmbi njina. ³¹ Tanjakina le bukla kame nane Yesus sarsamba sanaig: Ne kukulsinga le ma buto njayo ta sinam nda kab njinaig.

³² Tabe ta mboenje mbo gudommba sunjarka minnaig tukunu bukla kame nane Yesus sarsamba sanaig: Ne sine kukulsinga le sine mbo kame si tuku funjul sinam kab njinaig le nu wokina. ³³ Wokina le bukla najgonu tanjo ta kusremba kumba mbo funjul sinam kine likinaig le nane sanjri naj pinder-pindermba tabe te-tirok ta dubimba biri-baringa kule kualinj butonu sinam kumba njisike sulunaig.

³⁴ Tanjanaig le mbo kulatkanu mbal wam ta kanjermba kua ka pinder-pindermba kinaig ka tumbran sunjo mboenje kilimnje najkmba saninjinaig le ³⁵ nane afu isnaig sulumba nane suk aganj ta kanjeram kinaig ka Yesus tugum promba tanjo bukla najgonunje nu kusrenaig le

nu tawi tinmba Yesus tugumnge minyoka wamduis mayenu njak minna le kanjermba piriri njayonaig. ³⁶ Tanjanaig le wam ta ambonja kanjernaig mbalnge pronaig mbal Yesus nu bukla njak tango wakeina ta kubeu ninjinaig.

³⁷ Kile Gerasa ma patuk patuk nane njakmba kuru kuru suk suk ndanaig sulumba pro Yesus nane kusreka kuwa nga sanaig. Tanjakinaig le nu wan pongina le ³⁸ nu bukla njak tango wakeina ta nu ndon kambim tuku sarsarna. Sarsarna le nu peumba sana: ³⁹ Ne luka nane tumbrañ kaye sulumba Kuate nu ne mbolnge wam mayewat ta wam kubeu ninja ngina. Tanjakina le nu ndek luka tumbrañ tumbrañnge Yesus nu mbolnge wam mayenu kina ta njakmba kubeu ninmba likina.

Yesus nu kulim ande te-timba pino ande wakeina (Mateus 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Yesus nu wan mbol mbol luka kule kualin tem ilna le nane gudommba nu tairnga minnaig mbal nu kanjermba gare-gareka nu tinaig. ⁴¹ Tanjamba kusem wande kulatkanu tango ande nyunu Yairus nu pro Yesus tugumnge ngurñgurka ndeka nu tuku wande mbol kuwa nga sarsarmba minna. ⁴² Nu kulim ndindo yar 12 njak tanjañ kumam tuku tawo ndo minna. Yesus nu ndek tango ta dubimba kina le nane gudommba nu te-kornaig.

⁴³ Pino ande nu mara mindek tambun guaze njak minmba minna le yar 12 kina. Dokta njakmba nu wakeiwe pisenjinaig. ⁴⁴ Nu pro Yesus ngumnemnge nu tuku tawi nzalenu kirena le guaze ta kugana. ⁴⁵ Tanjana le Yesus nu kamusmba kusnanjina: Imange ye kireyat ngina le nane njakmba

ndek sinenḡe kuga ḡa sakinaig le Petrus nu sana: Sunḡo, nane gudommba ne te-ḡgamunumba ne signanade tae ḡgina le ⁴⁶ nu ndek nu sana: Kuga. Andenḡe ye kireyat. Ye tuku sanḡri ande kusreyat le kamusit ḡgina. ⁴⁷ Tanakina le pino ta yabukam fugumba nu ḡgarosu piririmba pro Yesus tugumḡe ḡgurnḡurka ndeka nane ḡakmba am mbolḡe nu guaze ḡak Yesus kirembe pitik ndo mayekina ta sakina. ⁴⁸ Sakina le nu ndek pino ta sana: Kulim, ne ye tuku sanḡri tomba tinḡate tukunu ne mayekat. Ne ḡgamunḡal mukuk ḡak kaye ḡgina.

⁴⁹ Yesus nu pasata minna le kile tanḡo ande Yairus tuku wandekḡe pro nu sana: Ne tuku kulim buk kumat. Ne ake sinanḡ Tum Tanḡo piro karenḡ tuwe ndaka ḡgina le ⁵⁰ Yesus nu pasa ta ismba ndek Yairus sana: Ne wamduḡ fulil ndaka. Ne ye tuku sanḡri tomba tinḡate tukunu kulim nanḡe abonḡamḡgat ḡgina.

⁵¹ Kina ka Yairus tuku wande tugum promba Yesus nu nane ḡakmba peuniḡmba Petrus Yakobus Yohanus kulim tuku ina mam nane ndo kilmba wandek sinam kina. ⁵² Nane gudommba kulim ta tuku malmbi wikaraumba minnaig le Yesus ndek nane saninḡina: Tane malmbi ndakap. Nu kume ndakat. Nu kinymba minit ḡgina le ⁵³ nane ndek nu sinḡka kumat ḡga nu nzumilnaig. ⁵⁴ Tananaig le nu ka mindesiḡ tuku wai biymba sana: Kulim, ne abonḡa tinḡa ḡgina kande ⁵⁵ nu tuku guwa manḡ mindesiḡ sinam kina le nu abonḡa tinḡina. Tanana le Yesus ndek sanikina: Nyamaganḡ tape le nyuwa ḡgina.

⁵⁶ Ina mam nuḡe nale pirerek purka min-

naik le Yesus nale minḡe pipnikmba nane afu sa ndaninguwaik ḡga peunikina.

9

*Yesus nu aposel 12 piro ningina
(Mateus 10.5-15; Markus 6.7-13)*

¹ Kile Yesus nu nane 12 ta wika kile-manḡurka nane bukla ḡaigonu ḡakmba pitaika guaze tugu yimyam wakeike likuwaig ḡga piro tuku sanḡri ningina. ² Nane kumba ka Kuate nu nuḡe gageu kulatkate wam ta kuklimba guaze mbal wakeikuwaig ḡga nane kukulningam bafumba ndek wam paguka saningina: ³ Tane kambim ḡga tanḡine pale fat nyamaganḡ ndametiḡ ta ḡakmba kusrekap. Tawi silikanu ta ndo ḡak kape sulumba ⁴ wande ande ponḡa tanḡe ndo minmba piroka ka kambim ḡga wande ta kusrewap. ⁵ Tumbranḡ ande tane kilam mbulwaig kande tane kambim bafumba nane katesemba rironḡkuwaig ḡga tuptup kupe mbolḡe denḡanu minig ta nane am mbolḡe paurnḡap ḡgina.

⁶ Wam pagu denḡurmba nu nane kukulningina le tinḡa kumba ka tumbranḡ ḡakmba mbolḡe pasa mayenu kuklimba guaze mbal wakeike lika minnaig.

*Herodus nu Yesus tuku nyu isna
(Mateus 14.1-2; Markus 6.14-16)*

⁷ Yesus nane wam ke likinaig ta afu ismba Yohanus kumna ta maḡ abonḡa tinḡina ḡginaig. ⁸ Afunḡe Elia nu maḡ mayok kina ḡginaig le afunḡe tuan tanḡo ambokok ande maḡ abonḡa tinḡina ḡginaig. ⁹ Pasa ta Herodus Antipas nu ismba

wamdus te-sulumba sakina: Yohanus njinfok buk kat puren ta kile pasa iset ta tanjo ta ima nga Yesus kanjeram tuku wamdus sunjo njak minna.

*Yesusnje tanjo 5,000 isukusneningina
(Mateus 14.13-21; Markus 6.30-44; Yohanus 6.1-14)*

¹⁰ Aposel kame nane luka wam ke likinaig ta Yesus kubeu tunaig le nu nane kilmba Betsaida tumbran tuku ma yamok kinaig. ¹¹ Kinaig le nane gudommba nu kina pasa isмба nu dubimba kinaig le nu nane kanjerka ndek kaiyenimba wikina sulumba Kuate nu nunje gageu kulatkate pasa ta kuklimba afu guaze njak ta wakeike likina.

¹² Nu tanjamba minna le ki buk butungina le nane 12 ta pro nu sanaig: Sine ma baknu mbolnje mineg. Ne manjur sunjo te kukulninga le kuwaig ka tumbran afu patuknje wande afu kasomnje nane tanje nyamagan kilmba kinyam tuku mbili kile-likuwaig nga sanaig. ¹³ Tanjaka sanaig le nu ndek nane saningina: Tanenje nyamagan ningap le nyuwaig ngina le nane ndek nu sanaig: i ... Sine bret 5 kualegan karenok armba ndo. Ne sinenje nane tuku nyamagan piyabe nga iduste e nginaig. ¹⁴ Nane minnaig mbal gudommba tanjo 5,000 tanjan.

Kile Yesus nu nunje dubinaig tanjo ta saningina: Tanjo pino njakmba paplaka 50, 50 tanjamba minyokuwaig nga saningap ngina. ¹⁵ Tanjakina le nane ndek saninginaig le tanjamba minyoke likinaig. ¹⁶ Kile Yesus nu bret fonfon 5 kualegan ar ta turmba kilmba tandeka samba mbol ambe mambimba Kuate gare pasa tumba nyamagan

ta fetfetmba nuŋe dubinaig mbal niŋgina le nane walmba niŋge likinaig. ¹⁷ Nane ŋakmba kilmba nyinaig le maroniŋgina. Nyamagan fetfetna ta baten nu kilmba sambe 12 ligneniŋginaig.

*Petrus nu Yesus Kuatenge madina tanjo ŋgina
(Mateus 16.13-20; Markus 8.27-30)*

¹⁸ Mara ande Yesus nu Kuate yabaŋna sulumba nu dubinaig tanjo nanenŋe ndo minnaig le nu nane kusnaniŋgina: Tanjo pino nane ye ima ŋgade e ŋgina le ¹⁹ nane ndek nu sanaig: Nane afu ne Yohanus kule pisnenŋe ŋgade. Afu ne Elianŋe ŋgade. Afu sakade ne tuan tanjo ambokok ande maŋ aboŋga tiŋgina ŋginaig.

²⁰ Tanjakinaig le nu nane kusnaniŋgina: Tane ye ima ŋga idusde e ŋgina le Petrus nu lafumba sana: Ne Kristus Kuatenge madinina tanjo ŋgina.

²¹ Tanjamba sana le nane nuŋe nyu ta afu sa ndaniŋguwaig ŋga saŋgrimba peuniŋgina.

*Yesus nu nuŋe kumam tuku saniŋgina
(Mateus 16.21-28; Markus 8.31-9.1)*

²² Yesus nu maŋ saniŋgina: Ye Ndindo Katesek Tanjo piti gudommba kilamŋgit. Israel mage mage pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu mbal nane ye pitaiyuwaig le afunŋe ye baleyamŋgaig. Ye kumi le mara keŋnu mbolŋge Kuate nu te-tiyamŋgat ŋgina.

²³ Kile nu nane afu saniŋgina: Ima nu ye tuku tanjo minam idusmba kande nu nuŋe nzali kusreka nu ki mindek nuŋe ail kazrai kuramba ye dubiyuwa. ²⁴ Ima nuŋe abo mine mayewam tuku sunŋomba idusmba kurau mayete ta nu ŋgisikamŋgat. Ima nu ye tuku ŋga nuŋe abo mine

mayewam tuku idus ndate ta nu nuṅe abo ta ṅak minamṅgat.

²⁵ Ande nu kilke te tuku agan ndende ṅakmba kilwa le nuṅe kanu ṅgisikuwa ta nu mine mayewam tuku ta ose. ²⁶ Ye Ndindo Katesek Tango yiṅe Mam tuku kilṅa nuṅe eṅel kame tuku kilṅa yiṅe turmba ṅak ndenuṅgit. Ande nu nane afu ṅgamukṅge ye tuku nyu ye tuku pasa yabukate ta ye ndeki sulumba ye mata nu tuku nyu yabukamṅgit ṅgina. ²⁷ Ye siṅka satingamṅgit. Tane teṅge tiṅ minig mbal afu kume ndakap le Kuate nuṅe gageu kulatkate wam te-mayokuwa le tane kaṅgeramṅgaig ṅgina.

*Yesus nu ṅgarosu kitek tina
(Mateus 17.1-13; Markus 9.2-13)*

²⁸ Yesus nu pasa ta saningina sulumba mara 8 taṅaṅ kugana le nu Petrus Yohanus Yakobus nane kilmba Kuate ndoṅ pasatam tuku tabe ande mbol kinaig. ²⁹ Ka taṅge nu Kuate ndoṅ pasata minna le Petrus nane am kaikainingina le kiny-naig. Kinyмба minnaig le Yesus tuku tumail pasi mbilka kisémba mayok ka nu tuku tawi kauknu uge liṅnu ndo mayok kina. ³⁰ Taṅana le taṅgo armba Moses nale Elia pro nu ndoṅ pasata minnaik. ³¹ Nale samba mbolok kilṅa ṅak mayok ka Yesus nu Kuate tuku pasa kumumba Yerusalemṅge kumamṅgat ta tuku saka minnaig.

³² Kile Petrus nane aboṅga mambilnaig kande Yesus tuku kilṅa taṅgo armba nu ndoṅ tiṅ minnaik ta turmba kaṅgerkinaig. ³³ Taṅgo ar ta nu kusrewam bafunaik le Petrus nu wam pile paska ake fare sana: Sunṅo, sine teṅge mineg te mayenu ndo.

Sine baibai kenmba patikube. Ande ne tuku ande Moses tuku ande Elia tuku nga sana.

³⁴ Nu pasa ta saka minna le gau ande pro nane kainingina le nane kuru kuru sungo tinaig. ³⁵ Kile gau sinamnge pasa ande mayok ka tenemba sakina: Ande te yiŋe Kiŋo. Ye nu madiwen. Tane nu tuku pasa ise mayewap ngina. ³⁶ Pasa ta kugana le Yesus nuŋe ndo tiŋ minna le kanjernaig.

Tanjamba nane wam kanjernaig ait ta mbolŋge afu ndoŋ wam kube ndanaig.

*Yesus nu kiŋo ande bukla ŋak wakeina
(Mateus 17.14-21; Markus 9.14-29)*

³⁷ Mafena le nane tabe ta kusremba ndekinaig le tanŋo pino kuasmibi gudommba Yesus tugum pronaig. ³⁸ Tanjamba nane ngamukŋge tanŋo ande wi kuenka sarsarmba sana: O Tum Tanŋo, ne ilmba ye tuku kiŋo ndindo te kanjermba sinanuwa. ³⁹ Bukla ŋayonu andenŋe nu tate le pitik ndo nu sunjomba witite. Nu zulbarek serte le miŋge supika subal promba nu paninŋa pitik nu kusre ndate. ⁴⁰ Ye ne dubinade mbal nane nu pitaiwaig ŋga sarsarniŋgit ta nane pitaiwe fuguwaig ngina.

⁴¹ Tanjakina le nu ndek sakina: Tane Kuate talamba ngamunŋal son tugusek kugatok mbal tane ye piti seryade. Ye ait giganmba tane ndoŋ minamŋgit ngina sulumba mbilka tanŋo ta sana: Naje kiŋo ta tumba yale ngina. ⁴² Nu kiŋo ta tumba ilmba minna le bukla tanŋe kiŋo tumba zulbarek sermba bukngina le Yesus nu bukla sawe lika pitaina sulumba kiŋo ta tumba mam nuŋe

tuna le ⁴³ nane n̄akmba Kuate tuku san̄gri sun̄go ta kan̄germba pirerek purka minnaig.

*Yesus nu nūje kumam tuku sanu arna
(Mateus 17.22-23; Markus 9.30-32)*

Nane n̄akmba Yesus nu wam ke likina ta tuku pirerek purka minnaig le nu ndek nūje dubinaig mbal ta san̄ngina: ⁴⁴ Tane pasa te n̄gamun̄gal sinam̄nge pile mayewap. Nane ye Ndindo Katesek Tan̄go tumba kilke mbol mbal tuku wai mbol̄nge palmbim̄ngaig n̄gina.

⁴⁵ Nane pasa ta isnaig ta tugunu kuirok minna le katese ndanaig. Nane nu mān kusnawam tuku ta wamdus pitin̄ngina.

*Tan̄go n̄gamuk̄nge ima nu sun̄go minit
(Mateus 18.1-5; Markus 9.33-37)*

⁴⁶ Nūje dubinaig mbal nane ima nane n̄gamuk̄nge sun̄go minit ta tuku mun̄gu tulin̄ginaig le ⁴⁷ Yesus nu nane tuku wamdus ta katesena sulumba nu kīno ande tumba nūje tugum tan̄ge te-timba san̄ngina: ⁴⁸ Ande nu ye tuku n̄ga idusmba kīno ten̄en aukmba wakeite ta nu ye mata wakeiyate. Ye wakeiyate ta Kuate ye kukulyina nu mata wakeite. Ata. Ande tane n̄gamuk̄nge nyu kugatok minit ta nu sun̄go n̄gina.

*Ande nu n̄gueu kuga ta nu sine tuku gulab
(Markus 9.38-41)*

⁴⁹ Kile Yohanus nu ndek Yesus sana: Sun̄go, tan̄go ande ne tuku nyu mbol̄nge bukla afu pitaikina le kan̄germba nu peugen̄. Nu sine tuku kuasm̄bi kuga n̄gina le ⁵⁰ nu ndek Yohanus sana: Nu peu ndawap. Ande nu n̄gueu mine ndakate ta nu sine tuku gulab n̄gina.

Samaria mbal tuku tumbranj ande Yesus ta-lanaig

⁵¹ Kuate nu Yesus te-dunġa samba mbol kambim tuku ait patukina le nu wamdus ndindo pilmba Yerusalem kambim tuku kina. ⁵² Tanġamba nu tanġo afu kukulningina le nane ambonġa kumba nu tuku ma wakeiwam tuku Samaria mbal tuku tumbranj ande mbol kinaig ta ⁵³ tumbranj mbal nane Yesus nu Yerusalem kambim sakina ta isnaig sulumba nu pitainaig.

⁵⁴ Tanġanaig le nu dubinaik tanġo ar Yakobus le Yohanus nane wam kinaig ta kanġermba ndek sanaik: Sunġo, ne woka le sile sakupe le samba mbolnġe pa ndeka pasokuwa nġa sanaik.

⁵⁵ Tanġakinaik le Yesus nu mbilka nale sanike likina.

⁵⁶ Tanġamba nane tinġa tumbranj kise kinaig.

*Tanġo afu Yesus dubiwam idusnaig
(Mateus 8.18-22)*

⁵⁷ Kumbanġe tanġo ande Yesus sana: Ne ma nġakmba mbol kambim saka ta ye ne ndonġ kanġik nġina le ⁵⁸ nu ndek sana: Mbo nġuikok sar umanġ nane te nġak ta ye Ndindo Katesek Tanġo ye mabtam tuku wande kugatok. Ne ye ndonġ lika piti ta kurawam kumuġ e nġina.

⁵⁹ Tanġamba nu tanġo kise ande sana: Ne ye dubiya nġina le nu ndek sana: Sunġo, ye luka kumba ka mam kumwa le nġuki sulumba ne dubinamnġit nġina. ⁶⁰ Tanġakina le Yesus nu sana: Mbal afu wamdus kumaknu minig nanenġe kumanu mbal nġukuwaig. Ne tinġa kumba Kuate nuġe gageu kulatkate wam ta kuklimba saka lika nġina.

⁶¹ Tango kise ande nu sana: Sungo, ye ne dubinam iduset ta ye ambonga kumba ka yiŋe mbal ndoŋ pasata minap niŋmba pro ne dubinamŋgit ŋgina le ⁶² nu ndek sana: Tango ande nu piro tugu pilmba ka ŋgamuŋge nu wamdus kise tuwa ta nu Kuate tuku gageu minit ta nu denkate.

10

Yesus nu tango 72 kukulniŋgina

¹ Kile Sungo nu tumbran afu kambim bafuna sulumba nu tango 72 madiniŋmba ar ar kukulniŋgam bafumba wam paguka saniŋgina: ² Piro mbolŋge nyamagan alonu gudommba minig. Kilam tuku piro tango denkate. Tane piro miro tango yabaŋap le nu piro tango afu kukulniŋguwa le nane nuŋe nyamagan alonu kilwaig. ³ Ye tane kukulniŋgi le tane sipsip fat taŋaŋ ŋannu age ŋguikok ŋgamukŋge minamŋgaig. ⁴ Tane kambim ŋga taŋine ndametiŋ pale fat kupe ŋgaro ta ŋakmba kusrekap. Tane kumba ka ndiŋge afu pasa sungomba sa nda niŋgap. ⁵ Tane wande ande poŋga ambonga wande ta tuku mbal saniŋgap: Tane ŋgamuŋgal mukuk minap ŋga saniŋgap. ⁶ Tango inum ŋgamuŋgal mukuknu taŋge minwa ta tane pasa sakade taŋamba nu ŋgamuŋgal bulka minamŋgat. Kuga ta pasa ta luka taŋine tugum prowamŋgat.

⁷ Tane wande ande mbolŋge minap le nyamagan afu tiŋguwaig le yaika nyumba minap. Tane piro tango tukunu afu tugumŋge agan ndende kilam kumuŋ. Wande ndindo ta mbolŋge minap.

⁸ Tane tumbran ande prowap le tumbran mbal

tane kaiyetinmba yalpe nguwaig kande tane tanje minap. Nyamagan afu tinjuwaig le tane yaika nyap. ⁹ Nane tuku guaze mbal wakeikap sulumba nane saningap: Kuate nu nuje gageu kulatkate wam kile tane tugum prote nga saningap.

¹⁰ Tumbran ande tane pitaitinjuwaig ndeta tane tumbran ngamunje saningap: ¹¹ Ata. Tumbran te tuku tuptup sine tuku kupe mbolnje danganu minig te sauke suluweg. Tangine mbar rironkap. Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta tane tugum prote le tane pitaide nga saningap ngina.

¹² Kile Yesus nu saningina: Ye tane satinjamngit. Ait sunjo mbolnje tumbran tane pitaikate ta Sodom tumbran tuku pa limba nu sunjo pasa jak tamngat.

*Tumbran afu nane Yesus ngumnenaig
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Yesus nu man sakina: Korasin le Betsaida tumbran ose. Ye wam kitek sangrinu tale ngamuknje ke liken ta tale ngamungal biye mbil ndanaik. Ande nu wam ndui ta Tirus le Sidon tumbran ngamuknje ke likina kande nane dal ndaka nangine mbar idusninmba tawi urfunu tinmba kuke tugu pismba ngamungal biye mbilnaig kande. ¹⁴ Ait sunjo mbolnje tale Korasin le Betsaida tumbran tale Tirus le Sidon tuku pa limba tale sunjo pasa jak tamngaik.

¹⁵ Kaperneum tumbran ne nyu sunjo jak minmba ne samba mbol kambim tuku iduste ta Kuatenje ne tumba bukjuwa le ne kumanu mbal tuku tumbran kangat ngina.

¹⁶ Kile Yesus nu nuje mbal saningina: Ande tane tuku pasa isit ta nu ye tuku mata isit. Ande tane

pitaikate ta nu ye mata pitaiyate. Ye pitaiyate ta ande nu ye kukulyina nu mata pitaite ngina.

Tango 72 ta maŋ luka Yesus tugum pronaig

¹⁷ Kile nane 72 ta gare sungo ŋak luka Yesus tugum promba ndek sanaig: Sungo, sine ne tuku nyu mbolŋge pirokigen ta bukla kame mata sine tuku pasa isnaig nginaig le ¹⁸ nu ndek nane saniŋgina: Samba mbolŋge teliŋ bitek promba ndekate taŋaŋ Satan nu bariŋgina le kaŋgeren. ¹⁹ Tane isap. Ye tane saŋgri tiŋgen tukunu tane mbeŋ ŋaigonu ziŋaŋsail ŋgueu tango Satan tuku saŋgri ŋakmba tidonŋap ta tane ŋaigo siglike nda. ²⁰ Guwa ŋaigonu tane tuku pasa isnaig ta tuku gare-gare ndakap. Tane Kuate tuku mbal mayok kinaig le nu samba mbolŋge tane tuku nyu kuyarŋina le tane abo ŋak minmba minam tuku nyu ŋak minig. Tane wam ta tuku gare-garekap ngina.

Yesus nu gare sungo tina

(Mateus 11.25-27)

²¹ Ait ta mbolŋge ndo Yesus nu Tukul Guwa tugumŋge gare tumba Kuate yabaŋmba sana: O Mam, ne samba kilke tuku Sungo. Ye ne tuku nyu te-dunŋet. Afu kila sugo wamdus kuyar ŋak ne naŋe wam kame tum ndaniŋgit. Kiŋo kame taŋaŋ minig mbal ne nane ndo tumniŋgit. O Mam, ne naŋe nzali dubimba ne taŋate ngina.

²² Kile Yesus nu nane saniŋgina: Mam nu wam ŋakmba ye wai mbolŋge patikina. Ande nu Kuate tuku Kiŋo kila mine ndakate. Mam nu ndo ye kila. Ande nu Mam kila mine ndakate. Ye nu tuku Kiŋo ye ndo nu kila. Ye nane afu Mam kila pilwaig ŋga nu tumniŋget ta nane mata nu kila minig ngina.

²³ Tanjaka Yesus nu mbilka nuje dubinaig mbal saningina: Kuate nu tane make patikate le tane wam magenu kanjerkade. ²⁴ Ye satinjamngit. Tuan tanjo kame gabat sugo tane wam kanjerka isig te nane kanjerka isam tuku wamdus sunjo pilmba kume farnaig ngina.

Samaria tanjo ande nuje njeue tanjo turna

²⁵ Kile kusem pasa biteknganu tanjo ande nu tinga Yesus tagowam tuku nu kusnana: Tum Tanjo, ye ame wam ki sulumba abo tugu tumba minmba minamngit ngina le ²⁶ nu ndek sana: Tukul pasa kuyar mbolnge ndanjmba sakate. Ne pasa ta burka ndanjmba iduste ngina le ²⁷ nu lafumba sana: Moses tuku tukul pasa tejenmba sakate. Tanjine Sunjo Kuate tane nu tuku kume purmba tanjine ngamunggal abo guwa sanjri wamdus ta njakmba nu tape. Tane tanjine njarosu tuku kume purde tanjamba ndo tane tugumnge minig mbal tuku kume purap ngina. ²⁸ Tanjakina le Yesus nu ndek sana: Ne pasa kumumbi lafumba sakate. Ne tanjamba ka ta ne abo tugu njak minamngat ngina.

²⁹ Kile kusem pasa biteknganu tanjo ye pasa kusnanngit ta manjur te ye talayubekaig nga nu man kusnana: Ye tugumnge minig mbal ta ima kate ngina le ³⁰ nu ndek sana: Zu tanjo ande Yerusalem kusremba Yeriko kambim saka ndek kina le ndinngge kuayar tanjo afu nu biye timba panjnta nu tuku tawi aganj ndende kuayar kilmba kua kinaig le kumam bafumba minna. ³¹ Tanjamba minna le pris ande ndin dubimba ndek kumba nu

taŋgo ta kaŋgerna sulumba nu laipmba ndin make dubimba kusremba kina.

³² Levi tuku ndare ande kusem wande pirokanu nu mata pro kaŋgermba nu laipmba ndin make dubimba kusremba kina.

³³ Kile Samarianu taŋgo ande nu ma ta promba Zu taŋgo ta kaŋgermba nu sinana sulumba ³⁴ nu ndek nu tugum kumba grep kule gureŋ tur kilmba nu tuku we minyaŋga kuse lika nu tumba nuŋe agaŋmor mbol pilmba ka badbaid ande sinamŋge pilmba kulatka minna le mafena. ³⁵ Mafena le nu kambim saka nu badbaid tuku miro taŋgo ndametinŋ soŋ inumnu tumba sana: Ne taŋgo te kulatka mina. Nane piya afu nu tuku ŋga panka ta ye luka prowi sulumba lafuwamŋgit ŋgina.

³⁶ Ariya. Ne ndaŋmba iduste. Kuayar mbalŋge taŋgo kat ŋayonaig ta nane keŋ ta imange nu tugumŋge minit tuku taŋgo taŋaŋ nu turna ŋgina le ³⁷ kusem pasa bitekŋganu taŋgo nu sana: Taŋgo ande nu sinanu wakeina nuŋge ŋgina le nu sana: Ne kumba maŋau ndui ta ka ŋgina.

Yesus nu Marta le Maria tugum kina

³⁸ Yesus nane kumba tumbran ande pronaig le pino ande nyunu Marta nu pro Yesus tumba nuŋe wande mbol kina. ³⁹ Yesus nu taŋge minna le Marta tuku maib nuŋe Maria nu Yesus tuku kupe tugum taŋge minyoka nu tuku pasa ismba minna. ⁴⁰ Marta nu paguwam tuku mburerika nu ndek Yesus tugum promba sana: Sungo, yiŋe maib ye kusreyat le yiŋe ndo wam tormba minet ta ye kaŋger ndayate? Nu sawa le ye turyuwa ŋgina le ⁴¹ nu ndek sana: O Marta, ndaŋam ne wamdus

suŋgomba teroka pitinate. ⁴² Ne wamdus ndindo ŋak minit kande maye. Maria nu wamdus ndindo mayenu madimba dubite ta andeŋge nu peuwam kumuŋ kuga.

11

Kuate yabaŋam tuku pasa (Mateus 6.5-15; 7.7-11)

¹ Mara ande Yesus ma ande mbolŋge Kuate ndoŋ pasata minna. Nu pasate denjurna le nu dubina taŋgo ande nu sana: Suŋgo, Yohanus nu nuŋe dubide taŋgo yabaŋam tuku tumningina. Taŋamba ne sine mata tumsinga ŋgina le ² nu ndek nane saningina: Tane tejenmba Kuate ndoŋ pasatap.

Singine Mam, naje nyu purfeŋnu minmba minwa.

Ne naje gageu kilmba kulatkam tuku prowa.

³ Ki kidemba nyamagaŋ kumumbi singa.

⁴ Nane afu sine mbolŋge mbarde le sine ndek gilaingeg taŋamba ndo ne sine tuku mbar mata sauka gilainga.

Sine tagosingam tuku ait prowa le ne piti ta peuwa.

Tane taŋamba Kuate ndoŋ pasatap ŋgina.

⁵ Yesus nu maŋ saningina: Tane ŋgamukŋge ande furir ŋgamu nu tiŋga nuŋe gulab tugum kumba wika sate. Tira, bret keŋmba ye sa. ⁶ Yiŋe gulab ande nu prowat ta ye nyamagaŋ kuga ŋgate.

⁷ Gulab nuŋe wandek sinam taŋge nu sate: A ... ye minde bada nda sa. Ye kinyam saka wande buk suwit. Yiŋe kiŋo kame mata buk kinyaig. Ye tiŋga agaŋ ande tanmbim kumuŋ kuga ŋgate. ⁸ Ye tane satinŋamŋgit. Nu gulab nuŋe ta tuku idusmba nda

tuwit. Nu wam saka kuakinga wika dirnangate ta tuku ndo nu tinga agan sakate ta tuwit.

⁹ Ye tane satinngamngit. Ne wam ande tam tuku Kuate yabanmba dirnanga ta tanmbimngat. Ne wam ande sota mina ta te-silikamngat. Ne malanga ande katkata ta talke tanmbimngat.

¹⁰ Ima nu wam ande tuku Kuate yabanmba dirnangate ta nu Tate. Ima nu agan ande sota minit ta nu te-silika Tate. Ima nu malanga katkatmba minit ta nu talke tuwit.

¹¹ Tane ngamuknge ande kiyo nuje kualegan yabante le nu lafumba mbenj tuwit e? ¹² Ko teg tin yabante le nu lafumba zinanjsail tuwit e? ¹³ Tane kilke mbol mbal une njak ta tangine kiyo kame agan magenu ninjig tuku. Tangine Mam samba mbolnge minit nu purfernu ndo. Nu tane tuku manau limba nu yabande mbal Tukul Guwa ninjit nga saningina.

*Yesus nu Belsebul ndon piro tuma nginaig
(Mateus 12.22-30; Markus 3.20-27)*

¹⁴ Tango ande buklange minje tukulna le Yesus nu bukla pitaina le nu man pasatina. Tanjana le tango pino nane pirerek purkinaig ta ¹⁵ nane Farisi tejenmba sakinaig: A ... bukla kame tuku gabat Belsebulnge nu sangri tuwit le nu bukla pitaike likate nginaig le ¹⁶ nane afu pro Yesus tagowam tuku samba mbolok sangri ande temayokuwa le kanjeram tuku sanaig.

¹⁷ Tanakinaig le Yesus nane tuku wamdu katesemba ndek saningina: Gabat sungo ande tuku kuasmbi nane pur yimyamka nanjine nanjine kame buwaig ta nane kugawamngai. Nanjine

wande ṅakmba simbri-sambriwe suluwamṅgaig. ¹⁸ Ye Belsebul tuku sanṅrimbi bukla ṅaigonu pitaikanu ṅa sakade ta son kande Satan nu nuṅe mbal ndoṅ pur yimyamka naṅgine naṅgine kame bumba Satan nu sanṅri ṅak mine ndakate kande. ¹⁹ Tanṅine mbal afu bukla pitaikade ta nane mata Belsebul tuku sanṅrimbi taṅade e? Nane kusnaniṅap le nane tuku pasa lafunu tambu tanṅine pasa ta pilewaig. ²⁰ Ye Kuate tuku sanṅrimbi bukla pitaiket ta Kuate nu nuṅe gageu kulatkate wam tane ṅgamukṅe prote.

²¹ Tanṅo sanṅrinu ande tui mbanduwanṅ bigmba nuṅe wande kulatka minit ta nuṅe aṅaṅ ndende mine mayede. ²² Ande nu tuku sanṅri lite ta pro nu ndoṅ kame bumba nu te-ibenṅmba nu tui mbanduwanṅ payamkate ta yaite sulumba nu tuku gabis aṅaṅ ndende kilmba afu walmba niṅgit.

²³ Ande nu ye tuku tanṅo mine ndakate ta nu ye tuku ṅgueu tanṅo. Ande nu ye tur ndayumba ake minit ta nu ye tuku piro ṅayo silite.

²⁴ Andenṅe guwa ṅayonu tanṅo ande mbolṅe pitaiwa le nu ka ma baknu mbol kumba mabta minam tuku ma sota kine promba lika ka kuga le nu sakamṅgat: Yiṅe buk minen tuku wande mbol luka ka ṅgamṅgat. ²⁵ Nu pro nane buk firfir gurenṅmba aṅaṅ ndende ṅakmba kile-tidinṅa patiki-naig le kaṅgerkumba ²⁶ nu sanṅri tinṅa minam tuku ta nu kumuṅ kuga le nu kumba ka nuṅe kuasmbi 7 nane nu tuku maṅau liwanu ta kilmba luka pro wande ta mbolṅe minamṅgaig. Tanṅawaig le tanṅo ta tuku mine maṅau ambokok limba kile ṅayonu sunṅokanu sinamṅe minamṅgat ṅa sanṅgina.

Gare sunjo tam tuku pasa

²⁷ Yesus nu tanjaka saka minna le pino ande nane ngamuknge wika nu sana: Pino ne te-pilmba amo tinna ta nu gare sunjo ngak minit ngina. ²⁸ Tanjakina le nu ndek sakina: Ta son ta Kuate tuku pasa ismba dubide mbal nane sinjka gare sunjo ngak minamnggaig ngina.

*Nane wam kitek sanjgrinu kanjeram sakinaig
(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Markus 8.11-13)*

²⁹ Kile tanjo pino lato-latomba pro manjurkinaig le nu ndek nane saningina: Ait te mbolnge minig mbal tane najgonu ndo. Tane ye tuku sanjri kanjeram idusde ta ye tumtinge nda. Wam sanjgrinu ande tuan tanjo Yona mbolnge prona ta ndo tumtingamngit. ³⁰ Nineve mbal Yona mbolnge Kuate tuku sanjri kanjernaig. Nu kualegan fungul sinamnge ait armba minmba kenju abo ngak mayok kina. Tane ye Ndindo Katesek Tanjo mbolnge wam tanjan kanjeramnggaig.

³¹ O buk mandor pino ande Siba kilke kulatkina ta nu Solomon tuku wamdus kuyar mayenu isam tuku ndin kuen njayo dubimba nu tugum kina. Ande tenge minit ta nu Solomon lite ta tane nu tuku pasa ise ndakade. Ait sunjo mbolnge tane ait te mbolnge minig mbal pino ta ndon tingap le nu tuku manjau mayenunje tane tuku manjau njayonu te-mayokamngat.

³² Yona nu Nineve mbal rironj pasa saningina le nane ndek ngamunggal biye mbilnaig. Ande nu tenge minit ta nu Yona lite ta tane nu tuku pasa pitaide. Ait sunjo mbolnge tane ait te mbolnge minig mbal Nineve mbal ndon tingap le nane tuku

manjau mayenunje tane tuku manjau njayonu te-mayokamngat nga saningina.

Ngarosu tuku bulu
(*Mateus 5.15; 6.22-23*)

³³ Kile Yesus manj lato sakina: Tanjo nane lam bulumba mbain kumnemnje pile ndakade. Ko nane nza kai ndade. Lam bulunje tanjo prowaig le kilnjaningwa nga te-mayokmba mbolnje taikade. ³⁴ Ne tuku am sati tanjan ngarosu kilnjam tuku. Ne am maye minit ta ngarosu njakmba bulu mbolnje minit. Ne am njayo minit ta ngarosu njakmba ma make sinamnje minit. ³⁵ Ne rironka. Ne tuku ngamungal tuku sati am njayonu tanjan minikat. ³⁶ Ne tuku ngarosu ma make fudinndo mine ndakate ta ngarosu njakmba kilnja njak. Sati bulu ne kiljanate tanjan ngina.

Yesus nu kusem gabat mbal saninge likina
(*Mateus 23.1-36; Markus 12.38-40*)

³⁷ Yesus nu pasata minna le Farisi tanjo ande nu ndonj isukusam tuku sana le nu ka nu ndonj isukusmba minnaik. ³⁸ Nu wai minya ndanja isukusna le Farisi tanjo nu tukul lukate nga pirerek purkina le ³⁹ Sunjo nu sana: Tane Farisi mbal tanjine waim nza sanjilnu ndo minya mayede ta tanjine ngamungal aganj ndende gudommmba kilam tuku piririmba wam njagonu kam tuku wamodus liganu minig. ⁴⁰ Tane nginngan tanjo ndo. Kuate nu aganj sanjilnu ndo wakeika sinanu nu wakei ndakina e? ⁴¹ Tanjine ngamungal sanzal mbal ningap le tanjine aganj njakmba purfenju tanjan minamngaig.

⁴² Osese. Farisi mbal tane tukul ande dubimba piro kareŋka agan fonfon ŋguna ilinzu ŋakmba maŋgur 10 patika ande Kuate tuwig. Tane taŋade sulumba tane taŋgo pino mbolŋge maŋau tinreknu ke ndaka Kuate tuku kume pur ndade. Tane tukul sugo ar ta turmba dubide kande maye kande.

⁴³ Osese. Farisi mbal tane kusem wande mbolŋge taŋgo tumailamŋge minyonu tuku nzal-itinŋit. Maket mbolŋge tane sugo ŋga kaiyetinŋam tuku kilba pilig. ⁴⁴ Tane rironŋkap. Tane mindesin yubenŋade ma taŋaŋ. Taŋgo nane ma ta gilai tukunu ta mbolŋge likade ŋgina.

⁴⁵ Yesus nu taŋakina le kusem pasa bitekŋganu taŋgo ande nu sana: Tum Taŋgo ne taŋamba sakate ta sine tuku nyu turmba ŋayo silite ŋgina le ⁴⁶ nu ndek sana: Kusem pasa bitekŋganu mbal ose. Tane tukul gudommba agan pitinu sugo taŋaŋ taŋgo mbolŋge patika minde bada sunŋo ninŋig. Tane fudinmba nane tur ndakade.

⁴⁷ Ose. Tane rironŋkap. Tuan taŋgo kame taŋgine mbuŋ kameŋge bale farnaig ta tane nane tuku kumu mbolŋge ndame magenu patike likade.

⁴⁸ Tane wam kade tamba taŋgine mbuŋ kame tuku maŋau ŋayonu ta magenu ŋgade. Nane tuan taŋgo kame bale farninŋinaig le tane nane tuku kumu mindepiyeninŋig. ⁴⁹ Ta tuku Kuate nu nuŋe wamduŋ kuyar mayenumbi tenenmba sakina: Ye tuan taŋgo aposel kame afu kukulninŋi le nane kilmba amseseka afu bale faramnŋaig ŋgina. ⁵⁰ Taŋawap sulumba ait te mbolŋge minig mbal tane ndare taŋge pasokamŋgat. Nane o buk kilke te-mayokna ait mbolŋge tuan taŋgo kilmba ndare kutuwe ninŋinaig ta taŋamba ndo

kile tane minig tukunu nane n̄akmba tuku ndare tanje tane pasokam̄ngat. ⁵¹ Abo abo Abel nu tugu pilmba ndare kutukina. Ta tuturm̄ba kumba ka Sakaria nu mbarīnam tuku mbain atrau mbain ngumuk̄nge minna le nane pro tanje nu balemba ndare kutunaig. Ye sīnka satingam̄ngit. Nane n̄akmba ndare kutunīnge likinaig ta ndare tanje tane pasokam̄ngat.

⁵² Kus̄em pasa bitek̄nganu mbal ose. Tane Kuate tuku pasa kila palmbim tuku ndin tukulde. Tangine kila palmbim mbulmba nane afu kila palmbim idusde le nane tukulnīngig ngina.

⁵³ Yesus nu pasa den̄purmba mayok kina le kus̄em pasa bitek̄nganu mbal Farisi mbal nane gubra tormba sangri t̄inga pasa sun̄gomba kusnakūsanaig. ⁵⁴ Nu pasa inum mbarwa le nu tumba pasa mbol̄nge palmbim n̄ga nane nu kulatka minnaig.

12

Yabri mān̄au riron̄kap (Mateus 10.26-27)

¹ Ait ta mbol̄nge tango suk suk kuga pro māngurka mūngu tido-tidonginaig le Yesus nu pasa tugu pilmba nu dubinaig mbal ta san̄ngina: Farisi mbal tuku yis agan̄ ta riron̄kap. Yis ta nane tuku yabri mān̄au. ² Wam kame kile tango am mbol̄nge mine ndakade ta kilimok mayok kāngaig. Wam afu kile kuirok minig ta n̄akmba kila patikam̄ngaig. ³ Tane pasa afu kuirka sakinaig ta ngumnēnga māngur sinam̄nge sakam̄ngaig. Tane

wandek sinamnge yabu sakinaig ta njakmba isam tuku kuenjka sakamngaig ngina.

*Sine Kuate tuku ndo kuru-kurukube
(Mateus 10.28-31)*

⁴ Yesus nu manj saniņgina: Tira kame, ye tane satinņamņgit. Afu tane bale faram sakade ta nane tuku kuru kuru ndakap. Nane tane kilmba bale farwaig sulumba tane mbolņge wam inum kam kumuņ kuga. ⁵ Ande tane kuru-kurukam tuku ye tane rironj pasa satinņamņgit. Kuate nu tanņo balemba kanu mata balemba ma njayo mbol bukņgam kumuņ tukunu tane nu ndo kuru-kurukap.

⁶ Tanņo nu sulik sulik wai inum sulumba maket mbolņge patika ndametinj fudinņdo ndo tate ta sulik sulik ndindo mata Kuate nu iduste. ⁷ Nu tane tuku gabat waje giganmba ta mata nu kila minit. Ta tuku tane wam ande kuru kuru ndakap. Kuate am mbolņge tane tuku ande sulik sulik gudommba liniņmba mbolņge minit nņa saniņgina.

*Yesus tuku nyu yabu ndakam tuku
(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ Yesus nu manj lato sakina: Ye tane satinņamņgit. Ande nu tanņo nņamukņge ye tuku nyu te-mayokmba sakate ta ye Ndindo Katesek Tanņo ye mata Kuate tuku eņel kame nņamukņge nu tuku nyu te-mayokamņgit. ⁹ Ande nu tanņo nņamukņge ye tuku nyu yabukate ta ye mata Kuate tuku eņel kame nņamukņge nu tuku nyu yabukamņgit. ¹⁰ Ande nu ye Ndindo Katesek Tanņo kasur pasa sayate ta Kuate nu mbar ta sauka gilainņamņgat. Ande nu Tukul Guwa tumail pante ta Kuate nu

mbar ta sauka gilainge nda. ¹¹ Nane tane kilmba kusem gabat mbal ko gabat sugo sugo tugumnge kile-tidinguwaig le wamdus fulilka sine ndanmba sakube o nga wamdus te-sulu ndawap. ¹² Pasa te-tiwam tuku ait mbolnge ndo Tukul Guwange pasa sakam tuku tumtinguwa le sakamngaig ngina.

Tango nu aganj sungomba nak tuku yaba pasa

¹³ Manjur sunjo ngamuknge tango ande Yesus sana: Tum Tango, ne yine aba sawa le mam tuku aganj ndende kuembolnu paplamba afu ye suwa ngina le ¹⁴ nu ndek sana: Ye tane piletinmba aganj ndende paplamba tingam tuku ta ye tuku piro kuga ngina.

¹⁵ Kile Yesus nu nane saningina: Tane rironkap. Tane aganj ndende kilam tuku piririmba minbekaig. Tango nu aganj ndende sungomba kilit ta nu aganj ndende ta mbolnge nu abo minmba minam kumun kuga ngina.

¹⁶ Tanaka nu yaba pasa ande saningina: Aganj ndende sungomba nak tango ande nu tuku piro mbolnge nyamagan sungomba mayok kinaig le ¹⁷ nu kanjerkina sulumba sakina: Nyamagan te ndanndanmba patinungit. Patinu tuku wande nakmba buk ligig ngina. ¹⁸ Nu tanamba wamdus tumba sakina: Kile ye iduset. Nyamagan patinu tuku wande sambrininmba ye kitek sugokanu patika nyamagan aganj ndende nakmba ta sinamnge patikamngit. ¹⁹ Tanawi sulumba ye wamdus bulok minmba yar gudommba aganj ndende ta mbolnge minamngit. Ye mabte mayemba kuapi kikonu kule mayenu nyumba gare nak minamngit nga idusna. ²⁰ Nu tanamba

idusmba minna le Kuate nu tanjo ta sana: Ne ngingan tanjo ndo. Furir te mbolnge ne kumamngat. Ne aganj ndende patikina ta imanje kulatka nyumba minamngat ngina.

²¹ Kile Yesus nu saningina: Ande nu aganj ndende gudommba kilmba Kuate am mbolnge denkanu minit ta nu ngingan tanjo ndo ngina.

*Kuate nu sine idussingit
(Mateus 6.25-34)*

²² Kile Yesus nu nuje dubinaig mbal saningina: Ye wam ande idusmba tane satngamngit. Tane tanjine ngarusu turam tuku nyamagan tawi kilam tuku wamdus piti ser ndawap. ²³ Ngarosu sanjri tingam tuku nyamagan ndo kuga. Nu maye minam tuku tawi ndo kuga.

²⁴ Tane sar umanj kanjerkap. Nane nyamagan nguka alonu kile ndakade. Nane guba ait mbolnge nyamagan nyam tuku pati ndakade. Kuatenge nane nyamagan ningit. Ata. Nu am mbolnge tane sar umanj lininganu minig. ²⁵ Ande nu tane ngamuknge wamdus piti sunjo tumba manjau tambu nu nuje abo minam tuku ait tuturam kumuñ kuga. ²⁶ Wam naj ta tane kam kumuñ kuga. Ndanam tane wam sugo tuku pititingig.

²⁷ Tane anja bot prode ta kanjerkap. Nane tawi wakeikam tuku piro ndakade. Ye tane satngamngit. O buk gabat sunjo Solomon nu mindepiye maditaknu silikina ta anja bot tuku mindepiye li ndaningina. ²⁸ Anja ta ki ndindo ndo minig. Mafete le fulka kilmba pa mbol pankade. Anja

ngai pa mbolnge pankade ta mata Kuate nu min-depiyeningit. Nu sinja tane tawi kile-tiŋgamngat. Tane Kuate nu kumuŋ kuga nga idusde e?

²⁹ Tane nyamagan kule nyam tuku wamdus piti ser ndawap. ³⁰ Kuate dubi ndade mbal agan kame ta kilam tuku wamdus sulude. Tane agan kame ta kugatok ta tane minam kumuŋ kuga ta tanjine Mam nu kila. ³¹ Tane Kuate tuku gageu nu tuku miŋge kumnemnge minam tuku wamdus sangrinu palpe le Kuate nu ngarosu mine mayewam tuku agan ndende kumumbi tiŋgamngat.

³² Tane Kuate tuku sipsip tanaŋ tanjine miron ngarosu kulatkam kumuŋ kuga ta tane ta tuku kuru kuru ndakap. Tanjine Mam nu kulatkate ma tane tiŋgam tuku wamdus sungo ŋak minit. ³³ Tane tanjine agan ndende piyaniŋmba ndametiŋ kilmba sanzal mbal niŋgap. Tane piya kise ŋayo ndangate ta tairŋga samba mbolok agan ndende ŋgisi ndakade ta kilam tuku kuanekap. Ma ta kuayar tango pro ndade. Subiŋge mata agan ŋaigo sigli ndade tuku. ³⁴ Tanjine agan ndende magenu ma ndaŋ mbolnge minig ta tanjine ŋgamuŋgal mata ma ta mbolnge minig ŋga saniŋgina.

Piro mbal nanjine gabat tairŋga minam tuku

³⁵⁻³⁶ Kile Yesus nu maŋ sakina: Tango sungo ande pino tam tuku pagumba nye sungo ande mbol kina sulumba nuŋe piro mbal nane nu luka pro malaŋga katwa le pitik talkam tuku nane tawi tiŋmba lam bulumba nu tairŋga min-waig ŋga saniŋgina. Tane mata nane tanaŋ

tanjine Sunjo prowam tuku kuaneka tairnga minap. ³⁷ Tanjo sunjo nu promba nane abo minwaig le kanjerkuwa ta nu nane gareningamngat. Ye sinja satinjamngit. Nu piro tawi tinmba nane mbain mbolnje minyokuwaig nga nu nyamagan ningamngat. ³⁸ Nu pitik pro ndawa le ka furir ngamu ko mafewam patukuwa le nu promba nane abo minwaig le kanjerkuwa ta nane nu tugumnje gare tamngaig.

³⁹ Tane wam te idusap. Wande miro tanjo nu kuayar tanjo prowam tuku ait kila kande nu kuayar tanjo pro kuayaram tuku peute kande. ⁴⁰ Tane kuaneka ye tairnga minap. Ye Ndindo Katesek Tanjo tane mata ait gilai minap le prowamngit ngina.

*Piro tanjo mayenu tuku yaba pasa
(Mateus 24.45-51)*

⁴¹ Kile Petrus ndek nu kusnana: Sunjo, ne yaba pasa sakate ta sinenje ndo rironjo pasa isam tuku e ko nane afu turmba e ngina le ⁴² Sunjo nu sana: Tanjo ande wamdus kuyar mayenu njak piro mayete ta nuje gabat sunjonge nu tumba nuje piro mbal kulatka minwa le ait kumunguwa le nyamagan walmba ningam tuku nu pilit. ⁴³ Tanjo ta nuje piro kumba minwa le nuje gabat luka promba nu kanjerwa le nu gare njak minamngat. ⁴⁴ Ye sinja satinjamngit. Nuje gabat nu nuje agan ndende njakmba kulatkam tuku nu tumba palm-bimngat.

⁴⁵ Ko nu idusmba yije gabat dalkate ya nga nu ndek piro tanjo pino afu pani farmba nyamagan kule kamenu nyumba nginnganka ⁴⁶ nu nuje gabat

luka prowam tuku ait idus ndamba gilai minwa le nu prowamngat. Nu promba nu piti sungo tumba pitaiwa le nu ma nayo mbol kumba kukul pisude mbal ndon minamngat.

⁴⁷ Piro tango ande nuje gabat tuku pasa ise mayemba piro ta ke ndakate ta nuje gabat nu tumba sungomba paningtate. ⁴⁸ Piro tango inum nuje gabat tuku pasa ise maye ndamba wam ande mbarte ta nu fudinmba paningtate. Kuate nu tango ande wam sungo tuwit sulumba nu tugumnge manj alonu sungo kilam tuku iduste. Nu tango ande wam sungo ande wai mbolnge pilit sulumba nu tugumnge lafunu lato kilam iduste ngina.

*Tango Yesus mbolnge purkade
(Mateus 10.34-36)*

⁴⁹ Yesus manj lato sakina: Ye tango ngamuknge pa dikngam prowen. Pa ta kile bulunguwa nga ye wamdus sungo njak minet. ⁵⁰ Ye rar sungo tumba kule tana silikamngit. Ye rar ta suluwi sulumba ndo ngamungal bulkamngat.

⁵¹ Ye ngamungal ulendi manau kilke mbol mbal ngamuknge palmbim tuku prowen nga idus ndawap. Ye tane satngamngit. Ye tane tetkam tuku prowen. ⁵² Kile wande tuma mbal wai inum sulumba nane ye tuku nga purkamngaig. Nale ar nane kej ta tuku ngeu minamngaig. Nane kej ta nale ar ta tuku ngeu minamngaig. ⁵³ Mam nu kinjo nuje ndon kinjo nu mam nuje ndon purkamngaik. Ina nu kulim nuje ndon kulim nu ina nuje ndon purkamngaik. Pino nu rukan nuje ndon rukan nu pino ta ndon purkamngaik ngina.

*Agan kanjerka kila palmbim tuku
(Mateus 16.2-3)*

⁵⁴ Kile Yesus nu mangur sungo ta saningina: Fando sinje gau pilit le tane pitik ndo kila pilmba sakade: O sawe piyamngat ngade le sinja sawe piyit. ⁵⁵ Bubrenge gau ngakmba gagulte le tane kila pilmba sakade: O ki prowamngat ngade le sinja ki prote. ⁵⁶ Tane yabri tango. Tane kilke samba mbolnge agan mayok kinig ta burkam kumun. Ndanam ait te mbolnge wam kame kilimok mayok kinig ta tane burka kila palmbim kumun kuga. Ndanam tane wamdus tinreknumbi manjau pile ndangade?

⁵⁷ Ande nu ne tumba pasa pilewanu tango tugum tumba kambim bafute ta tale kumba ndinje gubra ta nu ndon te-tiwe tumap. ⁵⁸ Ne tana ndawa ta nu ne didika tumba pasa pilewanu tango wai mbol pilwa le nunje ne tumba kame tango tuwa le nunje ne mulintumba wandeknge palmbimngat. ⁵⁹ Ye tane satinngamngit. Ne nanje mbar tuku piya sungo ta kumumba fudinndo lafu sulu ndawa ta ne muli wande sinamnge prowe nda ngina.

13

Ne mbil ndaka ngisinungat

¹ Ait ta mbolnge nane afunge pro Galilea mbal afu tuku Yesus wam kubeu tumba sanaig: Nane aganmor bale farmba Kuate atrauka minnaig le Pilatus nu afu saningina le nane ka bale farninginaig le ndare ta aganmor ndare tur liskina nginaig.

² Tanakinaig le nu ndek saningina: Nane Galilea

mbal afu liniŋmba une sunjo kinaig ta tuku nane kume ŋayonu ta tinaig ŋga idus ndawap. ³ Tane ŋgamunjal biye mbil ndawap ta tane mata kume ŋayonu tanjamba tamŋgaig.

⁴ O buk Siloamŋge wande kuen ande ŋgurka ndekina sulumba Yerusalem tanjo 18 bale farna. Tanjo kame ta Yerusalem mbal afu liniŋmba une sunjo kinaig ta tuku nane kume ŋayonu ta tinaig ŋga idus ndawap. ⁵ Tane ŋgamunjal biye mbil ndawap ta tane mata tanjamba kume ŋayonu tamŋgaig ŋga saniŋgina.

Ail alo kugatok tuku yaba pasa

⁶ Yesus nu yaba pasa ande sakina: Tanjo ande nuŋe piro mbolŋge fik tiŋnu ŋgukina le promba tiŋgina. Nu pro fik alonu sotina kande kuga le ⁷ nu nuŋe piro tanjo sana: Ai te. Fik ail te yar kenmba alonu sotet ta kuga. Ne pikmba bukŋga. Nu kilke ŋair ake nyate ta ŋayo ŋgina. ⁸ Tanjakina le tanjo ta ndek nu sana: Sunjo, yar te mbolŋge ndo mapewa le ye tugunu tugumŋge kilke pikmba agaŋmor sumbi ŋguke tumi. ⁹ Yar ande si alowa ndeta minwa. Alo ndawa ndeta pikmba bukŋga ŋgina.

Yesus nu pino ande wakeina

¹⁰ Kussem ait ande mbolŋge Yesus nu kussem wande ande sinamŋge pasa tumniŋmba minna. ¹¹ Tanje pino ande guwa ŋayonu nu mbol kina le yar 18 guaze ŋak minna. Nu tuku muskil isu banjgina le posok minna.

¹² Kile Yesus nu kaŋgermba nu wika sana: Pino, ye ne tuku guaze pitaiwet ŋgina. ¹³ Tanjakina sulumba nu ka waimbi kirena le nu pitik ndo tiŋga

muskil te-timba mayeka gare-gareka Kuate tuku nyu te-dunġina.

¹⁴ Kusem kulatkate gabat ta Yesus nu kusem ait mbolġge guaze wakeina tukunu nu kaŋgermba palseŋna le nu nane saniġgina: Ki ait 6 pironu tuku. Mara ta mbolġge prowap le nu tane wakeikuwa. Kusem ait mbolġge pro ndawap ġgina. ¹⁵ Tanġakina le Sunġo nu sana: Tane yabri tanġo ndo. Kusem ait mbolġge tane mata tanġine agaŋmor tuku wande sinam kumba ka muli kukliniŋmba kule niŋgam tuku kilmba kinig tae. ¹⁶ Pino te Abraham tuku tugu. Satanġe ŋayo silina le yar 18 buk kinaig. Ye kusem ait mbolġge muskil te-tiwe tuwit ta wam ŋayowit e ġgina. ¹⁷ Tanġaka saniġgina le nuŋe ŋgueu mbal kiko sunġo tinaig le tanġo pino nu maŋau magenu saŋgrinu ke likate ŋga gare sunġo tinaig.

*Mastet tiŋnu le yis tuku yaba pasa
(Mateus 13.31-33; Markus 4.30-32)*

¹⁸ Kile Yesus nu nane saniġgina: Kuate nu nuŋe gageu tugeka sunġokate wam ta agaŋ te suk. ¹⁹ Mastet tiŋnu tanġo andeŋge tumba nuŋe piro mbolġge ŋgukina tanġaŋ. Nu promba ail suk tiŋgina le sar umaŋ afu pro ail ta wainu mbolġge te patik-inaig ġgina.

²⁰ Nu pasa tuturmba maŋ saniġgina: Kuate tuku gageu tanġo ŋgamukŋge minig wam ta agaŋ te suk. ²¹ Yis pino andeŋge tumba plaua sinamŋge pilna tanġaŋ. Yis ta plaua ŋakmba ulmba silina ġgina.

*Malanġa fudiŋndo tuku yaba pasa
(Mateus 7.13-14; 7.21-23)*

²² Kile Yesus nu Yerusalem kambim nga tumbran sugo fonfon ta njakmba mbolnge pasa kuklimba tumningmba kina le ²³ tango ande pro nu kusnana: Tum Tango, Kuatenge tango pino ndui ndui ndo kilmba muskil kile-tidingamngat e ngina le ²⁴ nu ndek nane njakmba saningina: Tane malanga fudingndo sinam kambim tuku sangri tinga minap. Ye tane satingamngit. Nane gudommba malanga ta sinam kambim tuku tagowamngaig ta nane kumun kuga. ²⁵ Wande miro tango nu tinga malanga suwa le tane kilimnge tinga malanga katkatmba sawamngaig: Sungo, ne malanga talke singa nga sawamngaig le nu tane satingamngat: Ye tane gilai. Tane anikok mbal ngamngat. ²⁶ Tanjawa le tane ndek nu sawamngaig: A ... ne sine kila. Sine ne ndon tuma isukusgenj tuku. Ne sine tuku tumbran sinamnge pasa kuklimba tumningina nga sawamngaig le ²⁷ nu tane satingamngat: Ye sinja tane tuku tumbran gilai. Tane wam njaigonu ke likade mbal ye kusreyumba kua ka kape ngamngat.

²⁸ Ait ta mbolnge Abraham Isak Yakob tuan tango njakmba ndon Kuate kulatkate ma mbolnge minwaig le tane kanjerkamngaig. Kanjerkap ta tane peutinguwa le kilimnge maketinj tiknga malmbi sunjomba minamngaig. ²⁹ Kilke tugu njakmba mbolnge kasomok mbal gudommba pro nuje gageu minam tuku Kuate kulatkate ma sinam kumba ka isukusmba minamngaig. ³⁰ Ata. Afu kile ngumnemnge minig ta nane tumailam kanngaig. Afu kile tumailamnge minig ta nane ngumnem kanngaig nga saningina.

*Yesus nu Yerusalem tuku sina sunġona
(Mateus 23.37-39)*

³¹ Ait ta mbolnġe ndo Farisi tanġo afu pro Yesus sanaig: Ne ma te kusremba kua kaye. Herodus nu ne balenam sakate nġinaig le ³² nu ndek sanġina: Tane kumba kurauf ta sawap. Ye kite indole guwa nġagonu pitaika guaze mbal wakeika mini sulumba aspile yiġe piro suluwamnġit. ³³ Nu tenġe ye baleyam sakate e? Nu tenġe baleye nda. Ye kite indole aspile ndin dubimba piroka Yerusalem kanġit. Yerusalem mbalnġe ye baleyamnġaig. Nanenġe Kuate tuku tuan tanġo kame bale farnaig tuku.

³⁴ O Yerusalem, Kuate nu o buk tuan tanġo kame kukulnġina le nenġe nane kilmba bale farka afu ndamembi bale farnġina. Teg inonu fat kilmba tawo sirite tanġan ye tane kilmba tawo siriwam bafuwet le tane ye ram kua kinig. ³⁵ Tane isap. Kile Kuate nu tane nġamuknġe mine ndakate. Ye tane satnġamnġit. Tane ye nda kanġeryap sulumba man kanġeryumba ndek sakamnġaig: Ne Sunġo tuku nyu mbolnġe prote. Sunġonġe ne nyaro tinwa nġa sakamnġaig nġina.

14

Yesus nu tanġo nġaro fulil nġak wakeina

¹ Kussem ait ande mbolnġe Yesus nu kumba Farisi gabat tanġo ande tuku wande mbolnġe isukusam kina le nane afu nu buro-buromba minnaig. ² Minnaig le tanġo ande nġaro fulil nġak Yesus tumailam tanġe tinġina le ³ nu ndek Farisi le kussem pasa biteknġanu mbal kusnanġina:

Sine siŋgine tukul dubimba kusem ait mbolŋge guaze mbal wakeikam kumuŋ e ŋga kusnaniŋgina. ⁴ Kusnaniŋgina ta nane miŋge tukulmba minnaig le nu ŋgaro fulil ŋak tanŋo ta tumba wakeina sulumba nu kukulna le kina.

⁵ Tanjana le Yesus nu nane kusnaniŋgina: Kusem ait mbolŋge tanŋine kiŋo ande ko agaŋmor ande bariŋga kule burok sinam kinit le nu pitik tam tuku piro ndakade e ŋgina le ⁶ nane nu tuku miŋge lafuwam fugunaig.

Tanŋo nu nuŋe nyu te-ibenŋwa

⁷ Farisi gabat nane wikina le isukusam pronaiŋ mbal nane kumba mbili tumailamŋge madiniŋmba minyokinaig le Yesus nu maŋau ta kaŋgermba nane saniŋgina: ⁸ Tanŋo ande pino tam tuku pagumba nyam tuku ne wikuwa kande ne kumba ka isukusam tuku mbili tumailamŋge minyo ndaka. Pagu miro tanŋo nu tanŋo inum ne tuku nyu lite ta nu turmba wikuwa le prowikat. ⁹ Tanjawa ta pagu miro tanŋo nu pro sanamŋgat: Ne tiŋga mbili te kusrewa le tanŋo te minyokuwa ŋga sanuwa le ne tiŋga kiko suŋgo tumba kumba ŋgumnemŋge minyokamŋgat.

¹⁰ Tanŋo ande pagumba nye ta tuku ne wikuwa kande ne kumba ka isukusam tuku mbili ŋgumnemŋge minyoka. Ne tanjawa ta nu ne sanamŋgat: Tira, ne tiŋga mbumba mbili tumailam tenŋe minyoka ŋga sanuwa le nane isukusig am mbolŋge ne nyu suŋgo mayok kaŋgat. ¹¹ Ande nu nuŋe nyu payamkuwa ta Kuatenŋe nu tuku nyu te-ibenŋamŋgat. Ande nu

nuje nyu yabukuwa ta Kuateŋge nu tuku nyu te-mayokamŋgat ŋgina.

¹² Kile Yesus nu pagu miro taŋgo sana: Ne pagumba nye sunjo pilmba kande naŋe gulab kame, tira kat naŋe, naŋe tugu ndindo, naŋe tumbran tuma aŋaŋ ndende ŋak nane wi ndaka. Ne taŋawa ta nane ne tuku nyamagaŋ kumumba lafuwamŋgaig. ¹³ Afu sanzalnu afu kupe wai isu kigi-kagonŋanu afu kupe ŋaigonu afu am tukulok ne nane wika isukusneninga. ¹⁴ Nane ne tuku nyamagaŋ lafuwam kumuŋ kuga tukunu ne gare sunjo tamŋgat. Ngumnenga ait sunjo mbolŋge mbal tinreknu tinŋuwaig le ne lafu mayenu tamŋgat ŋgina.

*Pagumba nye sunjo tuku yaba pasa
(Mateus 22.1-10)*

¹⁵ Taŋgo inum nu nane ndoŋ isukusmba minna ta nu pasa ta ismba nu sana: Taŋgo ande Kuate kulatkate ma sinam taŋge isukusmba minwa sulumba nu gare sunjo tamŋgat ŋgina le ¹⁶ Yesus nu ndek yaba pasa ande sana: Taŋgo ande pagumba nye sunjo palmbim saka nane gudommba tuku pasa patike likina. ¹⁷ Pagumba nye ait kumuŋgina le nuje piro taŋgo kukulna le kumba ka buk saniŋgina mbal ta tugum kina ka saniŋgina: Tane prowap. Nu buk kuanekat ŋgina kande ¹⁸ nane ŋakmba pasa ta ismba mbulmba naŋgine piro kise kise tuku sakinaig.

Ande nu sakina: Mata, ye kambim tuku ta kilke kitek piyawit ta kile kaŋgeram kaŋgit. Ne ka taŋamba sawa ŋgina. ¹⁹ Ande nu sana: Mata,

ye pironu tuku makau 10 piyawen ta piro tago-ningam kanjit. Ne ka taŋamba sawa ŋgina. ²⁰ Ande nu mata teŋemba sakina: Ye ailfu ndo pino kitek ten tukunu ye kambim kumuŋ kuga ŋgina.

²¹ Kile piro taŋgo nu luka nuŋe gabat kila sana le nu gubra suŋgo tumba sana: Pitik tumbran suŋgo mbol si kumba ndin sugo fonfon dubika kumba afu sanzalnu afu kupe wai isu kigi-kagonganu afu am tukulok afu kupe ŋaigonu ta ŋakmba kilmba prowa ŋgina.

²² Piro taŋgo nu taŋana sulumba nu maŋ luka pro taŋgo suŋgo sana: Suŋgo, ne pasa sakat ta ye buk taŋawit ta minyokam tuku mbili kumu ndaŋgat ŋgina. ²³ Taŋakina le taŋgo suŋgo nu ndek sana: Ne tumbran suŋgo kilim si kumba ndin sugo fonfon dubika kumba ne saŋgri tiŋga nane ŋakmba saniŋga le wande te lignewaig. ²⁴ Ye ne sanamŋgit. Ye ambonga saniŋgen mbal nane siŋka ye tuku nyamagan nye nda ŋgina.

*Taŋgo wamdus te-mayewa sulumba Yesus du-
biwa*

(Mateus 10.37-39)

²⁵ Nane kuasmbi gudommba Yesus dubimba kinaig le nu mbilka nane saniŋgina: ²⁶ Ande nu ye ndoŋ minam idusmba kande nu ye tuku suŋgomba kume purwa sulumba mam nuŋe, ina nuŋe, piyo nuŋe, kiŋo kat nuŋe, tira kat nuŋe, kulim kat nuŋe, nuŋe ŋgarosu turmba tuku suŋgomba kume pur ndawa. Maŋau ta mbolŋge ndo nu ye dubiyanu taŋgo minam kumuŋ. ²⁷ Ande nu ye tuku ŋga idusmba nu nuŋe mironŋ nuŋe ail kazrai kuramba

ye dubi ndayate ta nu ye dubianu tanjo minam kumuŋ kuga.

²⁸ Tane tuku ande wande sunjokanu palmbim nga ambonga nuŋe ndametiŋ burkate. Ye wande ta suluwam kumuŋ e ko kumuŋ kuga nga iduste.

²⁹ Nu taŋa ndamba pitik ndo makek kilmba pro sigrika wande te-timba nu ndametiŋ denkuwa ta wande ta suluwe nda. Taŋawa le nane afunge kaŋgermba nu talamba nzumilmba sakamŋgaig:

³⁰ A ... tanjo wande sunjo pile sulute tuku tanjo nga talawamŋgaig.

³¹ Ko kilke gabat sunjo ande kilke gabat ande ndoŋ kame buwam nga nu ambonga wamdus temayete. Nu tuku kame tanjo 10,000 ŋak ande tuku kame tanjo 20,000 ŋak kile-ibenkam kumuŋ e ko kumuŋ kuga nga iduste. ³² Sine kumuŋ kuga ŋguwa ta ŋgueu tanjo ma maskenŋge minit le nu pitik pasa pilit le nu ndoŋ pasa katmba wamdus tumade.

³³ Ta tuku ande tane ŋgamukŋge nu nuŋe agaŋ ndende ŋakmba tuku wamdus sunjo kusrewa sulumba ndo ye dubianu tanjo minam kumuŋ.

³⁴ Sol nu agaŋ mayenu ta kaglinu kugawa le sine ame agaŋmbi maŋ wakeibe le kaglinu mayok kambim kumuŋ. ³⁵ Nu ake minit. Kilke ŋair kitek wakeiwam kumuŋ kuga. Agaŋmor sumbi tur mbilam mata kumuŋ kuga. Nane ake kutumba pankade. Tane kilba ŋak ndeta pasa ta isap nga saningina.

*Sipsip le ndametiŋ ŋgisikina tuku yaba pasa
(Mateus 18.12-14)*

¹ Takis kilanu mbal wam ŋaigonu ke likanu tanŋo afu ndoŋ mara mara Yesus tugumŋge pasa isam tuku pro maŋgurka minanu. ² Tanŋamba minnaig le Farisi kusem pasa bitekŋganu mbal ndoŋ nane Yesus tuku gubra pasa sakinaig: A ... tanŋo si nu wam ŋaigonu kade mbal kaiyeniŋmba nane ndoŋ isukusig tuku ŋga saka minnaig.

³ Tanŋamba minnaig le nu ndek yaba pasa ande saniŋgina: ⁴ Ande tane ŋgamukŋge sipsip 100 ŋak ndindo inum ŋgisikate le nu taŋaig nda ŋgate. Nu 99 ta ma ŋgamu tanŋe kusreka nu kumba ande ŋgisikate ta sota ma ma te-silika tate. ⁵ Tate sulumba gare-gareka sipsip tumba kailmane mbolŋge pilmba ka ⁶ tumbranŋge nuŋe tumbran tuma nuŋe gulab kame kile-maŋgurka saniŋgit: Ai te. Yiŋe sipsip ŋgisikina ta te-silikit sulumba tane ye ŋak gare-garekap ŋgate.

⁷ Ye tane satinŋamŋgit. Maŋau ndui taŋaŋ tanŋo 99 ŋgamuŋgal biye mbilam tuku wam ande ke ndaka tinŋreknu minig ta samba mbol mbal nane tuku fudiŋmba gare tade. Tanŋo ŋayonu ande ŋgamuŋgal biye mbilte ta nane nu tuku gare suŋgo tade.

⁸ Ko pino ande ndametiŋ 10 ŋak ndindo inum ŋgisikate le nu taŋaig nda ŋgate. Nu lam bulumba kumbri tumba wande gureŋmba sota ma ma te-silika tate. ⁹ Tumba nuŋe tumbran tuma gulab kame kile-maŋgurka saniŋgit: Ai te. Yiŋe ndametiŋ ŋgisikina ta te-silika gare suŋgo tet ŋgate.

¹⁰ Ye tane satinḡamḡgit. Maḡau ndui taḡaḡ taḡgo ḡayonu ande ḡgamuḡgal biye mbilte le Kuate tuku eḡel kame nane nu tuku gare suḡgo tade ḡgina.

Kiḡo ande ḡgisikina tuku yaba pasa

¹¹ Yesus nu maḡ pasa inum sakina: Taḡgo ande nu kiḡo armba ḡak. ¹² Maib nuḡeḡe mam nuḡe sana: Mam, ne naḡe agaḡ ndende paplamba ye tuku patikina ta ye kilamḡgit ḡgina. Taḡakina le mam nuḡe agaḡ ndende ḡakmba paplana ta kilmba nale walmba nikina.

¹³ Taḡana le kile kiḡo fudiḡ ta nuḡe agaḡ ndende ḡakmba piyaniḡmba ndametiḡ kilmba tiḡga kilke masken ande kina ka taḡe minmba nuḡe maim maim maḡaumbi ake sinaḡ ndametiḡ kusreka minna. ¹⁴ Taḡamba minna ma ma ndametiḡ kuganaig le ma ta mbolḡge guba suḡgo prona le nu agaḡ ḡakmba denkina.

¹⁵ Taḡamba nu ma takok taḡgo ande tugum kumba sarsarna le kukulna le nu tuku mbo kulatka minna. ¹⁶ Nu fuḡgul burso nzim ka mbo agaḡ nyinaig ta nyam tuku wamdus suḡgo ḡak minna ta andeḡe nu agaḡ inum nda tuna.

¹⁷ Taḡamba minna ma ma wamdus puluna le nu ndek wamdusmbi sakina: Yiḡe mam tuku piro taḡgo nane nyamagaḡ gudommba nyumba batenḡnu mata patikade. Teḡe guba nu ye baleyam bafute. ¹⁸ Ye tiḡga luka ka mam sawamḡgit: O mam, ye Kuate am mbolḡge ne am mbolḡge mbar suḡgo ken. ¹⁹ Ye mayenu kuga. Ye ne tuku kiḡo minam kumuḡ kuga. Ye ne tuku piro taḡgo ndo minamḡgit ḡga sawamḡgit ḡgina.

²⁰ Tanjamba idusmba nu tinga mam nuje sota kambim tuku kina. Nu kumba ka ndin maskenje ilmba minna le mam nuje nu kanjermba sina sungona le nu pinderka kumba kiyo nuje bagailmba mumuna. ²¹ Tanjana le kiyo ta ndek mam nuje sana: O mam, ye Kuate am mbolje ne am mbolje mbar sunjo ken. Ye tanjo mayenu kuga. Ye ne tuku kiyo minam kumunj kuga ngina kande ²² mam nuje piro mbal wika saningina: Tane pitik kumba tawi mayenu ande tumba ilmba siluk tape. Wai tok yubi mayenu pile tumba kupe ngaro kilmba pro siluk tape. ²³ Makau fat kuya njak ta balemba tumba kuapi kikonu wakeiwap. Sine nu ndonj tuma isukusmba gare-garekube. ²⁴ Yije kiyo te kumanu tananj manj abonjat. Nu ngisikanu tananj mayok ket ngina. Tanakina sulumba nane nu ndonj gare-gareka minnaig.

²⁵ Tanjamba minnaig le kiyo mulum piro mbolje promba tumbranj makembinje nane kupesmba mune wikarau minnaig le isna. ²⁶ Isna sulumba nu piro tanjo ande wika kusnana: Tane ame manjau sungokanu kade ngina le nu lafumba sana: ²⁷ Maib naje luka prowat le mam naje nu ngisi ndakina nga gare-gareka makau fat kuya njak ta balemba kuapikat ngina. ²⁸ Tanjamba sana le nu ismba gubrana le wandek kine ndakina.

Tanjana le mam nuje nu mayok ka nu sinam kuwa nga sarsarna le ²⁹ kiyo nu mam nuje sana: Ye yar gudommba ne tuku minje kumnemje piroka ne tuku pasa ande luka ndawet. Ne meme fat ande sate le ye yije gulab kame ndonj pagumba nyumba gare-gareka mine ndaket. ³⁰ Ne kiyo naje

ta naŋe ndametiŋ tuna le une pino mbolŋge panke suluna ta ne nu tuku ŋga makau fat kuya ŋak balewat ŋgina. ³¹ Tanakina le mam nuŋe ndek nu sana: O kiŋo, ne ye ndoŋ mara mindek minit. Ye tuku agan ndende te ne tuku. ³² Maib naŋe nu kumanu taŋaŋ maŋ aboŋgat. Nu ŋgisikanu taŋaŋ mayok ket. Ta tuku sine ake minbe ta mayenu kuga. Sine nu tuku ŋga gare-garekube ŋgina.

16

Piro taŋgo nu wamdus kuen ŋayo ŋak

¹ Yesus nu nuŋe dubinaig mbal saniŋgina: Maror taŋgo ande nu taŋgo ande madina le nu tuku agan ndende kulatkina. Taŋamba minna le nane afuŋge pro taŋgo sungo ta sanaig: Nu agan ndende kumumbi kulat ndakate le ŋgisikade ŋginaig le ² nu pasa ta ismba taŋgo ta wikina le ilna le nu kusnana: Ne ndaŋte le ye pasa iset. Ne piro ta maŋ biye nda. Ne ka nane agan ndende piyade le kuyarte waŋe ta tumba prowa le kaŋgeri ŋgina.

³ Tanaka sana le agan ndende kulat taŋgo nu idusna: Yiŋe gabat nuŋe piro te mbolŋge pitaiyuwa le ye ndaŋi. Ye tag tumba saŋgri tiŋga kilke pikam kumuŋ kuga. Ye afu tugumŋge ndametiŋ yabaŋki ta kikoyikat ŋga idusna. ⁴ Nu taŋamba idusmba minna ma ma kile nu sakina: Ese. Kile ye iduset. Yiŋe gabatŋge pitaiyuwa le ye nane afu tuku wandekŋge mine mayewam tuku kile wam ande kamŋgit ŋgina.

⁵ Tanamba idusmba nu nuŋe gabat tuku agan ndende kile-likinaig mbal ta ŋakmba wike likina le pronaig. Pronaig le nu ndek ande kusnana:

Yiŋe gabat tuku agan ndende ne tugumŋe lafunu giganmba minig ŋgina le ⁶ nu ndek sana: Ye gureŋ dram 100 maŋ lafuwam tuku minig ŋgina. Taŋakina le nu taŋgo ta sana: Pitik naŋe kuyaranu waŋe ta tumba dram 50 kusreka 50 ndo kuyara ŋgina. ⁷ Kile nu maŋ taŋgo ande kusnana: Ne tugumŋe lafunu giganmba minig ŋgina le nu ndek sana: Ye wit bek 100 lafuwam tuku minig ŋgina. Taŋakina le nu taŋgo ta sana: Naŋe kuyaranu waŋe ta tumba wit bek 20 kusreka 80 ndo kuyara ŋgina.

⁸ Nuŋe gabat nu maŋau ta ismba nuŋe kulat taŋgo ŋayonu nu wamdus kuennu ŋga nu tuku nyu saka minna.

Tane isap. Kilke te tuku maŋau dubide mbal nane wamdus kuennu ŋak minmba muŋgu turkade sulumba tane bulu mbolŋe minig mbal litiŋgig. ⁹ Ye tane satingamŋgit. Tane mata kilke mbolok ndametiŋmbi taŋgine kuasmbi afu turka gulab magenu patikap. Tane taŋawap ta ŋgumneŋga ndametiŋ ta kugawaig le minmba minam tuku wande tamŋgaig.

¹⁰ Taŋgo ande nu agan fudiŋndo tumba kulat mayete ta nu agan sunŋokanu mata kulat mayewam kumuŋ. Ande nu agan fudiŋndo tumba kulat maye ndate ta nu agan sunŋokanu mata tumba kulat mayewam kumuŋ kuga. ¹¹ Ne kilke te mbolok agan tambi ne piro mayewam fugute ta ne samba mbolok agan kateseknu tambi mata pirokam kumuŋ kuga. ¹² Ne ande tuku agan ndende kilmba kulat mayewam fugute ta naŋe agan ndende kulat mayewam mata kumuŋ kuga.

¹³ Tanjo ande nu gabat armba tugumŋge nu pironu kumuŋ kuga. Nu ande ŋgamuŋgal tumba ande idus ndate. Nu ande tuku nyu te-mayokmba ande tuku nyu te-mayok ndate. Tanjamba ndo ne ndametiŋ kilam tuku ndo iduste ta ne Kuate wamdus tambim kumuŋ kuga ŋga saniŋgina.

*Yesus nu wam pagu pasa afu saniŋgina
(Mateus 5.31-32; 11.12-13; 19.9; Markus 10.11-12)*

¹⁴ Farisi mbal nane ndametiŋ kilam tuku nzali sunjo ŋak minnaig tukunu nane Yesus tuku pasa ta ismba piŋgil mer te-tunaig. ¹⁵ Tanjanaig le nu ndek nane saniŋgina: Tane tanjo am mbolŋge tiŋreknu minam tuku piro karenkade ta Kuate nu tane tuku ŋgamuŋgal kila. Kilke mbolok mbal maŋau afu magenu ŋgade ta Kuate am mbolŋge wam ta ŋule parak.

¹⁶ Tukul pasa tuan tanjo kame tuku pasa minnaig le ka ka Yohanus prona. Yohanus tuku ait mbolŋge tugu pilmba Kuate nuŋe gageu kulatkate pasa mayenu kuklide le gudommba nu tuku gageu mayok kambim tuku mburerika sanjri tiŋgade.

¹⁷ Samba tugu kilke tugu ŋakmba ŋgisikamŋgaig. Moses tuku tukul pasa fambonu inum fudiŋndo ŋgisike nda.

¹⁸ Ande nu piyo nuŋe pitaimba pino kise tate ta nu pino kuayarmba unekate. Tanjo ande nu andeŋge pino pitaita le tate ta nu mata pino kuayarmba unekate ŋgina.

Maror tanjo le Lasarus tuku pasa

19 Maror tanjo ande nu mara mindek kuminj piyanu o mbolnje ta tinmba kuapi kikonnu nyumba gare njak minanu. 20 Tanjamba minanu le sanzal tanjo ande nyunu Lasarus nu we gudomma njak maror tanjo ta tuku wande malanja tugum tanje 21 nu maror tanjo isukuswa le nyamagan fambonu ndekuwaig le nyam tuku idusmba minanu. Tanjawanu le agenje pro we nuje ndonga minanu.

22 Nu tanjamba sinamanzerka minna ma ma nu kumna le enjel kame pro nu tumba kumba ka Abraham tugumnje pilnaig le minna.

23 Tanjamba minna le ma ma maror ta nu mata kumna le ngukinaig. Nu kumanu mbal tuku tumbrañ kina ka tanje rar sunjo tumba nu maskenje mambilna kande Lasarus nu Abraham ndon minna le kanjerkina. 24 Tanjamba kanjerkina sulumba nu wika sana: Mam Abraham, ne ye sinayumba Lasarus kukula le wai tokmbi kule kiremba pro ye tuku minje mbolnje pilwa le mane tugu fudinmba tido pilwa. Ye pa te sinamnje rar sunjo tet ngina le 25 nu ndek sana: Kiño, ne isa. Ne abo minna sulumba mine mayenu tina ta buk kugana. Lasarus nu mine sinamanzer tina ta mata buk kugana. Kile nu ngamungal mukuk njak minit le ne rar sunjo njak minit. 26 Kuatenje ndin tukulna sulumba nguruj sinam nzikok sile minek tuku ma ngamunje pilna. Ande mbol tekok ne tugum ndekam kumun kuga. Ande iben takok mata mbol te mbambim kumun kuga ngina.

27 Tanjakina le nu man Abraham sana: Mam, tanjamba ndeta ne Lasarus kukula le nu yije mam tuku wande mbol kuwa sulumba 28 yije

maib 5 minig ta rironɔ pasa niŋguwa. Nane mata ma te mbol promba rar sunɔgo tubekaig ŋgina le ²⁹ Abraham ndek nu sana: Kuga. Nane Moses tuku pasa tuan taŋgo ŋakmba tuku kuyar pasa ŋak minig. Nane pasa ta ismba dubiwaig ŋgina le ³⁰ nu lafumba sana: O mam Abraham, ta kumuŋ kuga. Taŋgo kumanu ande kumba ka nane saniŋguwa le nane siŋka ŋgamuŋgal biye mbilamŋgaig ŋgina le ³¹ nu ndek sana: Nane Moses tuku pasa tuan taŋgo kame tuku pasa isam mbulmba minig ta kumanu andeŋge luka kumba ka saniŋguwa ta mata nane son ŋge nda ŋgina.

17

Une tuku piti

(Mateus 18.6-7; 18.21-22; Markus 9.42)

¹ Kile Yesus nu nuŋe dubinaig mbal ta saniŋgina: Taŋgo pino Kuate ŋgumnewaig ŋga tago afu siŋka prowamŋgaig. Ima nu taŋamba taŋgo tagoniŋgit le nane Kuate ŋgummede ta taŋgo ta ose. Nu pa sunɔgo tamŋgat. ² Ande nu ye tuku kiŋo inum didikate le ye ŋgumneyate ta taŋgo ta ose. Nu kiŋo didi ndakina le amboŋga afuŋge wit firfiranu ndame sunɔgo tumba ŋinfok tur kusmba bukŋginaig le yu buto kina kande maye kande. Nu pa tam tuku mine ndakate kande.

³ Tane rironɔ mayewap. Nane tira ande mbarwa ndeta nu sawe lika kilba buro tawe. Nu ŋgamuŋgal biye mbilwa kande nu tuku mbar gilaiŋga. ⁴ Nu ki ait ndindo ne mbolŋge mbar 7 ke lika ta ŋakmba ne tugum promba sanuwa: Tira, ye ne mbolŋge mbarit ta ye kikoyate ŋga sanuwa kande ne nu tuku mbar ŋakmba gilaiŋga ŋgina.

Kuate tala ndawam tuku manjau

⁵ Tanjakina le aposel kame nane Sunjo sanaig: Sine Kuate tuku sanjri tomba tingam tuku sanjri pilesinga nginaig le ⁶ nu lafumba saningina: Tane Kuate tuku sanjri tomba tingade manjau mastet tinu tanjan fudinndo minwa ta tane kumzan ail nzi samba ne goka ka yu sinam singe manj tinga prowa nga sawap ta nu tanjawamngat.

⁷ Ande tuku piro tanjo nu kilke pikit tuku ko sipsip kulatkate tuku nu furirte le luka prote ta nuje gabatnge ne kile wandek ka isukusa nga sa ndate. ⁸ Nu tenemba sate: Ne ye tuku nyamagan wakeimba kutumba sa le nyi le ne ka isukusa ngate. ⁹ Piro tanjo nuje sunjonje piro sate le kate ta nuje sunjo ne mayewat nga sa ndate. ¹⁰ Tane mata Kuate pasa satigit le kade ta sine piro tanjo magenu nga sa ndakap. Nu piro singit ta ndo keg ngap ngina.

Yesus nu tanjo 10 ngirnger njak wakeikina

¹¹ Yesus nu Yerusalem kambim nga Samaria le Galilea ma tugu ta ngamuk ngamuk kina. ¹² Nu tumbran ande bitekngina le tanjo 10 ngirnger njak nane kasomnge tinga ¹³ wi kuenka nu sanaig: Sunjo Yesus, ne sine sinanu turka nginaig le ¹⁴ nu nane kanjerka ndek saningina: Tane kumba tanjine ngarosu pris tumningap ngina. Tanjakina le nane ka ndinngge ngirnger gagulke sulunaig.

¹⁵ Kile nane tuku ande nuje ngaro mayekina ta kanjermba luka kumba minje fetka Kuate tuku nyu te-dungina. ¹⁶ Nu luka Yesus tuku kupe tugumnge truk ka gare pasa tuna. (Tanjo ta nu Samarianu). ¹⁷ Tanjana le nu ndek sana: Tanjo 10

magekaig ta nane 9 ta animbi kagig. ¹⁸ Ande Kuate tuku nyu te-dungam tuku luka pro ndawat. Rawe tanjo te ndo prowat ngina sulumba ¹⁹ nu tanjo ta sana: Ne ye tuku sanjri tomba tingate tukunu ne mayekat. Ne tinga kaye ngina.

*Kuate nu nuje gageu kulatkate tuku pasa
(Mateus 24.23-28; 24.37-41)*

²⁰⁻²¹ Mara ande Farisi tanjo afu pro Yesus kusnanaig: Ginu mara Kuate nuje gageu kulatkam tuku prowamngat nginaig le nu nane saningina: Nane afu nu prowat te ko prowat si nga satinge nda. Kuate nuje gageu kulatkam prowa ta tanjine ammbi nu kanjere nda. Tane isap. Kile tane ngamuknge Kuate nuje gageu kulatka minit ngina.

²²⁻²⁵ Kile Yesus nu nuje dubinaig mbal saningina: Ait te mbolnge minig mbal ye Ndindo Katesek Tanjo pitaiyumba rar sunjomba samngaig. Ait ande prowa le tane ki ait ndindo mbolnge ye Katesek Tanjo nu kanjerbe ko nga idusap ta ye kanjerye nda. Afunge tane satinjmba nu minit te ko nu minit si nguwaig kande nane dubi ndakap. Teliy bulu pinderka samba njakmba kiljate tanjamba ye Ndindo Katesek Tanjo prowamngit.

²⁶ Noa tuku ait mbolnge manjau ke likinaig tanjamba ndo ye Ndindo Katesek Tanjo prowam tuku ait mbolnge manjau ndui ta ke likamngaig.

²⁷ Nane nyamaganj kule nyumba pino piyamba kilmba tanjamba minnaig ma ma Noa nu wanj pongina. Wanj pongina le ndo kule sunjo promba nane njakmba ma gurenjmba kile-butokina.

²⁸ Lot tuku ait mbolnge nane mata tanjanaig. Nane nyamaganj kule nyumba aganj ndende

mungu walka piyaninmba kilmba aganj tumu nguke lika wande patike lika tanjamba tanjamba minnaig. ²⁹ Lot nu Sodom kusremba kina ait ta mbolnge ndo samba mbolnge pa son paknu sawe tananj ndeka nane pasokina le uge sulunaig. ³⁰ Tanjamba ndo ye Ndindo Katesek Tanjo mayok ka le ndo nane ye idus ndayade mbal wamodus puluningamngat.

³¹ Ait sunjo ta mbolnge tanjo wande kawannge minmba kande nu wandeknge aganj ndende afu kilam idus ndamba pitik ndo kua kuwa. Ande piro mbolnge minmba kande luka nuje wande mbol kambim idus ndawa. ³² Tane Lot piyo nuje nu manjau kina ta idusap. ³³ Ande nu nuje abo mine mayewam tuku ndin sotate ta nu ngisikamngat. Ande nu nuje abo mine mayewam tuku idus ndate ta nuje abo ta njak minamngat.

³⁴ Tane isap. Furir ta mbolnge tanjo armba mbainnge kinywaik le ye inum tumba inum kusrewamngit. ³⁵ Pino armba wit firfirmba minwaik le ye inum tumba inum kusrewamngit. ³⁶ Tanjo armba piro ndindo mbolnge minwaik le ye inum tumba inum kusrewamngit ngina.

³⁷ Tanjakina le nu dubinaig mbal ndek nu kusnanaig: Sunjo, wam ta aninge tanjamba mayok kangat nginaig le nu yaba pasambi nane saningina: Aganj ande kumanu menja mundur kinit le wir tanje manjurka minig ngina.

18

Pasa pilewanu tanjo tuku yaba pasa

1 Yesus nu dubinaig mbal nane kanyum ndamba dirnannga Kuate yabanam tuku yaba pasa ande tumningina sulumba sakina: 2 Tumbran sungo ande mbolnge pasa pilewanu tanjo ande minna. Nu Kuate kuru kuru ndaka tanjo afu mata idus ndaningina. 3 Tumbran sungo ta mbolnge pino kuembol ande minna. Nu mara mara tanjo pilewanu tugum luluka samba minna: Ande nu ye piti pileyate ta ne ye turyumba nu tumba pasa mbolnge pale nga samba minna ta 4 tanjo ta nu mbulmba minna ma ma mara ande nu idusna: Ye Kuate kuru kuru ndaka tanjo mata idus ndaninget ta pino kuembol te nu ye ndagari seryate. 5 Ye nu turamngit. Kuga ta nu mara mara luluka minwa le ye sanjri kugawikat nga idusna.

6 Sunjo nu wam kube ta saninge denjpurmba ndek saningina: Tane pilewanu tanjo njayonu ta tuku pasa ta idusap. 7 Kuate nuje madiningina mbal turninguwa nga ki furir mindek nu wikade ta nu dalke nda. 8 Nu pitik ndo lafumba turningit ngina sulumba saningina: Ye Ndindo Katesek Tanjo ait sunjo mbolnge kilke te mbol ndeki sulumba nane Kuate tuku son nga minig e ko kuga ta ye kanjerkamngit ngina.

Farisi tanjo le takis kilanu tanjo tuku yaba pasa

9 Tanjo afu nane nanjine mine manau idusmba sine tinjeknu nga tanjo afu talaninginaig ta Yesus nu katesmba yaba pasa tembi saningina: 10 Tanjo armba Kuate ndon pasatam kusem wande sunjo mbol kinaik. Ande Farisi tanjo ande takis kilanu tanjo. 11 Farisi tanjo ta nu nuje wamdusmbi Kuate sana: O Kuate, ye tanjo afu ngamuknge ye

tuku mine kise. Ye kuayar ndawet tuku. Ye pino kuayar ndawet. Ye tinjeknu ndo minet. Ye takis kilanu tango tenen kuga. Ta tuku ye ne gare pasa sanet. ¹² Kusem mindek tuku piro ait mbolnge ye ait armba ne idusnumba nyamagan pinka minet. Yinje piya njakmba manjur 10 patika ande ne tinet nga Kuate sana.

¹³ Tanakina le takis kilanu tango nu kikonu maskenngge tinga nu tandekam mbulmba nu tawo katmba sakina: O Kuate, ye une tango. Ne ye sinanu mapeya ngina.

¹⁴ Ye tane satinjamngit. Takis kilanu tango ta Kuate am mbolnge tinjeknu mayok ka luka nuje tumbran kina le Farisi tango ta nu ake luka kina.

Ande nu nuje nyu payamkuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-ibenamngat. Ande nu nuje nyu yabukuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-mayokamngat nga saningina.

Yesus nu kiŋo kame nyaro ningina

(Mateus 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Ina mam afu kiŋo kame kilmba Yesusnge wai nane mbol patikuwa nga pronaig le nuje dubinaig mbal tanje nane kanjerka saninge lika kile-luka minnaig. ¹⁶ Tananaig le Yesus nu kiŋo kame ta wikina sulumba sakina: Kiŋo kame peu ndaningap. Nane ye tugum te prowaig. Kiŋo kame nane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig. ¹⁷ Ye sinja satinjamngit. Nane afu kiŋo kame tenen mine ndakuwaig ta nane Kuate kulatkate ma mbol kine nda ngina.

Tango ande aganj gudommba njak

(Mateus 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ Mara ande kulat tanjo inum Yesus tugum promba kusnana: Tum Tanjo mayenu, ye ndani sulumba abo tugu tumba minmba minamngit ngina le ¹⁹ nu lafumba sana: Ndanam ye mayenu sayate. Kuate nu ndo mayenu minit. ²⁰ Kuate tuku tukul kame ta ne kila. Pino kuayar ndawa. Tanjo bale ndawa. Aganj ande kuayar ndawa. Yabri pasambi ande ndale ndaka. Ina mam nane tuku nyu idusnikmba wakeika ngina.

²¹ Tanjakina le tanjo ta nu sana: Ye buk kijo ndo minen sulumba tukul njakmba ta dubika kile minet ngina le ²² nu pasa ta ismba nu sana: Wam ndindo ne kumu ndate. Ne ka nane aganj ndende njakmba piyaninjmba ndameti njakmba walmba sanzal mbal ninja sulumba ne ye dubiya. Ne tanjawa ta samba mbolnje aganj ndende magenu njak minamngat ngina le ²³ tanjo ta nu pasa ta ismba nu aganj ndende sunjomba njak tukunu wamodus piti sunjo tumba maninok minna.

²⁴ Tanjamba minna le Yesus nu kanjermba sakina: Nane aganj ndende sunjomba njak mbal nane Kuate tuku gageu mayok kambim tuku minde bada sunjo. ²⁵ Aganjmor sunjo kamel nu nil burok silinu tuku ta minde bada sunjo kuga. Tanjo nu aganj ndende sunjomba njak ta nu Kuate tuku gageu mayok kambim tuku ta sinja minde bada sunjokanu ngina.

²⁶ Tanjakina le nane Yesus tuku pasa isnaig mbal ndek sakinaig: Yoi. Tanjamba ndeta ndanjanjmba sine afu abo minam tuku ndin te-silikamngig nginaig le ²⁷ nu lafumba sakina: Tanjo nane wam afu ke fugude ta Kuate nu wam ta kam kumun ngina.

28 Kile Petrus nu Yesus sana: Ai te. Sine sinjine agañ ndende ñakmba kusreka ne dubineg ñgina le 29 nu ndek nane saningina: Ye sinjka satinjamngit. Tango ima nu nane afu Kuate tuku gageu prowaig ñga piroka nuñe wande, piyo nuñe, tira kat nuñe, ina mam kat nuñe, kiño kat nuñe, agañ kame tanjañ kusrekate ta 30 nu kilke te mbolñge minmba nu agañ afu kusrekate ta kitek gudommba kilamngat. Ngumneña nu kilke kitek mbolñge abo tugu ñak minmba minamngat ñga saningina.

*Yesus nuñe kumam tuku sanu keña
(Mateus 20.17-19; Markus 10.32-34)*

31 Yesus nu nuñe dubinaig tango 12 ndo kilmba kile-yamokka saningina: Tane isap. Sine mbumba Yerusalem kanjig. Ka ambenje tuan tango kamenje ye Ndindo Katesek Tango tuku wam ñakmba kuyarninge likinaig ta kumunjamngat. 32 Afu ye tumba kasomok mbal wai mbolñge pilwaig le nane ye maim maim te-sumba tumail panyumba ñguspeyumba 33 ñgusyuwaig sulumba ye baleyamngai. Ye kumi le ñgukuwaig le mara ken nu mbolñge ye mañ abonja tinungit ñgina.

34 Yesus nu tanjamba sakina ta pasa ta tugunu kurok minna le nane katese ndanaig.

*Yesus nu tango am tukulok wakeina
(Mateus 20.29-34; Markus 10.46-52)*

35 Yesus nu kumba ka Yeriko tumbran sungo patuna le tango am tukulok ande ndin makembinje agañ ndende yabanja minna. 36 Nu tanjamba minmba nane gudommba kinaig le nu kupe fudu ismba kusnaningina: i ... Ta ame zigna sungo tanjamba ñgina le 37 nane ndek nu

sanaig: Nasaretnu tanjo Yesus kinit si nginaig. ³⁸ Tanjakinaig le nu ndek wi kuenka sakina: Yesus, David tuku mbun sunjo, ne ye sinanu turya ngina.

³⁹ Tanjamba wikina le nane afu ambonginaig tanje nu maninkuwa nga sawe likinaig ta nu man lato wika sana: David tuku mbun sunjo ye sinanu turya ngina le ⁴⁰ nu tinga nane saningina: Tumba ye tugum te prowap nga saningina. Nane tanjo am tukulok ta tumba nu tugum pronaig le nu kusnana: ⁴¹ Ye ame wam ne mbolnge ki nga ne iduste ngina le nu ndek sakina: Sunjo, ye mambilam tuku sunjomba iduset ngina.

⁴² Tanjakina le Yesus ndek nu sana: Am maranga mambila. Ne ye tuku sangri tomba tingate tukunu ne mayekat ngina le ⁴³ nu pitik ndo am maranga mambilmba Kuate tuku nyu te-dunga Yesus dubimba kina. Tanjana le nane jakmba wam ta kanjermba Kuate tuku nyu te-dunginaig.

19

Sakeus tuku wam kube

¹ Kile Yesus nu Yeriko tumbran sunjo ngamu fetka ka kusrewam bafuna. ² Tumbran sunjo tanje tanjo ande nyunu Sakeus minna. Nu takis kilanu mbal tuku gabat. Nu aganj ndende sunjomba jak.

³ Tanjo ta nu Yesus prona le tanjo te ima nga nu kanjeram bafuna ta tanjo pino sunjomba minnaig le nu fagnu tukunu Yesus kanjere fuguna sulumba ⁴ nu ambonga pinderka ka Yesus kambim tuku ndin kuermba ail ande ndin make mbolnge minna ta ponjina.

⁵ Ail mbol tanje minna le Yesus nu pro ail tugum tanje tinga ndek tandeka nu wika sana: Sakeus, ne pitik iben kaye. Kite ye ne tuku wande mbolnje minamngit ngina. ⁶ Tanakina le nu pitik ndo iben ka gare sungo tumba Yesus tumba nuje wande mbol kina le ⁷ nane afu wam ta kanjermba gubra tumba Yesus talamba sakinaig: Ndanjam saka nu tanjo njonu ta tuku wande mbol kumba nu ndonj minit nginaig.

⁸ Kile Sakeus nu tinga Sunjo sana: Sunjo, ne isa. Yije aganj ndende njakmba minig ta paplamba sanzal mbal walmba ninje likamngit. Ye nane afu tuku ndametin ndui ndui kuayaren ta lafunu bailka bailka tanjamba ningamngit ngina le ⁹ nu ndek sakina: Ki ait te mbolnje Kuatenje wande te tuku mbal muskil kile-tidinge ningat. Tanjo te mata Abraham tuku tugu ande. ¹⁰ Ye Ndindo Katesek Tanjo ngisikanu minig mbal sota muskil kile-tidinge ningam tuku prowen ngina.

*Piro tanjo 10 ndametin kilnaig
(Mateus 25.14-30)*

¹¹ Nane pasa ta ismba minnaig le Yesus nu Yerusalem patuna le nane afu wamdus mbarmba Kuate nu nuje gageu kulatkam tuku ait kile ndo mayok kanjat nga idusnaig. Ta tuku Yesus nu yaba pasa tembi saningina:

¹² Tanjo ande nyu njak nu manj lato nyu sunjo tam tuku gabat inum sota kilke masken kambim tuku sakina. Nu kumba luka pro nuje mbal kulatkam idusna. ¹³ Nu kambim nga nuje piro tanjo 10 wika ndametin soj ndui ndui ninjmba saningina: Tane ndametin tembi piroka minap le

ye luka prowamngit nga saniṅmba nu kina. ¹⁴ Nuṅe mbal afu nu kasurmba minnaig ta nu kina le afu kukulninginaig le nane ka gabat sungo sanaig: Nu sine kulatkam tuku sine nu mbulig ṅginaig.

¹⁵ Tanjamba minnaig ma ma tanjo ta nu gabat nyu tina sulumba luka nane tugum prona sulumba nu nuṅe piro mbal buk ndametiṅ niṅgina ta nane piroka ndametiṅ giganmba kilnaig ta kila palmbim tuku nga nane wike likina. ¹⁶ Tanjana le piro tanjo ande promba nu sana: Sunjo, ye ne tuku ndametiṅ soṅ ndindo tambi piroka minen ma ma ndametiṅ soṅ 10 kilen ṅgina. ¹⁷ Tanjakina le nu sana: Ese. Ne piro tanjo mayenu. Ne piro mayena. Ne ye tuku agan fudiṅdo kulat mayena tukunu kile ne tumbran 10 kulatkamngat ṅgina.

¹⁸ Kile piro tanjo ande pro nu sana: Sunjo, ye ne tuku ndametiṅ soṅ ndindo tambi piroka minen ma ma ndametiṅ soṅ 5 kilen ṅgina le ¹⁹ nu ndek nu sana: Ne tumbran 5 kulatkamngat ṅgina.

²⁰ Kile piro tanjo inum pro nu sana: Sunjo, ne tuku ndametiṅ soṅ ndindo nane noten. Ye ndametiṅ ta ṅgisikikat nga kumiṅmbi so mayemba pilen. ²¹ Ne wamduṅ kareṅnu ṅak ta ye kila. Nane afu pirokade le ne pro alonu ake kilit. Afu tumunu ṅgukade le ne pro nyamagan ake kilit. Ye ne kuru-kuruka tanjawen ṅgina. ²² Nu tanjakina le tanjo sunjo nu sana: Ne piro tanjo ṅayonu. Ne nane pasa tambi ne pasa mbolṅge palmbimngit. Ye wamduṅ kareṅnu ṅak e? Afu pirokade le ye pro alonu ake kilet nga iduste? Afu tumunu ṅgukade le nyamagan ake kilet e? ²³ Ye tuku maṅau ne kila ta ndaṅam saka ye tuku ndametiṅ beṅ mbolṅge pile ndakina.

Ne tanjana kande ye pro yiŋe ndametiŋ lafunu lato kilet kande ŋgina.

²⁴ Tanjakina sulumba tango sungo nu nane afu saniŋgina: Ndametiŋ soŋ ndindo ta yaimba tumba tango nu ndametiŋ soŋ 10 ŋak ta tape ŋgina le ²⁵ nane afu nu kusnanaig: Sungo, nu ndametiŋ soŋ 10 ŋak ta ndaŋam nu tambim tuku sakate e ŋginaig le ²⁶ nu lafumba saniŋgina: Ande nu agaŋ afu ŋak minit ta andeŋge nu maŋ lato tuwit. Ande nu agaŋ denkanu minit ta andeŋge nuŋe agaŋ fudiŋdo ta mata yaite. ²⁷ Ariya. Nane afu ye kumnemŋge minam mbulmba ye tuku ŋgueu minig ta kilmba pro ye tuku am mbolŋge bale farap ŋgina. Yesus nu tanjamba yaba pasambi saniŋgina.

*Yesus nu gabat sungo tanjaŋ Yerusalem kina
(Mateus 21.1-11; Markus 11.1-11; Yohanus 12.12-19)*

²⁸ Kile Yesus nu tiŋga mbumba Yerusalem kina. ²⁹ Nu kumba ka tumbran armba Betfasi le Betani Olif tabe patumba ta tugum prona sulumba nuŋe dubinaig tango armba sanikina: ³⁰ Tale tumbran si kumba bitekŋga doŋki fat ande pannaig le tiŋ minit afu muskilnu mbolŋge buk minyo ndakinaig ta tale kaŋgeramŋgaik. Kaŋgermba muli kuklimba tumba ye tugum te prowap. ³¹ Ande tale ndaŋam muli kukliwik ŋga kusnatikuwa kande teŋenmba sawap. Sungo nu doŋki te piro ŋak ŋga sawap ŋgina.

³² Tanjakina le nale kumba ka nu sanikina tanjamba kaŋgernaik. ³³ Nale doŋki fat muli kuklimba minnaik le doŋki miro tango nane nale kaŋgerka kusnanikinaig: Ndaŋam tale doŋki fat

muli kukliwik nginaig le ³⁴ nale ndek sakinaik: Sungo nu donji te piro njak nginaik.

³⁵ Nale donji fat tumba Yesus tugum pron-aik sulumba kuminj afu kilmba donji muskil mbolnge farninmba Yesus tumba mbolnge pilnaig le minyokina. ³⁶ Nu donji njak kina le nane nanjine tawi kilmba ndinnge farnininaig.

³⁷ Yesus nu Yerusalem patumba Olif tabe te-tiram bafuna le nuje dubinaig mbal nane tango kuasmbi sungomba ndon nu buk wam sangrinu ke likina le kanjerkinaig ta idusninmba gare-gareka Kuate tuku nyu te-dunja wikaraumba sakinaig:

³⁸ Ese. Nu gabat sunjo. Nu Sunjo tuku nyu mbolnge prote.

Nu Sunjonje nyaro tinwa o.

Ese. Samba mbolnge sine tuku gubra kile kugate.

Sunjo Kuate tuku nyu sunjo mayok kuwa o nginaig. *Mune 118.26*

³⁹ Tanjakinaig le Farisi afu manjur ngamuknje Yesus sanaig: Tum Tango, ne dubinade mbal te sanjnge lika peuninga nginaig le ⁴⁰ nu ndek sanjgina: Ye tane satinjamngit. Ye nane peuningi ta ndame minig tenje wikarauwamngaig ngina.

⁴¹ Tanjakina sulumba Yesus nu Yerusalem patuna sulumba kanjermba malmbika sakina:

⁴² Yerusalem tumbraja ose. Ki ait te mbolnge ne ngamunggal mukuk minam tuku wamdus pulunuwa ko. Ne wamdus pulune nda. ⁴³ Ait ande prowa le ne tuku njeu mbal promba ne kornumba te-sinamnamngaig. ⁴⁴ Nane ne tuku mbal najigo siglika ne tuku ndame wande sambrinjanuwaig le ndame ande nu munju sailka

mine nda. Kuatenge ne turnam tuku ait buk prote ta ne wamdus pulu ndanate ngina.

Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo wakeina

(Mateus 21.12-17; Markus 11.15-19; Yohanus 2.13-22)

⁴⁵ Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo sinam kumba ka kawan tanje nane afu ndametinj piroka aganj ndende piyaninjmba minnaig ta kanjerka kogronka pitaikina sulumba ⁴⁶ saningina: Kuyar pasa ande nu tenenmba sakate.

Ye tuku wande ta mbarinyam tuku wande. *Aisaia 56.7*

Tane wande te mbilmba kuayar tanjo tuku wande tananj pilig. *Yeremia 7.11*

Kuyar pasa nu tanjamba sakate ngina.

⁴⁷ Yesus nu mara mindek kusem wande sungo sinam tanje tanjo pino pasa tumninjmba minna le pris gabat kame kusem pasa biteknjanu mbal nyu njak mbal ta njakmba nu balewam tuku ndin soti-naig ta ⁴⁸ tanjo pino njakmba Yesus tuku pasa isam tuku kilba pilmba minnaig le nane nu balewam tuku ndin kiringinaig.

20

Imanje Yesus kukulna nga nane nu kusnanaig

(Mateus 21.23-27; Markus 11.27-33)

¹ Mara ande Yesus nu kusem wande sungo sinamnje pasa mayenu kuklimba tanjo pino tumninjmba minna le pris gabat kame kusem pasa biteknjanu mbal Israel mage mage nane pro nu kusnanaig: ² Imanje kukulnina le ne wam kame

te ke likate? Imaŋge ne sanŋri tinmba kukulnina. Saka le sine isbe ŋginaig le ³ nu ndek nane saningina: Ye mata tane wam ande kusnatingi le tane sayap le isi. ⁴ Imaŋge kule pisne piro Yohanus tuna. Kuatenge e ko tanŋonŋe ŋgina.

⁵ Tanakina le nane ka kasomŋge nanŋine nanŋine muŋgu kusnanga sakinaig: Sine ndanmba sabe. Sine Kuatenge ŋga sabe ta ndanam tane Yohanus tuku son nda ŋginaig ŋgamŋgat. ⁶ Ko sine tanŋonŋe ŋgube ta tanŋo pino ndamembi sine bale farŋgamŋgaig. Nane ŋakmba Yohanus nu Kuate tuku tuan tanŋo ande ŋgade ŋginaig.

⁷ Tanamba nane ndek Yesus tugum kumba nu tuku pasa lafumba sanaig: Iyo. Kuatenge Yohanus kukulna e ko imaŋge kukulna ta sine gilai ŋginaig. ⁸ Tanakinaig le nu ndek nane saningina: Ariya. Ye mata tanamba imaŋge kukulyina le wam kame ke liket te satinge nda ŋgina.

*Piro mbal ŋaigonu tuku yaba pasa
(Mateus 21.33-46; Markus 12.1-12)*

⁹ Kile Yesus nu yaba pasa te saningina: Tanŋo ande nu grep piro ande ŋguka piro mbal kilmba patika nu ait kuen ŋayo minam tuku kilke ande mbol kina. ¹⁰ Ait kumuŋgina le piro ta tuku alonu afu kilam tuku nu tanŋo ande kukulna le piro mbal tugum kina. Ka prona le nane nu biye timba paninŋa pitainaig le nu ake luka kina. ¹¹ Tanana le piro miro tanŋo nu maŋ tanŋo ande kukulna le nane nu mata tumba paninŋa ŋayo silimba pitainaig le nu ake luka kina. ¹² Kile nu maŋ tanŋo inum kukulna le nu tumba kat buromba pitainaig. ¹³ Tananaig le piro miro tanŋo ye ndanndanmba

ki nga idusmba sakina: Ye yiŋe kiŋo tuku kume purmba minet te nu kukuli le nane nu kaŋgermba ye tuku kiŋo nga nu mapewamŋgaig nga idusna.

¹⁴ Taŋamba nu kiŋo nuŋe kukulna le kina le piro mbal nane nu kaŋgermba sakinaig: Taŋgo ilit si nu mam nuŋe tuku agaŋ ndende ŋakmba kilam tuku nyu ŋak. Sine nu balebe sulumba piro te siŋgine tube ŋginaig. ¹⁵ Taŋaka nane nu tumba bukŋginaig le kilim kina le taŋge balenaig.

Tane ndaŋmba idusde? Piro miro taŋgo mbal ta mbolŋge ame wam kamŋgat nga idusde. ¹⁶ Nu nane bale farniŋmba piro kulatkam tuku kuasmbi kise patikamŋgat nga saningina le nane afu pasa ta ismba sakinaig: i ... Nu taŋawe nda ŋginaig le ¹⁷ nu nane kaŋger tidiŋga saningina: Tane nu taŋawe nda nga sakade ta kuyar pasa ande nu teŋenmba sakate. Ndame sungo ande wande pilig mbal gisleknu
 nga te-sinaig ta kile wande ta tuku ndame
 ŋakmba nu mbolŋge sanŋri tiŋgade ŋgate.

Mune 118.22

¹⁸ Ande nu ndame sungo ta mbolŋge bariŋga ndekuwa ta nu isu ŋgurngurma nu kumamŋgat. Ko ndame sungo ta taŋgo ande mbolŋge ndekuwa ta nu du firfiramŋgat nga saningina.

¹⁹ Kusam pasa bitekŋganu mbal pris gabat kame nane yaba pasa ta ismba nu nane tuku sakina ta kila pilmba nu biye tiwam tuku ta nane taŋgo pino tuku kuru-kurukinaig.

*Takis pankam tuku nane Yesus kusnanaig
 (Mateus 22.15-22; Markus 12.13-17)*

²⁰ Gabat kame nane Yesus kulatka minmba nane yabri taŋgo afu taŋgo kateseknu sakuwaig

nga kukulninginaig le Yesus tugum pronaig. Nu pasa ande mbarwa le nu tumba gafman wai mbolŋge palmbim idusnaig.

²¹ Tanjo kame ta pro nu sanaig: Tum Tanjo, ne tugusemba ndo pasata sine wam pagusingit. Ne tanjo tuku nyu pile ndaniŋmba tanjo ŋakmba Kuate tuku maŋau dubikam tuku tumsingit. ²² Ne sine sasiŋga. Sine Zu mbal siŋgine tukul dubimba Rom gabat Sesar takis tambim kumuŋ e ŋginaig le ²³ nane nu yabri paknaig ta nu katesemba saniŋgina: ²⁴ Ndametiŋ ande tumba pro ye tumyap ŋgina le nane ndametiŋ ande tumba pro tumnaig. Tanjanaig le nu nane kusnaniŋgina: Ndametiŋ te mbolŋge ima tuku kanu. Ima tuku nyu minit nga kusnaniŋgina le ²⁵ nane ndek sakinaig: Sesar tuku ŋginaig. Tanakinaig le nu ndek saniŋgina: Ata. Tane gabat sunjo Sesar kumnemŋge minig. Nu tambim tuku agaŋ sakate ta nu tape. Kuate nu agaŋ tambim tuku sakate ta Kuate tape ŋgina.

²⁶ Tanakina le nane tanjo pino am mbolŋge nuŋe pasa tambi ndalenu tuku ndin ande kanŋer ndamba nu pasa lafuna ta tuku pirerek purka miŋge tukulmba minnaig.

*Kummba maŋ aboŋgam tuku pasa
(Mateus 22.23-33. Markus 12.18-27)*

²⁷ Kile Sadusi tanjo afu Yesus tugum pronaig. Sadusi mbal nane tanjo kummba maŋ tiŋge nda nga idusmba minig tuku.

²⁸ Nane pro nu sanaig: Tum Tanjo, Mosesŋge teŋenmba kuyarna. Tanjo ande kummba pino kuembol kiŋo kugatok kusrewa le maib nuŋeŋge pino ta tumba aba nuŋe tuku kiŋo te-pilwa nga

kuyarna. ²⁹ Ariya. Tanjo ande maib kat nuje 7 minnaig. Aba nanjine pino ande tina sulumba minna ma ma kiŋo kugatok kumna. ³⁰ Kumna le mambo nuje dubiknu nu pino ta tina ma ma nu mata kiŋo kugatok kumna. ³¹ Kile mambo nuje nu dubiknu nu mata tanjana. Tanjamba tanjamba nane 7 ta pino ndui ta ndo tumba kiŋo kugatok kume farnaig le ³² ngumnenga pino kuembol ta nu mata kumna. ³³ Ata. Ne kumanu mbal tingamngaig nga sakate ta tanjo 7 ngamuknge nu ima tuku pino minamngat? Nane njakmba pino ndui ta ndo tinaig nga Yesus sanaig.

³⁴ Tanjakinaig le nu nane saningina: Kilke te mbolnge tanjo pino munju kilig tuku. ³⁵ Kumanu mbal Kuatenge nane tinjeknu nga kile-tidinguwa le kilke kitek mbolnge minamngaig ta nane man munju kile nda. ³⁶ Nane man kumam kumunju kuga. Nane enjel tanjan minamngaig. Kuate nu nane kile-tidinguwa le nane nu tuku kiŋo kame minamngaig.

³⁷ Kumanu mbal man abonja tingam tuku Moses nu mata sine tumsingit. Nu ail fudin pa bulu njak wam ta tuku kuyarmba Abraham Isak Yakob Kuate nu nane tuku Mbara Sunjo minit nga kuyarna. ³⁸ Abraham nane kume likinaig ta nduiye ngisikinaig kande Kuate ye nane tuku Mbara nga Moses sa ndana kande. Kuate nu abo njak minig mbal tuku Mbara kumanu mbal tuku Mbara. Nane abo tugu ndui ta njak minamngaig nga saningina.

³⁹⁻⁴⁰ Yesus nu tanjamba sakina le kusem pasa biteknganu mbal afu nane man kusnawam tuku ta

nane kuru-kuruka sakinaig: Tum Tanjo, ne pasa kumumbi sakate nginaig.

*Yesus nu Kristus tuku nane kusnaningina
(Mateus 22.41-46; Markus 12.35-37)*

⁴¹ Kile Yesus nu nane saningina: Nane afu Ku-ateŋge madina tanjo Kristus nu David tuku mbuŋ nga sakade ta ⁴² David nu tuku mune waŋe ta mbolŋge nuŋe mironj teŋenmba saka kuyarna.

Sunjo Kuate nu ye tuku Sunjo sana:

Ne ye tuku ndinam kumam teŋge sanjri ŋak minyok mina le ma ma ⁴³ yeŋge ne tuku ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenka ne tuku kupe kumnemŋge patikamŋgit ngina. *Mune 110.1*

⁴⁴ David nu tanjamba kuyarmba Kristus nu ye tuku Sunjo ngina. Ata. Nu David tuku mbuŋ ndo e ko nu David tuku Sunjo ŋga kusnaningina.

*Israel gabat kame tuku maŋau
(Mateus 23.1-36; Markus 12.38-40)*

⁴⁵ Tanjo pino ŋakmba Yesus tuku pasa ismba minnaig le nu nuŋe dubinaig mbal saningina:

⁴⁶ Tane kusem pasa bitekŋganu mbal tuku maŋau rironjkap. Nane tawi kugennu silika likam nza-lingit. Nane maket mbolŋge lika nane afunje nane sugo ŋga kaiyeninguwaig ŋga kilba pilig. Kusem wandekŋge pagumba nye sunjo mbolŋge nane mbili tumailamŋge minyokam tuku nza-lingit. ⁴⁷ Nane pino kuembol kame tuku aganj ndende kile-suluwe ningig. Nane nanjine maŋau ŋaigonu ta yabuka tanjo am mbolŋge Kuate yaban kuende. Ta tuku nane pa lato tamŋgaig ngina.

21

Pino kuembol ande nuŋe ndametiŋ Kuate tuna (Markus 12.41-44)

¹ Yesus nu kusem wande sunŋo sinam tanŋe mambilmba nane afu agaŋ ndende sunŋomba ŋak ndametiŋ Kuate tuku patikinaig le kaŋgerkina.

² Kile pino kuembol ande agaŋ ndende kugatok nuŋe ndametiŋ toea armba ndo kilmba pro patikina le nu kaŋgermba sakina: ³Ye siŋka satingamŋgit. Pino kuembol te agaŋ ndende kugatok ta nu ndametiŋ fudiŋndo patikat ta nane ŋakmba tuku ndametiŋ liniŋgit. ⁴Ta ndaŋam? Nane ndametiŋ gudommba ŋak ta afu ndo patikaig le pino kuembol te nu agaŋ ndende kugatok nuŋe ndametiŋ ŋakmba panke suluwat. Nu nyamagaŋ piyawam tuku ande mata mine ndakate ŋgina.

Yesus nu kusem wande ŋayonŋam tuku sakina (Mateus 24.1-2; Markus 13.1-2)

⁵ Nane afu kusem wande sunŋo tuku Yesus sanaig: Ai te. Nane ndame magenumbi wande pilnaig. Nane afu agaŋ magenu ndo Kuate tunaig le tamba wande mindepiyenaig ŋginaig le nu ndek sakina: ⁶Tane wande kaŋgerde te ait ande prowa le ndame ŋakmba muŋgu sailka mine nda. Afunŋe sambriniŋguwaig le ŋakmba kutusewamŋgaig ŋga saniŋgina.

Kilke tugu kugawam tuku pasa (Mateus 24.3-44; Markus 13.3-37)

⁷ Yesus nu taŋamba sakina le nane nu kusnanaig: Tum Tanŋo, ne kusem wande ŋayonŋamŋgat ŋga sasiŋgat ta ginu mara prowamŋgat. Sine ame maŋau kaŋgermba wam ta mayok kambim

patukate nga idusmba katesewamngig nginaig le⁸ nu ndek sakina: Tane riron mayewap. Nane afu gudommba pro tane yabritimba ye tuku nyu tumba sakamngaig: Ye Kuatenge madiyina tango. Ait kugawam tuku buk patukate ngamngaig. Tane nane dubi ndakap.⁹ Tane kame sugo maskenngge mayok kuwaig le pasa ismba ko tane tugumngge kame zigna ismba tane piriri nayomba wamdus fulil ndakap. Wam kame ta sinjka prowe likamngaig ta kugawam tuku ait ta kile.

¹⁰ Kilke ande tinga kilke kise ndon kame buwamngaik. Gabat ande nuje gageu kilmba gabat kise tuku gageu ndon kame buwamngaig.¹¹ Ma yimyam mbolngge mumni sugo guba guaze sangrinu prowe likamngaig. Gau mbolngge aganj sugo pasa njak kuru kuru nayowam tuku mayok kine likamngaig.

¹² Wam kame ta pro ndawaig le tane ye tuku mbal tukunu afunge tane bige tidinga piti timba tane kilmba kusem gabat tugumngge kile-tidinga ko mulinj kilmba wandekngge patikamngaig. Nane tane kilmba nyu sugo njak mbal tugumngge kile-tidingamngaig.¹³ Ait ta mbolngge tane ye tuku nga pasa mayenu saningap le nane ye tuku nyu isamngaig.¹⁴ Tane wamdus te-mayewap. Piti ta prowa le sine ndanmba sakube o nga idus ndawap.¹⁵ Yenge tane tuku mingge bul sermba kila tingi le tangine ngueu mbal nane tane tuku pasa te-ibermba lafuwam kumuŋ kuga.

¹⁶ Tangine ina mam, tira kat tangine, ndare tuma, gulab kat tangine nane mata tane kilmba ngueu mbal tuku wai mbolngge patikuwaig le tane afu

bale faramngaig. ¹⁷ Tane yiŋe mbal tukunu nane ŋakmba tane kasurtingamngaig ta ¹⁸ tane ŋgisike nda. ¹⁹ Tane ye kusre ndayumba minmba abo tugu ŋak minamngaig.

²⁰ Kame mbalŋge Yerusalem te-ŋgamumba minwaig le kaŋgerka nu ŋayo siliwam tuku ait buk patukate ŋga idusap. ²¹ Kaŋgerka Yudea mbal nane kua ka tabe poŋguwaig le nane Yerusalem sinamŋge minig mbal kua ka mayok kuwaig. Afu Yerusalem makembiŋge minig kua ka tumbran ŋungo sinam kine ndakuwaig.

²² Ait ta mbolŋge kuyar pasa une lafunu sakate ta ŋakmba kumunungat. ²³ Pino fungulok pino kiŋo dabro amo nyanu ŋak ose. Nane piti ŋungo kaŋgeramngaig. Sina manzer ŋungo ma te mbol prowa le Kuate tuku gubra kaŋgeramngaig. ²⁴ Afu bagimbi bale faramngaig. Afu ndaleka kilmba kilke yimyam mbol kine likamngaig. Kasomok mbalŋge Yerusalem tumba kupe-kupeka nu ŋayo silimba minwaig le ma ma nane tuku ait ku-gawamngat.

²⁵ Ngumnenga agaŋ afu kitek ki tambun mbai mbolŋge mayok kine likamngaig. Yu mbalo sugo pasa ŋak fudu ŋayowaig le kilke mbol mbal wam pile paska kuru kuru ŋungo tamngaig. ²⁶ Samba tuku saŋgri ŋakmba pirpurka buru-burukuwaig le taŋgo nane wamdus fulilka ina o kile ame maŋau sine mbol prowamngat o ŋga naŋgine kuru kuru ta dubimba kume likamngaig.

²⁷ Wam kame ta mayok kuwaig le ye Ndindo Katesek Taŋgo ye saŋgri kilŋa ŋungo pasa ŋak gau sinamŋge prowi le nane kaŋgeramngaig. ²⁸ Wam

kame sakit ta tugu pilwaig le tane tandeka mambilmba minap. Tane muskil kile-tidinge tingam tuku ait buk patukate nga idusap ngina.

*Fik ail mbolnge wam ande tumningina
(Mateus 24.32-35; Markus 13.28-31)*

²⁹ Kile Yesus nu yaba pasa ande saningina: Tane fik ail, ail afu turmba kanđerkap. ³⁰ Nzude le tane kanđerka katesemba sakade. Ki ait patukate ngade. ³¹ Tanamba ndo wam kame sakit te prowaig le kanđerka Kuate nuņe gageu kilmba kulatkam tuku ait patukate ta kila palmbimngai. ³² Ye sinķa satinngait. Ait te mbolnge minig mbal kume ndakuwaig le wam kame nakmba ta prowamngai. ³³ Kilke tugu samba tugu ngisinungai. Ye tuku pasa ande ngisike nda. Minmba minamngat.

³⁴ Tanģine mironģ kuraukap. Tane kuapi kikonģnu nyumba kule kamenu nyumba nginnganka minbekaig. Tane kilke te tuku aganģ ndende sunģomba tuku idus ndaningap. Ait sunģo ta tuinge mbo tate tanģanģ tane tugum bitek prowikat. ³⁵ Ait ta kilke mbol mbal nakmba tugum pitik ndo prowamngat. ³⁶ Tane mara mara mambilmba yabanģba minap. Tane piti kame ta prowaig le sanģri tinģa minap sulmba ngumnģga ye Ndindo Katesek Tanģo ye am mbolģge tinģam tuku Kuate yabanģap nģa sanģgina.

³⁷ Ki ait mindek Yesus nu tanģamba kusem wande sunģo sinamģge wam pagu pasa niņmba minanu. Furiranu le nu mayok ka kumba Olif tabe mbolģge kinyanu. ³⁸ Tanģo pino gudommba maratukuk tinģa nu tuku pasa isam tuku kusem wande tugum prowe lika minanu.

22

*Nane Yesus balewam tuku ndin sotinaig
(Mateus 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11;
Yohanus 11.45-53)*

¹ Israel mbal tuku pagumba nye sunḡo Pasowa bret yis kugatok nyam tuku ait ta patukina le ² pris gabat kame kusem pasa biteknḡanu tanḡo nane tanḡo pino tuku kuru-kuruka Yesus kuirkuirka biye timba balewaig nḡa ndin sotinaig.

³ Tanḡanaig le Satan nu pro nane 12 ta tuku tanḡo ande Yudas Iskariotnu sinam kina le ⁴ nu ka pris gabat mbal kusem wande tuku gabat mbal nu Yesus tumba nane tuku wai mbolnḡe palm-bim tuku nane ndonḡ ndin katesemba pasatinaig.

⁵ Nane nu tuku pasa ismba gare tormba pasa katmba ndametinḡ afu nu tambim tuku sakinaig le ⁶ nu wokina sulumba tanḡo pino am kimbik Yesus tumba nane tuku wai mbolnḡe palm-bim tuku ait mayenu ande tairnḡa minna.

*Yesus dubinaik tanḡo armba Pasowa kuanek-inaik
(Mateus 26.17-25; Markus 14.12-21; Yohanus 13.21-30)*

⁷ Bret yis kugatok sipsip fat bale farmba nyam tuku kusem ait ta prona le ⁸ Yesus nu Petrus le Yohanus sanikina: Tale kumba ka Pasowa tuku aganḡ kuanekap le sine nḡakmba kumba nyube nḡgina.

⁹ Tanḡakina le nale ar ta Yesus kusnanaik: Sile ka aninḡe kuanekupe nḡginaik le nu ndek sanikina: ¹⁰ Tale kumba ka tumbranḡ sunḡo mbol biteknḡap le tanḡo ande waim kule nḡak tale tugum promba kuwa le nu dubimba kape. Nu wande ponḡamḡgat

ta tale nu dubimba ka wande ta tuku miro tanjo tenenmba kusnawap. ¹¹ Tum Tanjo nu sakat nu nuje dubinaig mbal ndon wande rum ndan mbolnje Pasowa nyamngig nga sawap. ¹² Tanjakap le nu rum sunjo ande o mbolnje agan ndende kumumbi patikinaig le minig ta tumtikamngat. Tanjawa le tale rum ta sinamnje sine Pasowa nyam tuku kuanekap nga sanikina.

¹³ Tanjo ar ta kumba ka Yesus nu sakina ta kumumba mayok kina le nane Pasowa nyam tuku agan ndende kuaneka man luka kinaik.

*Yesus nu pasa nyam tuku manau te-mayokna
(Mateus 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korin
11.23-25)*

¹⁴ Ait ta kumungina le Yesus nu aposel kame ndon kumba ka kuanekinaik wande ta mbolnje minyoka isukusmba minnaig. ¹⁵ Isukusmba minmba nu nane saningina: Ye rar sunjo nda ti sulumba ambonga tane ndon Pasowa nyam tuku wamdus sunjo tet. ¹⁶ Kile ye sinja satinjamngit: Ye Pasowa nye ndaki ma ma Pasowa te alonu mayok kuwa le ye Kuate kulatkate ma mbolnje man nyamngit ngina. ¹⁷ Tanjaka nu grep kule murko njak tumba Kuate gare pasa tumba saningina: Grep kule te tumba nyap. ¹⁸ Ye tane satinjamngit. Ye grep kulenu ait te mbolnje kusrewi sulumba Kuate pro nu nuje gageu kulatkuwa le ndo ye man nyamngit ngina.

¹⁹ Tanjaka nu bret tumba Kuate gare pasa tumba fetfetmba walmba ninmba sakina: Te yije njarosu tanenu nga tinjet. Tane ye idusyam tuku manau te kumba minap ngina. ²⁰ Nane tanjamba isukuse

denpurnaig le nu grep kule murko ᅇak tumba maᅇau ndui ta kina sulumba saningina: Grep kule murko ᅇak ye kutuwet te pasa kitek Kuate nu taᅇgo ndoᅇ o buk katna ta alonu mayok kambim tuku tanenu ᅇga yiᅇe ndare kutuwamᅇgit. ²¹ Tane isap. Ye tuku kupet taᅇgo ye ndoᅇ tuma isukusmba minek. ²² Ye Ndindo Katesek Taᅇgo Kuate tuku wamᅇus o buk pilna ta dubimba ye kumamᅇgit ta ande nu ye tumba nane tuku wai mbolᅇge palm-bimᅇgat ta nu ose. Nu piti sunᅇo tamᅇgat ᅇgina le ²³ nane pasa ta ismba ndek naᅇgine naᅇgine muᅇgu kusnaᅇginaig: Imaᅇge wam ta kamᅇgat a ᅇginaig.

Ande sunᅇo minam tuku muᅇgu tulinginaig

²⁴ Nane 12 ta ima nane ᅇgamukᅇge sunᅇo minam tuku muᅇgu tulinga kualeyaukinaig le ²⁵ Yesus nu nane saningina: Kasomok mbal tuku gabat sugo nane miᅇge kareᅇ ᅇayo ᅇak minig. Taᅇgo pino nane gabat sugo tuku saka nane sine kulat mageka tursiᅇganu ᅇga sakade. ²⁶ Tane gabat sugo taᅇaᅇ mine ndakap. Ande tane ᅇgamukᅇge sunᅇo minit ta nu fudiᅇndo taᅇaᅇ minwa. Ande nu gabat minit ta nu tane tuku piro taᅇgo taᅇaᅇ minwa. ²⁷ Tane idusap. Taᅇgo armba ande minyokate le ande piroka waim kutumba pro tuwit le nyate ta ima nu sunᅇo? Taᅇgo nu isukusmba minit ta nu sunᅇo. Ye taᅇgine Sunᅇo ta ye tane ᅇgamukᅇge piro taᅇgo taᅇaᅇ minet. ²⁸ Ye piti sunᅇomba kile-liken le tane ye kusre ndayinaig. ²⁹ Ta tuku yiᅇe Mamᅇge nuᅇe gageu kulatkam tuku ye pilna taᅇamba ye tane patikamᅇgit. ³⁰ Ye ma kulatkamᅇgit ta

mbolŋge tane ye ndoŋ isukusamŋgaig. Tane miny-
onu tuku mbili sugo mbolŋge minyoka Israel tugu
12 kilmba pileniŋgamŋgaig ŋga saniŋgina.

*Yesus nu Petrusŋge nu tuku nyu yabukamŋgat ŋga
sana*

*(Mateus 26.31-35; Markus 14.27-31; Yohanus
13.36-38)*

³¹ Kile Yesus nu Petrus sana: Simon, ne ise
mayewa. Nane wit firfirnu pufŋgade taŋaŋ Satan
nu tane tagotiŋguwa le tane afu ndekam tuku nu
saŋgri tiŋga Kuate kusnana. ³² Ne Kuate tuku
saŋgri tomba tiŋgate ta kusre ndawa ŋga ye Kuate
yabaŋet. Ne ŋgamuŋgal biye mbilmba tira kat naŋe
turka saŋgri pileniŋga ŋgina.

³³ Taŋakina le Petrus ndek sakina: Suŋgo, nane
ne muliŋtumba wandekŋge pilwaig ko tumba
balenuwaig le ta mata ye ne ndoŋ ŋgina le ³⁴ nu
ndek sana: Petrus, furir te teg witi ndawa le ne ye
tuku nyu yabukam keŋamŋgat ŋgina.

Nanŋine agaŋ ndende kilmba ŋak kambim tuku

³⁵ Kile Yesus nu nane saniŋgina: Ye tane buk
taŋgine ndametiŋ pale fat kupe ŋgaro ta ŋakmba
kusreka kape ŋgen le tane kinaig ta agaŋ ande
denkinaig e ŋgina le kuga ŋginaig. ³⁶ Nu maŋ lato
saniŋgina: Kile ande nu ndametiŋ ko pale fat ŋak
kande kilmba ŋak kuwa. Ande nu kame bagi
kugatok ndeta nuŋe tawi ande tumba piyamba
ndametiŋ kilmba nuŋe bagi piyawa. ³⁷ Ye siŋka
satiŋgamŋgit. Kuate tuku kuyar pasa ye tuku
teŋenmba sakate.

Nane nu kaŋgermba wam ŋaigonu kanu mbal ndoŋ
ulendiwamŋgaig ŋgate. *Aisaia 53.12*

Pasa ta kile ye mbolŋge kumuŋgamŋgat. Tuan taŋgo kame ye tuku kuyarkinaig ta kile ŋakmba kumumba prode ŋgina. ³⁸ Taŋakina le nu dubinaig mbal ta sakinaig: Sunjo, ai te. Kame bagi armba minik te ŋginaig le nu nane saningina: Ta maye sine kab ŋgina.

Yesus nu Kuate ndoŋ pasatina

(Mateus 26.36-46; Markus 14.32-42)

³⁹ Yesus nu mayok kumba nuŋe maŋau dubimba Olif tabe mbol kina le nu dubinaig mbal nu ndoŋ kinaig. ⁴⁰ Nu kumba ka ma ta mbol promba nane saningina: Tane teŋge Kuate yabaŋmba minap. Satan tuku tago tane mbol prowikat ŋgina. ⁴¹ Nu taŋamba saka dirdirka kumba dagol tidroŋga Kuate yabaŋmba sana: ⁴² O Mam, ne nzalinuwa ndeta kule murko te ye mbol pitaimba te-siwa ŋget ta ne ye tuku nzali te dubi ndawa. Naŋe nzali ndo dubiwa ŋgina.

⁴³ Nu yabaŋmba minna le eŋel ande samba mbolŋge ndeka nu saŋgri pilena. ⁴⁴ Kile nu piti suk suk ndana sulumba nu ndek saŋgrimba yabaŋmba minna le nuŋe mundu ndare taŋaŋ kutuka kilke mbolŋge ndekina.

⁴⁵ Nu yabaŋ denpurmba nu tiŋga nuŋe dubinaig mbal tugum promba nane kaŋgerkina ta nane ŋgamuŋgal pitiningina le kinymba minnaig le ⁴⁶ nu ndek nane saningina: Ndaŋam tuku tane kinymba minig. Aboŋga tiŋga Kuate yabaŋmba minap. Satan tuku tago tane mbol prowikat ŋgina.

Yudas nane Yesus biye tinaig

(Mateus 26.47-56; Markus 14.43-50; Yohanus 18.12)

⁴⁷ Yesus nu tanjaka minna le tanjo 12 ta tuku ande Yudas nu tanjo gudommaba kilmba pro Yesus mumuwam tuku nga nu tugum prona. ⁴⁸ Tanjana le nu ndek Yudas sana: Yudas, ye Ndindo Katesek Tanjo nane tumningam tuku ne gulab tanjan ye mumuyam prote e ngina.

⁴⁹ Tanjakina le nane Yesus ndon minnaig mbal nane manau prowamngat ta kila pilmba nu sanaig: Sunjo, sine bagimbi nane bale farninbe nginaig sulumba ⁵⁰ nane tuku ande kame bagimbi pris sunjo tuku piro tanjo kilbanu ndinam pike welna. ⁵¹ Tanjana le Yesus ndek sakina: Mbulap ngina sulumba tanjo ta tuku kilba kirena le mayekina.

⁵² Kile pris gabat mbal kusem wande tuku polis gabat mbal Israel mage mage nu biye tiwam pron-aig le Yesus nu nane saningina: Ndanam saka tane ye kuayar tanjo tanjan bagi sibugi kilmba ye biye tiyam prode. ⁵³ Ye mara mindek kusem wande sunjo sinamnge minen ta tane ye biye tiyam kuga e? Ta maye. Kile tanjine ait prote. Kile ma make tuku sanjri mayok kinit ngina.

Petrus nu Yesus tuku nyu yabukina

(Mateus 26.57-58,69-75; Markus 14.66-72; Yohanus 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Nane Yesus biye timba pris gabat sunjo tuku wande mbol kinaig le Petrus nu nane ngumnem dubika kina. ⁵⁵ Nane afu wande mab tanje pa diknga likmba minnaig le nu ka nane ndon minyokina. ⁵⁶ Nu minyok minna le pino ande promba pa bulu mbolnge Petrus kanjermaba man kanjer tina sulumba sakina: Tanjo te mata Yesus ndon minna

tuku ngina le ⁵⁷ nu ndek sakina: A ... pino, ye kuga. Ne tango sakate ta ye gilai ngina.

⁵⁸ Mine minemba tango ande Petrus kanjermba man sakina: Ne mata nu tuku tango ande ngina le nu ndek sakina: A ... mata, ye kuga ngina.

⁵⁹ Kile tango ande nu sanjri maramba saningina: Tango te yabrikate. Nu nu ndon minna tuku. Ata. Nu Galileanu ngina le ⁶⁰ Petrus nu tango ta sana: Mata, ne tanjaka sakate ta ye nginnganket ngina.

Nu pasata minna le pitik ndo teg witina le ⁶¹ Sunjo nu mbilka Petrus kanjerna le nu Sunjo tuku pasa idusna: Furir te mbolnge teg witi ndawa le ne ye tuku nyu yabukam kenamngat ngina.

⁶² Nu pasa ta idusmba nu tinja mayok ka malmbi njayona.

*Nane Yesus tumba njayo silinaig
(Mateus 26.67-68; Markus 14.65)*

⁶³ Tango afu Yesus kulatka minnaig ta nane nu tumba aza pile-pilemba nzumil te-tumba nu paninjinaig. ⁶⁴ Tanjamba nane nu tuku am tawimbi songa katmba kusnanaig: Imanje ne katnate. Ne dir pasa miro ndeta nyunu nyun ta le sine isbe nginaig. ⁶⁵ Nane tanjamba kasur pasa samba nu tumail panmba minnaig.

*Gabat njakmba Yesus tuku pasa isnaig
(Mateus 26.59-66; Markus 14.55-64; Yohanus 18.19-24)*

⁶⁶ Mafena le Israel mage mage pris gabat mbal kusem pasa biteknganu mbal nane njakmba manjurkinaig sulumba Yesus tumba ka nanjine manjur ma mbolnge te-timba kusnanaig: ⁶⁷ Ne Kristus Kuatenge madinina tango kande sasinga

nginaig le nu ndek nane saningina: Ye satingi ta tane ye tuku pasa ismba son nge nda. ⁶⁸ Ye pasa ande kusnatingi ta tane lafuwe nda. ⁶⁹ Kile ye Ndindo Katesek Tanjo Kuate Sangri Nayo nu tuku ndinam kumamnge minyokamngit ngina. ⁷⁰ Tanjakina le nane njakmba nu kusnanaig: Ne Kuate tuku Kinjo nga sakate e nginaig le nu nane saningina: Sakade not ngina.

⁷¹ Tanjakina le nane sakinaig. Kile mbulbe. Pasa ande sote sote nda. Nuje mingembi pasa nayonu sakate le sine iseg. Not ndo nginaig.

23

Nane Yesus tumba Pilatus tugum kinaig

(Mateus 27.1-22; Markus 15.1-5; Yohanus 18.28-38)

¹ Kile nane njakmba tinga Yesus tumba gabat sunjo Pilatus tugum kumba ka ² nu pasa mbolnge te-timba sakinaig: Tanjo te nu sine Zu mbal didika ndin nayonu tumsingit. Nu sine takis ndametin Sesar nda tambim tuku saka nuje mironj gabat sunjo ye Kristus ngate nga Pilatus sanaig.

³ Kile Pilatus nu ndek Yesus kusnana: Ne Zu mbal tuku gabat sunjo e nga kusnana le nu lafumba sana: Ne sakate not ngina. ⁴ Tanjakina le Pilatus nu pris gabat mbal mangur sunjo ta saningina: Ye tanjo te mbolnge mbar ande kanjer ndawet ngina le ⁵ nane sangri maramba sanaig: Nu tanjo pino wamdu kuagnekate. Nu Galileange tugu pilmba kumba ka te promba Yudea tumbran njakmba mbolnge nuje wam pagu pasa niimba likate nginaig. ⁶ Tanjaka sanaig le nu pasa ta ismba

tanĝo te Galileanu e nĝa kusnaniĝina le ⁷ nane au nĝinaig.

Galilea ma kulatkanu tanĝo Herodus nu ait ta mbolnĝe Yerusalemnĝe minna tukunu Pilatus nu afu saniĝina le nane Yesus tumba Herodus tugum kinaig.

Nane Yesus tumba Herodus tugum pronaiĝ

⁸ Herodus nu Yesus kanĝermba gare sunĝona. Ta ndaĝam? Nu o buk Yesus tuku nyu ismba nu wam kitek sanĝrinu ande kuwa le kanĝeram tuku wamdus sunĝo nĝak minna.

⁹ Herodus nu ndek pasa gudommba nu kusnana ta Yesus nu lafu ndamba maninok minna. ¹⁰ Nale taĝamba minnaik le pris gabat kusem pasa biteknĝanu mbal nane sanĝri maramba pasa tugu gudommba Yesus mbolnĝe patika minnaig.

¹¹ Kile Herodus nuĝe kame mbal ndoĝ Yesus aza pile-pilemba nzumil te-tunaig. Taĝamba Herodus nu gabat sunĝo tuku tawi siluk tumba nu afu saniĝina le tumba luka Pilatus tugum kinaig.

¹² Pilatus le Herodus nale buk muĝgu nĝueu nĝak minnaik ta ait ta mbolnĝe nale wamdus ulendi-naik.

Pilatus nu Yesus balewaig nĝa saniĝina

(Mateus 27.15-26; Markus 15.6-15; Yohanus 18.39-19.16)

¹³ Kile Pilatus nu pris gabat kame gabat sugo sugo tanĝo pino nĝakmba wikina le pro maĝurkinaig le saniĝina: ¹⁴ Tane tanĝo te tumba ye tugum te promba nu tanĝo pino didika ndin nĝayonu tumninganu nĝade ta ye tane am mbolnĝe nu tuku pasa isit ta tane nu mbaranu nĝade ta ye kanĝer ndawet.

¹⁵ Herodus nu mata mbar ande nu mbolŋge te-sili ndaka maŋ kukulat le ye tugum te prowat. Tane isap. Nu kumam tuku wam ande ke ndakina tukunu ¹⁶ye nu tumba kame mbal niŋgi le ŋgusmba kusrewaig le kaŋgat ŋga saniŋgina. ¹⁷(Yar mindek Pasowa tuku ait mbolŋge Rom gafman nu mulin kilanu taŋgo ande paska Zu mbal niŋganu).

¹⁸Kile nane ŋakmba ŋgumbeyumba sakinaig: A ... Barabas paska siŋga. Taŋgo te balewa ŋginaig. ¹⁹(Barabas nu taŋgo afu kilmba Yerusalemŋge gabat kame afu ndoŋ kame bumba nuŋge ande balena le muliŋtumba wandekŋge pilnaig tuku).

²⁰Pilatus nu Yesus paskam saka maŋ saniŋgina le ²¹nane maŋ ŋgumbeyumba sakinaig: Ail kazrai mbolŋge nil danŋguwaig ŋga saka minnaig. ²²Kile Pilatus nu nane saniŋgam keŋna sulumba sakina: Ndanam? Nu ame wam mbarna? Ye agaŋ ande nu balewam tuku kaŋger ndawet. Ye nu tumba kame mbal niŋgi le ŋgusmba kusrewaig le nu kuwa ŋgina kande ²³nane nu ail kazrai mbolŋge nil danŋgam tuku saŋgri maramba wi kuenka Pilatus tuku pasa kuerka te-ibenŋnaig. ²⁴Te-ibenŋnaig le Pilatus nu nane tuku nzali dubina.

²⁵Barabas nu taŋgo afu kilmba gabat kame afu ndoŋ kame bumba nuŋge ande balena le tumba muli wande mbolŋge pilnaig ta nane nu paskuwa ŋga sanaig le Pilatus nu taŋgo ta paskina. Nu naŋgine nzali dubimba Yesus balewaig ŋga kame mbal niŋgina.

*Nane Yesus tumba ail kazrai mbolŋge pilnaig
(Mateus 27.32-44; Markus 15.21-32; Yohanus
19.17-27)*

26 Nane Yesus tumba kinaig ka ndinŋge Sirenenu tanŋo Simon nu piro mbolŋge luka Yerusalem kambim bafuna le te-silika biye timba ail kazrai nu kurau tunaig le nu Yesus dubimba kina.

27 Nane kinaig le tanŋo pino kuasmbi gudommba Yesus dubimba kinaig. Nane ŋgamukŋge pino afu Yesus tuku malmbi sunŋonaig le 28 nu mbilka nane saninŋina: Yerusalem pino kame, tane ye tuku ŋga malmbi ndakap. Tanŋine ŋgarosu tanŋine kiŋo kame tuku ŋga malmbikap. 29 Mine minemba ait ande prowa le pino niŋanu kiŋo kugatok mbal nane wamdus bulok ŋak minig ŋga sakamŋgaig. 30 Nane afu ndek sakamŋgaig: Biŋ sugo ŋgurka sine bale farsinŋap o. Tabe fonfon guenŋa sine tidon patikap o ŋgamŋgaig. 31 Ye purfenŋu ta nane ail abonu tanan ye pa mbolŋge pilig. Tane ail kumaknu tanan minig mbal nane tane kilmba ndanŋamŋgaig ŋgina.

32 Tanŋo armba wam ŋaigonu kanu nale turmba Yesus ndon bale faram tuku kilmba kinaig ka 33 ma nyunu Tanŋo Gabat Murko pronaiŋ sulumba nane Yesus tumba ail kazrai mbolŋge nil danŋginaig. Tanamba nane tanŋo wam ŋaigonu kanu ta kilmba ande nu tuku ndinamŋge ande ŋainamŋge ail kazrai mbolŋge nil danŋginaig.

34 Kile Yesus nu sakina: Mam, nane ye mbolŋge mbarde te nane katese ndade. Ne nane tuku mbar sauka gilainŋa ŋgina.

Nane afu Yesus tuku tawi kilam tuku usre ande kinaig le 35 tanŋo pino gudommba tanŋe tinŋa Yesus kanŋermba minnaig. Israel gabat mbal nu

pingil mer te-tumba talamba sakinaig: Nu Ku-atenge madina ndeta nu tanjo afu tuku muskil kile-tidingina ta kile nunje mironj muskil te-tiwa nginaig. ³⁶ Kame mbal mata pro nunumba nu grep kule kaglinu nyuwa nga minje susumba sanaig: ³⁷ Ne Zu mbal tuku gabat sunjo ndeta nanje muskil te-tiwa nginaig. ³⁸ Nu tuku gabat funje kuyar ande tejenmba minna: *Tanjo te Zu mbal tuku gabat sunjo* nga kuyarnaig.

³⁹ Tanjo najgonu ar ail kazrai mbolnje minnaik ta ande nu tumail panmba sana: Ne ima. Ne Kuatenge madinina tanjo ndeta nanje muskil te-timba sile mata kile-tidinge sika ngina. ⁴⁰ Tanjakina le inum ta nu sawe lika sana: A ... ne Ku-ate tuku kuru kuru ndakate? Sine kej kume te mbolnje mayok kambim tuku pasa mbolnje patikaig. ⁴¹ Sile sikile mbar tuku kumpe ta maye ta tanjo te nu mbar kugatok ngina. ⁴² Tanjakina sulumba nu ndek Yesus sana: Yesus, ne nanje ma mbolnje gabat sunjo prowa sulumba ye idusya ngina le ⁴³ nu ndek sana: Ye sinja ne sanamngit. Ki ait te mbolnje ne ye ndonj ngirinj tumbranje minamngat ngina.

Yesus nu kumna
(*Mateus 27.45-56; Markus 15.33-41; Yohanus 19.28-30*)

⁴⁴ Ki kanum 12 mbolnje ki kumna le ma njakmba ma furir sunjo promba kumba ka ka ki kanum 3 mbolnje kugana. ⁴⁵ Kusem wande sunjo sinamnje malanga tukulanu tawi sunjo ngamunje fet arkina.

⁴⁶ Kile Yesus nu wi kuenka sakina: Mam, yiņe kanu ne tuku wai mbolņge kusrewet űgina. Tanjaka sakina sulumba nu kumna.

⁴⁷ Kumna le kame gabat sunņo nu wam ta kaņgermba nu Kuate tuku nyu te-dunņa sakina: O son. Tanņo te nu mbar kugatok űgina.

⁴⁸ Ake mbal wam ta kaņgeram prowe likinaig ta nane űgamunņal rar sunņo tumba tawo katkatniņmba luka naņņine tumbraņ kine likinaig le ⁴⁹ nane Yesus kila minnaig mbal pino afu Galileanņe nu dubimba pronaiņ ndonņ kasomņge tiņņa wam kame ta kaņgerkinaig.

*Tanņo ande Yesus tuku mindesiņ wakeina
(Mateus 27.57-61; Markus 15.42-47; Yohanus 19.38-42)*

⁵⁰ Zu tanņo ande Arimateanu nyunu Yosef minna. Nu Israel mbal tuku pasa pilewanu tanņo sunņo ande. Nu tanņo mayenu tiņreknu ndo.

⁵¹ Nane Yesus balewam sakinaig ta nu nane ndonņ wamdus ulendi nda pilna. Kuate nu pro nuņe gageu kulatkam tuku ait ta nu tairņņa minna.

⁵² Kile nu ka Yesus tuku mindesiņ tam tuku Pilatus sana le nu wokina. ⁵³ Tanņana le nu kumba ka mindesiņ paska tawi kaukaukmbi sonņa tumba ka ndame burok buk sarka wakeina tuku ta sinamņge pilna. Ndame burok ta tanņo ande nda pilnaig tuku. ⁵⁴ Ait ta naņņine kusem tuku kuanenu tuku ait. Kile ki butunņina le kusem ta tuku ait pronai.

⁵⁵ Pino afu Galileanņe Yesus dubimba pronaiņ ta nane Yosef dubimba kinaig ka ndame burok sinamņge mindesiņ pilna le kaņgermba ⁵⁶ nane luka kumba gureņ afu mundur magenu

ɲak kuaneka patikinaig sulumba tukul dubimba kusem ait mbolɲge mabtinaig.

24

Yesus nu maɲ tiɲgina

(Mateus 28.1-10; Markus 16.1-8; Yohanus 20.1-18)

¹ Nane piro tugu palmbinu ait mbolɲge pino kame gurenj kuanekinaig ta kilmba maratukuk tiɲga ndame burok tugum kinaig kande ² ndame sunjo buk talka barinaig le kasomɲge minna le kaɲgernaig. ³ Nane burok ta sinam kumba Sunjo Yesus tuku mindesiɲ nda kaɲgernaig.

⁴ Nane wamduɲ te-sulumba minnaig le kile taɲgo armba tawi kilɲa ɲak bitek promba nane tugumɲge tiɲginaig le ⁵ nane ndek nale kaɲgerka kuru-kuruka lokinaig le taɲgo ar taɲge saniɲginaig: Ndaɲam kumanu ma mbolɲge taɲgo abo ɲak so-tade. Nu buk tiɲgat. Tenje mine ndakate. ⁶ O buk nu Galileanje pasa satiɲgina ta idus ndade? Nane ye Ndindo Katesek Taɲgo tumba wam ɲaigonu kanu mbal tuku wai mbolɲge pilwaig le ⁷ ail kazrai mbolɲge nil daɲɲguwaig le ye kumi sulumba mara keɲnu mbolɲge maɲ tinuɲgit ɲgina ɲga saniɲginaig. ⁸ Taɲakinaig le pino kame Yesus tuku pasa buk saniɲgina le isnaig ta maɲ idusnaig.

⁹ Nane ndame burok kusremba luka kumba nuɲe dubinaig taɲgo ¹¹ nane taɲgo pino afu turmba kila saniɲginaig. ¹⁰ Pino kame ta Maria Magdalanu, Yohana, Maria ande Yakobus tuku ina nuɲe nane pino afu turmba. Nane aposel kame ndoɲ wam kubeu niɲginaig ta ¹¹ nane ismba ake ndinɲge pasa ɲga son nda ɲginaig. ¹² [Petrus nu

tinga pinder ᅇak ᅇak kumba ndame burok tugum promba bafuka mindesiᅇ songanu tawi ta ake minnaig le kaᅇgerkina. Taᅇamba nu idus-idusmba luka tumbranᅇ kina.]

*Nale Emaus ndinᅇge Yesus kaᅇgernaik
(Markus 16.12-13)*

¹³ Ki ndui ta mbolᅇge nale armba Emaus tumbranᅇ kambim tuku kinaik. Yerusalemᅇge Emaus kambim tuku kuennu ki kanum armba taᅇaᅇ kinaik. ¹⁴ Nale kumbanᅇge wam ᅇakmba pronaiᅇ ta saka saka kinaik. ¹⁵ Taᅇamba nale pasata muᅇgu kusnanᅇga kumba minnaik le Yesus nuᅇe mironᅇ pro nale ndoᅇ kina. ¹⁶ Nale tuku am tukulnikina le nale nu kaᅇgermba pulu ndanikina.

¹⁷ Kile nu nale kusnanikina: Tale ame wam tuku saka saka kinik ᅇgina le nale tinga tumail pasi kiri-kareka piti ᅇak taᅇaᅇ mambilnaik le kaᅇgerkina le ¹⁸ inumᅇge nyunu Kleopas nu Yesus sana: Yoi. Yerusalem pronaiᅇ mbal nane ᅇakmba wam kame ailfu mayok kinaig ta kaᅇgerkinaig. Ne aninᅇge minna ᅇgina.

¹⁹ Taᅇakina le nu nale sanikina: Ame wam kinaig ᅇgina le nale sanaik: Nasaretnu taᅇgo Yesus nu mbolᅇge wam kinaig. Nu tuan taᅇgo sunᅇgo. Nu tuku pasa wam ke likina ta Kuate am mbolᅇge taᅇgo am mbolᅇge saᅇgrinu mayok kina. ²⁰ Singine pris gabat mbal singine sugo ᅇakmba nu tumba pasa mbolᅇge te-timba nu kumwa ᅇga sakinaig le ail kazrai mbolᅇge nil daᅇᅇginaig le kumna. ²¹ Nu Israel mbal tuku muskil kile-tidinᅇuwa ko ᅇga tapraka idusmba mingeᅇ. Ta ndo kuga. Wam afu turmba. Ait armba buk kinaik le kile

keꞑnu. ²² Singine pino afu wam ande sakaig le sine ismba piriri ꞑayowig. Kite maratukuk tiꞑa nane ndame burok tugum kumba ²³ Yesus tuku minde-siꞑ kaꞑer ndawaig. Nane kiꞑatanu suk eꞑel armba kaꝼgerkaig le eꝼeꝼeꝼge nu abo minit ꝼga saninganu sakaig. Nane taꝼamba pro kubeu siꝼgaig. ²⁴ Singine mbal afu tiꝼga kumba ka wam ta kumu-kumumba kaꝼgeraig ta Yesus kaꝼer ndawaig ꝼga sanaik.

²⁵⁻²⁶ Nale taꝼamba sakinaik le Yesus nu sanikina: Tale ꝼginꝼgan taꝼgo. Kristus nu rar sunꝼo tam kumuꝼ. Nu taꝼawa le nuꝼe nyu sunꝼo mayok kaꝼgat. Ndaꝼam tale tuan taꝼgo tuku kuyar son nda ꝼgade ꝼgina. ²⁷ Taꝼaka Yesus nu Moses le tuan taꝼgo ꝼakmba tuku kuyar ta mbolꝼge tugu pilmba kuyar pasa nu tuku sakade ta ꝼakmba biteꝼgina.

²⁸ Nane pasata ka Emaus tumbraꝼ patumba Yesus nu tumbraꝼ limba kambim bafuna le ²⁹ nale sanꝼri tiꝼga sanaik: Nda kaye. Buk furirte. Ne sile ndoꝼ teꝼge kinybe ꝼginaik le nu nale ndoꝼ wandek kinaig. ³⁰ Taꝼamba nane isukusam bafumba Yesus nu bret tumba Kuate gare pasa tumba fetfetmba nale nikina le ³¹ kile nale am purfenikina le nu kaꝼgermba katesenaik le nu pitik ndo ꝼgisika kina. ³² Taꝼana le nale nakile nakile muꝼgu kaꝼgerka sakinaik: O son. Sine ndinꝼge ilmba kuyar pasa tugunu sake likat le gare sunꝼo kamuskik ꝼginaik.

³³ Kile nale pastinꝼga luka Yerusalem kinaik ka taꝼge nuꝼe dubinaig taꝼgo 11 nane afu turmba maꝼgurka minnaig le nane tugum kinaik le kaꝼgerka sanikinaig: ³⁴ O siꝼka. Sunꝼo nu maꝼ tinꝼgat. Simon nu kaꝼgerat 광ginaig le ³⁵ nale mata wam ndin광ge promba ka nu Emaus광ge bret

fetfetna le nale nu kila pilnaik ta ḡakmba kubeu niḡginaik.

*Yesus dubinaig mbal afu nu kaḡgernaig
(Mateus 28.16-20; Markus 16.14-18; Yohanus
20.19-23; Aposel 1.6-8)*

³⁶ Nale kubemba minnaik le Yesus nu mayok ka nane ḡgamukḡge tiḡgina. ³⁷ Nane piriri ḡayomba kuru-kuruka mindekanu ḡga idusnaig le ³⁸ nu nane saniḡgina: Ndaḡam tane piriri ḡayomba wamdus te-sulude. ³⁹ Ye tuku wai kupe nzilal kaḡgerkap. Pro ye tuku ḡgarosu kirembe kila palpe. Te yeḡge. Mindekanu nane ḡgarosu kugatok ḡgina.

⁴⁰ Nu taḡamba saniḡgina sulumba nuḡe wai kupe nzilal tumniḡgina le ⁴¹ nane gare sunḡo tumba ndek wamdus tero ndakinaig le nu nane kus-naniḡgina: Tane nyamagaḡ ḡak e ḡgina le ⁴² nane kualegaḡ uganu ande tunaig le ⁴³ tumba nane am mbolḡge nyina.

⁴⁴ Kile Yesus nu nane saniḡgina: Ye o buk tane ndoḡ minmbe Moses tuan taḡgo kame ḡakmba tuku kuyar mune kuyar ye tuku kuyarkinaig ta ḡakmba kumuḡgamḡgat ḡga satinḡen ḡgina.

⁴⁵ Taḡamba nu nane kuyar kila pilwaig ḡga nu nane wamdus purfeu serniḡgina sulumba ⁴⁶ saniḡgina: Tuan taḡgo kame nane Kristus tuku teḡenmbe kuyarnaig: Nu rar sunḡo tumba kumwa sulumba mara keḡnu mbolḡge maḡ tinuḡgat. ⁴⁷ Nane afu nu tuku nyu tumba Yerusalemḡge tugu pilmba ka ma ḡakmba mbolḡge kukliwamḡgaig. Kukliwaig le nane ismbe ḡgamuḡgal biye mbilwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilainḡgamḡgat. Nane taḡamba ye tuku kuyarnaig. ⁴⁸ Tane wam

kame te njakmba kile-mayokkamnggaig. ⁴⁹ Tane isap. Mam nu ande prowam tuku sakina ta nu kukuli le tane mbol prowamngat. Tane Yerusalem kusre ndawap. Samba mbolok sangri tairnga minap ngina.

*Kuate nu Yesus te-dungina
(Markus 16.19-20; Aposel 1.9-11)*

⁵⁰ Kile Yesus nu nane kilmba mayok ka kumba Betani tumbraᅇ prona ka tanᅇ nuᅇ wai te-dungina nane nyaro niᅇgina. ⁵¹ Tanamba minna le Kuate nu te-dungina le nane kusreka samba mbol kina. ⁵² Tanana le nane gare tormba luka Yerusalem kinaig sulumba ⁵³ tanᅇ nane mara mindek kusem wande sunᅇgo sinamᅇge Kuate tuku nyu te-dungina minnaig.

Son.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709